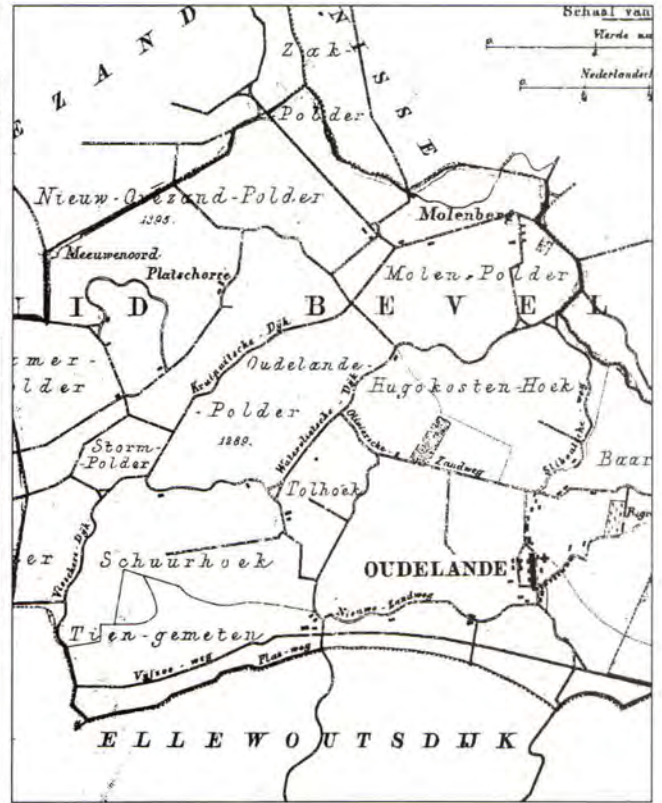

Toponymie van de gemeenten Borssele en Oudelande

(gewone namen, maar vaak met een diepe betekenis)

Scriptie van J. Boonman
Nijmegen-Ovezande, 1966

**Toponymie
van de
gemeenten
Borssele
en
Oudelande**

door J. Boonman

Nijmegen-Ovezande, 1966

Inhoudsopgave:

Inhoud	2
Voorwoord	3
Ten geleide bij de vertaling	4
Inleiding	5
Geografisch- en historisch overzicht Borssele	6
Alfabetische lijst Borssele	9
Noten alfabetische lijst Borssele	34
Geografisch- en historisch overzicht Oudelande	36
Alfabetische lijst Oudelande	37
Noten alfabetische lijst Oudelande	49
Nawoord	50
Noten nawoord	52
Bronnen-, kaarten- en literatuurlijst; afkortingen	53
A Bronnen	53
B Kaarten	54
C Afkortingen van veel gebruikte literatuur	54
D Alfabetische literatuurlijst, (bevattende de bronnen, kaarten en literatuur)	55
E Lijst van de afkortingen	60

VOORWOORD

In 1993 kwam het gemeentearchief in het bezit van een kopie van de doctoraal scriptie van de heer J. Boonman te Goirle, die hij maakte voor zijn studie Duitse Taal en Letterkunde aan de Universiteit van Nijmegen: "Toponymie der Gemeinden Borssele, Driewegen-Coudorpe, Oudelande und Ovezande". Later is aan de vertaalde scriptie toegevoegd de in de Nederlandse taal gestelde scriptie voor het bijvak Naamkunde van bovengenoemde studie: "Toponymie van Baarland".

Met het uitbrengen van dit werk denken wij genealogen, historici, dialectvorsers, taalkundigen, bezoekers van de "Zak van Zuid-Beveland", en vele anderen een groot plezier te doen. Besloten is dit werk in gedeelten uit te brengen. Driewegen-Coudorpe en Ovezande opende de reeks van uit te brengen boekwerkjes. Borssele, Oudelande ligt nu voor u. Baarland zal vermoedelijk volgend jaar verschijnen. De geografische- en historische overzichten, bronnen-, kaarten en literatuurlijst geven de lezer een schat aan informatie. De toponymie of naamkunde omvat onderzoek van persoons- en plaatsnamen en is van belang voor de historische taalkunde en voor de cultuurgeschiedenis.

Zodra je een naam hebt, ben je iemand! Namen heb je nodig voor administratie en aanduiding. De persoonsnamen zijn zelfs te onderscheiden in voor- en achternamen. Veldnamen kunnen bijvoorbeeld ontstaan door vorm, soort gebruik, ligging, vernoeming, enz. Het gesprek vlot beter als een persoon of zaak bij de naam genoemd kan worden. Vandaar dat het aardig kan zijn om er meer van te weten.

In de scriptie van 1966 waren onder Borssele en Oudelande de met * aangegeven nummers niet opgenomen. Als er geen bronvermelding staat bij de met * aangegeven nummers, zijn deze merendeels afkomstig van de Werkgroep Veldnamen van de Heemkundige Kring "De Bevelanden".

Toelichting bij de tekst:

Bij de veldnaam zijn meestal twee gegevens tussen haakjes geplaatst. Als voorbeeld:

Achterhoekje ('tachter'oekje).

Het volgnummer correspondeert met de bijgevoegde kaart waarop het nummer is vermeld. Voorts is de toevoeging "'tachter'oeksje" de dialectische uitspraak, naar de methode van het Zeeuwse Woordenboek.

De heer L. van Liere te Goes heeft de bijbehorende kaarten verzorgd.

Ongetwijfeld zult u met veel plezier deze publikatie lezen en bekijken.

Jaap Oostdijk
Leen Moerland.

Ten geleide bij de vertaling

Een paar jaar terug maakte men een fotokopie van mijn scriptie uit 1966. Diezelfde scriptie heeft men in 1993 uit het Duits willen vertalen. Ik kreeg de gelegenheid te controleren of de vertaling correct was. Ik heb mogen constateren, dat met ouderwetse precisie vertaald is. Er hoefden mijnerzijds slechts enkele correcties te volgen.

Wel heb ik van de gelegenheid gebruik gemaakt, een enkele kromme redenering uit 1966 te schrappen of zoals bij voorbeeld mirabile dictu bij de Kromboom door een toevoeging recht te zetten. In 1966 kende ik de "Kaarte van de Baronnye van Borssele" nog niet. Ook nu nog zou ik net als iedereen meer willen kennen. Ergens in België ligt een kaart van de Hollestelpolder, getekend na de bedijking in 1531. Als oud-Holstellenaar had ik die kaart heel graag willen kennen! Quis vituperabit? Maar correspondentie hierover zowel in Nederland als België heeft nog niet mogen leiden tot opsporing van deze felbegeerde kaart.

Wanneer ik nu - 30 jaar na dato - het werkje uit 1966 nog eens overlees, lees ik veel voor zichzelf sprekende namen. Maar er komen ook heel interessante namen voor en sommige verklaringen mogen ook wel informatief heten. Wie zou bijv. in Oudelande achter Schuurhoek een omschrijving hebben vermoed van het achterwerk van de duivel?

Soms opent zich een weids perspectief. Bij Borssele stuiten we op een Grieks werkwoord voor het bruisen van de zee. Bij het nu onder de klei bedolven en grotendeels door de zee verzwolgen voormalige dorpje Tevick in de Tevixhoek komen we vanwege de v in deze plaatsnaam tot aan de Bosporus! En wie wil niet enig verband zien tussen het Paardengat en het Karbouwengat?

Goirle, april 1996
J. Boonman

Inleiding

Dit werk komt enkele tientallen jaren te laat. Door de ruilverkaveling in de laatste jaren verdwenen er veel oude namen. Ook de moderne geestesgesteldheid van de mensen heeft het verdwijnen van veel veldnamen veroorzaakt. Vroeger voelde een veel groter gedeelte van de bevolking zich betrokken bij de landelijke omgeving dan nu het geval is. Daarom moest ik de veldnamen bij de ouderen te weten komen. Hun ervaringen reiken nu eenmaal tot in een tijd, die nog namen kende die door jongere vervangen of door de ruilverkaveling verdwenen zijn. Omdat ik met grote securiteit de namen van de vier Zeeuwse gemeenten heb kunnen opsporen, weet ik, dat de "Ondergang van de veldnamen" dikwijls slechts schijn is. Namen zijn te allen tijde verdwenen en te allen tijde nieuw ontstaan. Ik heb zelf de boeren en de erg oude landarbeiders bezocht. In de provincie Zeeland heeft een dergelijke bezoek met vragen aan de mensen nog nooit eerder plaatsgevonden. Toen P.L. Tack zich in de oorlogsjaren 1940-1945 met de oudste veldnamen in Walcheren bezighield, richtte hij aan verscheidene burgemeesters de vraag, of in hun gemeente de oudste akkernamen nog bekend waren. Het resultaat was erg mager. De burgemeesters hadden geantwoord dat de zelf oude namen bijna allemaal onbekend waren. Je had niets anders kunnen verwachten, niet alleen omdat de burgemeesters zeer waarschijnlijk enkel zichzelf naar veldnamen in hun omgeving gevraagd hebben, maar ook omdat veel mensen zich in eerste instantie de namen niet herinneren. De boeren gebruikten hun veldnamen om elkaar op de hoogte te brengen. Op enig moment in het verleden was er een aanleiding of ontstond er een behoefte, aan een bepaalde akker een naam te geven. Zo'n naam bleef nog al eens aan die akker hangen. Later wist men over de herkomst van de naam weinig of niets meer, want men interesseerde zich niet voor die naam. Het ging altijd om de grond die toevallig die naam had.

Als men de boeren met betrekking tot namen naar iets vraagt, dan weten ze aanvankelijk geen enkele naam, omdat ze zich daarvan niet bewust zijn. Voor hun antwoorden moet je de verloskundige methode van Sokrates toepassen. Sokrates wist immers altijd door steeds maar te vragen het antwoord eruit te krijgen.

Door de techniek van de nieuwe tijd gebeurt op het platteland nu bijna alles mechanisch. Dit gegeven heeft de geestesgesteldheid van de jonge boeren sterk veranderd. Een massale en innige verbondenheid met moeder aarde is niet meer in dezelfde mate aanwezig als vóór de oorlog nog het geval was. De akker is meer dan ooit een stuk land, dat zo economisch mogelijk moet worden gebruikt. Daarom is het erg nuttig, dat ook dit toponymisch werk geschreven wordt.

Toen ik met dit werk begon, was ik me van veel moeilijkheden nog niet bewust. Nu heb ik ervaren, dat naamkunde moeilijk is en dat je niet gemakkelijk iets apodictisch (onweerlegbaar) kan opschrijven. De door Edw. Schröder en Mansion steeds weer naar voren gebrachte waarschuwing voor voorbarige naamsverklaringen is maar al te gerechtvaardigd. Alle verklaringen van namen, moeten zoals de Engelsman Mawer (EPNS 1,2) het eens formuleerde liever "tentative and exploratory" (schuchter en onderzoekend) dan "dogmatic or final" (dogmatisch of definitief) zijn.

Om zo dicht mogelijk bij de naamsverklaring te komen, heb ik me door drie criteria laten leiden:

- 1 de geschreven vorm in een oorkonde of acte, de zogenaamde attestatie of bewijsplaats;
- 2 de uitspraak van de naam in het plaatselijke dialect;
- 3 de topografische situatie.

De volgens de methode in het Zeeuwse Woordenboek opgeschreven dialectische uitspraak staat in de alfabetische woordenlijst elke keer tussen haakjes.

1. Geografisch en historisch overzicht Borssele.

Dat met de algemene naam Borssele eens de vier eilanden West-Borssele, Oost-Borssele, West-Baarland en Oost-Baarland in het zuidwesten van het huidige Zuid-Beveland aangeduid werden, blijkt uit de "Rekeningen der Graaflijkheid" 1). Talrijke stromen omspoelden deze groep eilanden: aan de zuid en oostzijde stroomde de Honte, aan de noordkant werd ze door de Looyve, de Mare en de brede Zwake gescheiden van Zuid-Beveland en de westelijk daaraan liggende zandbanken en slikken. Omstreeks 1300 zijn deze vier eilanden met elkaar verbonden 2). In de volgende eeuwen werden ze door indijkingen van de Mare, Zwake en Looyve met Zuid-Beveland verbonden. Van de vier eilanden heeft alleen West-Borssele de oude naam Borssele behouden. In West-Borssele lagen voor de stormvloed in 1530 en 1532 zes dorpen: Monster, St. Katharinenkerke, Oostkerke, Westkerke, Wolfertsdorp en Tevic 3). Pas in het jaar 1616 werd West-Borssele, dat in de toekomst eenvoudig Borssele zou heten, weer ingedijkt. De zes dorpen lagen na de bedijking van 1616 gedeeltelijk onder een dikke kleilaag, gedeeltelijk in de golven van de Westerschelde 4).

In de 14e eeuw strekte West-Borssele zich over een gebied van ongeveer 2400 hectare uit, in het jaar 1415 nog over een gebied van 2145 hectare, maar bij de herbedijking van 1616 kon slechts nog 1357 hectare drooggelegd worden 5). Hierbij kwamen in 1650 nog 97 hectare van de ingedijkte Wolfertspolder. Deze polder is echter op 3 maart 1715 helemaal ondergestroomd. Aan de zuidkant heeft Borssele steeds veel aanslibbingen gehad, maar het heeft daar eveneens veel verlies geleden, zowel vóór 1532 als na 1616. Smallegange vermeldt in zijn Zeeuwse Chroniek, dat tussen 1504 en 1532 in Oost- en West-Borssele 272 hectare buitendijks is komen te liggen 6). Dicht bij de plaats, waar eens Monster lag, ontstond een nieuw dorp, dat in Smallegange nog Monster heet, later echter Borssele genoemd werd, "groot en schoon, hebbende te midden een seer wijde plaats met boomen beplant, rontom met Huisen" 7). Het dorp is volgens een merkwaardige rechthoek aangelegd. Ook door de polder zelf lopen rechte wegen, zodat grote, rechthoekige percelen ontstaan. Het overvloedige water werd door de "drye principale hoofdwatgangen" 8), die naar de vroegere geulen hun loop hebben, afgevoerd. Deze drie watgangen slingeren zich nog door de hele polder en zijn tot op heden voor de uitwatering onontbeerlijk 9).

Bij grondwerk, bijvoorbeeld als leidingen voor het elektrisch licht of buizen voor de waterleiding en het gas gelegd werden, stootte men dikwijls op oude klinkerstraten en fundamenteën. In het dorp Borssele kun je de spa bijna niet in de grond steken zonder op zeer oude fundamenteën te stoten. Op de percelen "Steenrots", "Oude kaai", "Stalberg", "Kasteelwei" en "Oude Kerkhof" treft men vaak oude stenen aan. In de "Weelhoek" heeft men enige jaren geleden een klinkerstraat blootgelegd. Nu bestaat de gemeente Borssele uit de hele Borsselepolder (de 76 hectare oostelijk van de "Paardegatse watgang" uitgezonderd 10)), gedeelten van de Koningspolder (1753) en Hollepolder en kleine stukken van de Westcrayertpolder, Nieuwe Westcrayertpolder en St. Anthoniepolder. De gemeentegrens door de Nieuwe Westcrayertpolder werd bepaald door de uitwatering van het voormalige "Gat van Heynkens Sant" in deze polder 11).

Toen in 1861 de van Citterspolder ingedijkt werd, kwam het oostelijke deel daarvan onder de gemeente Borssele. De gemeente strekt zich nu uit over een gebied van ruim 1600 hectare. De grond is zeer vruchtbaar en geeft overvloedige oogsten.

Het inwonertal in 1822 was 646 en in 1870 bedroeg het 995, waarvan in het laatstgenoemde jaar 656 Hervormden, 1 Evangelisch-Luthers, 174 Christelijk Gereformeerden en 164 Katholieken 12). Op 1 januari 1965 bedroeg het inwonertal 1526, waarvan 596 Nederlands Hervormd, 152 Gereformeerden, 152 Katholieken en 508 Oud-Gereformeerden en niets. Voor de grote stormvloed van 1530 lagen in West-Borssele zes dorpen, Monster was de hoofdplaats, terwijl ook Tevic een belangrijker plaats was. De dorpen zijn waarschijnlijk in en na de 9e eeuw ontstaan, alleen Wolfertsdorp is van jongere datum. Pas in 1345 stichtte Wolfert van Borssele in Wolfertsnieuwepolder een kerk 13). De schutspatroon van de kerk was Sint Johannes de Doper 14). Wolfertsdorp werd in het jaar 1317 al onder Oostkerke vermeld 15). In St. Katharinenkerke was Sint Katharina de beschermheilige van de kerk 16). St. Katharinenkerke lag vermoedelijk westelijk van Monster 17) en Tevic in het noorden 18). De vermoedelijk naar een monasterium (bisschoppelijke domkerk) van de Sint Bavo-abdij in Gent genoemde hoofdplaats Monster 19) had Sint Petrus als schutspatroon van zijn kerk 20).

De plaats werd al in 1216 als parochie vermeld 21) en was tot 1310 toe in het bezit van St. Pieter 22). Ook Monster ging in 1530 ten onder, maar op bijna dezelfde plaats werd na het jaar 1616 een nieuw dorp gebouwd, dat aanvankelijk ook Monster heette (vergelijk de Monsterweg) en later Borssele genoemd werd. Pas in 1849 werd er een nieuwe kerk gesticht. Noord-oostelijk van het dorp ligt nog de als "berg van Troye" 24) bekende terp, die vermoedelijk naar het slot Troye van de eerste heren van Borssele genoemd werd. De heerlijkheid Borssele was sedert onheuglijke tijden in bezit van de heren van Borssele 25). Tot 1470 heeft het oude geslacht van de van Borssele's

de heerlijkheid bezeten. Van 1470 tot 1615 was Borssele in het bezit van de familie van Culemburg en van Lalaing, terwijl nog van 1602 tot 1609 prins Maurits Borssele bezat; van 1615 tot 1750 was de heerlijkheid in bezit van de stad Goes en van 1750 tot 1904 kwam het eigendom daarvan aan van Borssele van der Hooghe.

Jhr. A.W. van Borssele heeft in 1904 bij testament het ambacht vermaakt aan de gemeente Borssele, de Hervormde kerk en aan het burgerlijk armbestuur. De oorsprong van het oude geslacht van van Borssele ligt in het duister (26). Tegen het einde van de 12e eeuw was de heer van Borssele een zekere Floris, die na de op zijn broer Wolfert gepleegde moord overliep naar de graaf van Vlaanderen om deze in zijn strijd tegen de eerste graaf uit het Henegouwse Huis, Jan van Avennes, te ondersteunen. Als gevolg van deze hulp werden de eigendommen van Floris verbeurd verklaard en de 23e september 1315 aan zijn broer Jan van Beaumont geschonken (27). Frank van Borssele, de latere echtgenoot van Jacoba van Beieren en de laatste van zijn geslacht, aan wie de heerlijkheid toekwam, liet bij zijn dood in 1470 een buitenechtelijke zoon, Floris van Borssele na. Aan deze Floris vermaakte hij de heerlijkheid Kortgene en zijn overige bezittingen op Noord-Beveland. Borssele zelf zou in andere handen overgaan.

Frank van Borssele had de heerlijkheid voor een kleinzoon van zijn zuster Eleonora, Jasper van Culemburg, bestemd. Later bleef Isabeau van Culemburg ook bij haar tweede echtgenoot Anthonie van Lalaing kinderloos. Anthonie van Lalaing was ten tijde van de grote stormvloed van 1530 en 1532 de ambachtsheer van Borssele. Hij sloot in het jaar 1531 een overeenkomst met de ambachtsheren van 's-Heer Arendskerke over de uitwatering van de (St.) Anthoniepolders (28). Deze in 1512 ingedijkte polder is klaarblijkelijk naar hem genoemd en dus niet naar de heilige Antonius. In 1615 verkocht Charles van Lalaing Borssele aan de stad Goes voor 160.000 gulden. Overeenkomstig het patent van indijking van de 16e september 1615 was het de stad Goes toegestaan om het sinds 1531 overstroomde Borssele te bedijken. Onder de vele voorwaarden in dit patent stond o.a., dat het honderdste "gemet" ten nutte van de "gemeene zake", pro ministerio divino, moest worden ingedijkt om daaruit de koster, onderwijzers enz. te betalen.

In 1750 werd baron Jan van Borssele van der Hooghe eigenaar van de heerlijkheid Borssele (30). Volgens R. Fruin stammen de voorvaderen van Jan van Borssele van der Hooghe en van diens afstammelingen niet rechtstreeks af van het oude geslacht van van Borssele (31). Hij acht het evenwel mogelijk, dat Jan van Borssele van der Hooghe door afstamming van een bastaard van dat oude geslacht afstamt (32).

Noten

- 1 RDG, p. 51,126,302 enz.
- 2 Beekman Atl.
- 3 Boxhorn, p. 426,433.
- 4 J. Ab Utrecht Dresselhuis, De provincie Zeeland, p.101,136,143.
- 5 Broekema, p.173-208.
- 6 Smallegange, p. 198.
- 7 Smallegange, p.701.
- 8 Cond.
- 9 Stichting Provinciaal onderzoekcentrum voor de Landbouw in Zeeland, 1. deel de waterafvoer, 1961, p. 21 en kaart 4.
- 10 Smallegange, p. 304.
- 11 Kaart van Nic.L. Visscher, aanwezig in het gemeentearchief te Goes.
- 12 Witkamp, p. 158.
- 13 Visvliet, p. 147.
- 14 Grijpink, p.134.
- 15 JM, p.52.
- 16 Grijpink, p.15.
- 17 Kaart van van Deventer.
- 18 JM, p.52; Grijpink, p.107; Invent. Oud Arch. M'burg, nr.1334, 1351.
- 19 S. Muller Hzn., Geschiedk. atl. v. Nederl., p. 165.
- 20 Grijpink, Walachria 9.
- 21 Okb.1, nr. 250.
- 22 van Mieris 2, p.109,111.
- 23 van der Aa 2, p. 613; Zel. Ill. 2, p. 110.
- 24 W.C. Braat, Zeeland in de Vikingtijd, Z.Gen.der Wet. 1954, p. 135-147.
- 25 Zeeland door de eeuwen heen, dl. 2, het geslacht van Borssele naar de genealogie van Dr. H. Obreen.
- 26 Broekema, p. 181.
- 27 van Mieris 2, p. 163.
- 28 Visvliet, nr. 2502.
- 29 Transport en verhefbrief van 16 en 18 mei 1615.
- 30 Transport en verhefbrief van 7 maart 1750.
- 31 R. Fruin, De oorsprong der familie van Borssele van der Hooghe, Z.Gen.der Wet. (1908). p. 1-46.
- 32 R. Fruin, Z.Gen.der Wet. (1909).

2. Alfabetische lijst Borssele

1. Achterhoekje ('tachter'oeksje).

In de vorige eeuw heette het algemeen grote hoek of 't Witje, vm. 1964. "Hoek" is het meest algemene gw. bij aanduidingen van veldnamen. Evenals "achterste hoek" is "achterhoek" de algemene aanduiding voor het verst afgelegen stuk van een veld, dat tot een bepaalde boerderij behoort. De naam "t'Witje" is niet duidelijk. De fn. Witte zou eraan ten grondslag kunnen liggen. Misschien ook was de naam oorspronkelijk Witboom en is Witje vv. vergelijk Witboom als vn. onder de gemeente 's-Heerenhoek.

2. Achterste hoek (2x) (den achtersten 'oek).

Zie Achterhoekje.

3. Afgebrande hofstee 1777,1791.

Afgebrande Hofstee, overloper. Deze boerderij stond in de Oosthoek, waar ook in deze eeuw nog een boerderij afgebrand is. De naam is niet meer bekend.

4. Antoniushoeve (den antonius'oeve).

1960 Antoniushoeve, tn. Juist achter de dijk ligt de St. Anthoniepolder. Hier wordt de H. Antonius bedoeld. Veel Zuidbevelandse boerderijen die in het bezit van (voormalige) Franse eigenaren waren, hebben de naam van een heilige gekregen, zodat de boerderijen in de administratie een eigen gezicht kregen. (Mededeling van de pachters). De St. Anthoniepolder heette overigens aanvankelijk Anthoniepolder, genoemd naar Anthonie van Lalaing, graaf van Hoogstraten (zie Toponymie van de gemeenten Driewegen-Coudorpe en Ovezande, p. 40, nr. 174).

5. Appelbosje ('t appelbosje).

De vn strekt zich uit over een halve hectare. Ongeveer 60 jaar geleden stond hier een hagedoorn aan de rand van de weg, vm. 1964.

6. Arjaneweg.

Zie Jorjaneweg.

7. Arme wei (d'aerme weie).

Vruchtbaar stuk akker van ongeveer twee hectare. Sinds 1912 al bouwland. De bodem was nooit arm, het hoorde toe aan het armbestuur. Vergelijk Kapitale dam.

8. Batterijput (de batterijpit).

1866 Verv. Batterij, Kuijper. Het land achter de boerderij "Wolfertshoeve". In de tijd van Napoleon stond hier een batterij Franse soldaten 1). De naam heeft zich waarschijnlijk ontwikkeld uit de niet rechtstreekse opgaaf van de ligging; daar, waar de batterij stond, bij de batterij.

9.* Benoorden 't Blik.

Bron: Rekening Borssele, 1705/1706, inv. nr. 1676.

10. Bergwei (de bergweie).

Weide, ongeveer een hectare, ligt bij de zogenoemde "berg van Troye".

11. De Berm.

12. Bijl (de biele).

Ongeveer een halve hectare groot. Enige jaren geleden had dit stuk land nog de vorm van een bijl. Vergelijk voor de mooie vorm van een bijl: "het bijltje" in Coudorpe, gemeente Ellewoutsdijk, in de hoek tussen de Mooldijk en het Bijlwegje, topografische kaart 1912.

13. Blikpad ('t blikpadje).

1866 Blikpad, Kuijper. Pad door een vochtige wei. Blik betekent van oorspronkelijk een nog niet begroeide aan-

slibbing 2). Nu dient dit woord als soortnaam voor een laag liggende wei, waardoor meestal een diepe sloot loopt. Vergelijk blikken in de gemeente Ovezande. Etymologisch zou blik samenhangen met "blikken, schitteren, glinsteren" (Mnl.Wb.1,1298). Kilian geeft de vorm bilck Pascuum.

14. **Blikwei** (de blikweie).

In 1912 nog wei, 1960 bouwland. Vergelijk blikpad.

*Gelegen in de Borsselepolder, komend vanaf de Staart, tweede stuk aan de linkerhand.

15. **Bol** (2x) (de bolle).

Bol is de aanduiding voor zandbank en voor "hoofd,kop"³). De twee plekken liggen ongeveer een meter hoger dan de omgeving en de twee liggen ook aan de oude water. Waarschijnlijk ligt de tweede betekenis voor de hand.

16. **Boomgaard**, achter de - ; oude -: achter den bôhert; den awen bôhert).

Ofschoon de boomgaard al meer dan twintig jaar gewoon bouwland is, heet het stuk land achter de voormalige boomgaard nog "achter de boomgaard". De aangrenzende oude boomgaard is ook al lang bouwland.

17. **Boomwei** (de bôômweie).

Ruim drie hectare bouwland, in 1912 nog met bomen begroeid, 1960 bouwland, tn.

18. **Boone**.

8-10-1763 Hofsteede en land, genaamt de Boone in Zuidoosthoek, Raze 2436;8-8-1781, een hofstede, genaamd de Boone, Raze 2437. De fn. Boone is in Borssele erg verbreid. De boerderijnaam is niet meer in gebruik. Zeer waarschijnlijk is het de boerderij, die nu Hoge Bomen heet.

19.* **Jan Boonmans weie**.

Circa 10 gemeten.

Bron: N. de Kunder.

20. **Borssele** (Bossele).

976, Brumsale, Okb.nr. 49; 1003, Brumsela, Okb.nr. 69; 1040, Brumsela, Okb.nr. 78; 1148, Brinsila, Okb.nr. 148; 1161, Brinsila, Okb. nr. 173; 6-7-1267, Bersalia, Obreen, blz. 220; 27-3-1299, Bersele (Wulphard van-), SO, nr. 327; 1318, Barselen, Berselen, RDG, blz. 126; 1391, Borssellen (Clays van -), LBS; 1420, Bersele (Florens van), RU; 1421, Borsel (Florys van -), RU; 1436, Bersel (Adriaen van -), RU; 1439, Boirselen (Heinrick van -), LBS; 1446, Borssele (Frank van -), RU; 1470, Borssele, LBS. Borssele pln. is oorspronkelijk de naam van het eiland, dan van de polder en 't laatst van de gemeente. Toen in 1616 de polder gedeeltelijk weer ingedijkt werd, werd het huidige dorp Borssele nog anderhalve eeuw lang Monster genoemd, omdat het vroegere Monster ongeveer op dezelfde plaats gelegen had. Vergelijk nog Monsterweg en Monsterhoek. De identificatie van Brumsale met Borssele is nog niet bewezen 5). Brumsale, Brumsela en Brinsila zijn identiek. De overgang van de vormen in Bersalia, Bersele en Borssele is onduidelijk. Met betrekking tot Brumsale merkt Mansion op: sale Westgermaans, salja = woonplaats, gehucht 6) en Gijsseling: Germaans?+ sali- "uit slechts één ruimte bestaand huis" 7). Het eerste element is volgens Gijsseling twijfelachtig, ofschoon hij op blz. 197 ten aanzien van Brumagne (bij Namen) en Brummen (in Gelderland) -794 Brimnum DB, pagina 347; Bremmenen 1215, U SP 215 - het volgende opmerkt: Oud-germaans brimum, dat.pl., bij brima (Oe.,On.brim) "branding". Kan in de vorm Brumsale ook niet brima "branding" begrepen zijn? Men vergelijke de bewijsplaatsen. Tot brima behoort ook het Oud-hoogduitse brëman (Latijn fremere, Grieks: gesproken als bremein), een werkwoord, dat zoveel betekent als "klinken", "ruisen", "bruisen" 8). Hollestelle, van der Baan en anderen vertalen Borssele als "zeebuurt" 9). Voor mijzelf ga ik af op de bewijsplaatsen en zou ik als vertaling willen voorstellen: plaats waar de branding bruist.

21. **Borsselse dijk** (den bosselsen diek).

1777, 1805 Zeedijk, Holder. Na de bedijking van de Koningspolder in 1753 was deze dijk geen zeedijk meer. De aanduiding zeedijk in 1777 en 1805 wordt duidelijk uit het feit, dat men slaafs de plaatsbestemming van oudere overlopers overschreef. Maar ook de bevolking zelf gebruikte lang de oude, vertrouwde naam.

22. **Borsselse hoeve** (de bosselse 'oeve).

Deze grote boerderij stond aan de Lange Noordweg. In de 19e eeuw werd hij afgebroken.

23.* Het brede lapje:(’t Brêê lapje)

Bron: J. Hoondert.

24. Bruintjes wei (bruuntjes weie).

Het stuk is bijna 1 hectare groot. Al in de 19e eeuw is de wei bouwland geworden. De fn. Bruin ligt eraan ten grondslag.

25. Bundertje (’t bundertje).

Het stuk land wordt omsloten door sloten en is net 1 hectare (=bunder) groot.

26. 't Bus.

Gelegen in de Koningspolder, links van de weg, tegen de van Citterspolder aan. Later was er op die plaats een schaapskooi van Moerdijk.

27.* Busweie.

Bron: A. van Gessele en L. Verdonk.

28.* Cachel kreek.

Bron: A.S.G. nr. 1594, folio 27v van 1616: door een creecke genaemt de Cachel creecke.

29. Carrousel**30. Catalijneweg** (de katelijneweg).

1616 Catarinenwech, Cond.; 1962, Catalijneweg, Adr.

De weg is in 1616 naar het in 1532 ondergegangene dorp St.Katrien genoemd, dat aan deze kant van het dorp Monster (Borssele) lag 10): 1270, Scte Katerine, SO, nr. 209; 1342, sinte Katelinenkerke, RDG, blz. 156; 1468, Sainte (Ka)telijne, KB 1504, 5, Sinte Katelinen, KA; 1644, S.Katherinen, Boxhorn.

De heren van Borssele hebben St. Katharina als beschermheilige van de kerk gekozen, omdat deze heilige onder de adel zeer geliefd was 11). De heilige Katharina is volgens de legende een strijdster voor God en van adellijke komaf.

31.* Catharina vate.

Bron: A.S.G. nr.1594, folio 50 van 1616: De Catharinen wech bewesten Monster, streckende tot aen den nieuwen dijk op de LVIIIe (58e) bestedinge, neffens de Catharine vate.

32.* De Dammetjes.

Bron: Werkgroep Veldnamen van de Heemk. Kring.

33. Dekkers wei (dekkers weie).

De fn. van de boeren aldaar ligt daaraan ten grondslag. Nu bouwland, in 1912 nog weide, vergelijk tn.

34.* Doktersweie.

Nu speeltuin.

Bron: C. Bruinooge.

35. Dominicusbrug (de dominicusbruhhe).

Houten brug aan de Noordnol, enige jaren geleden aangelegd en genoemd naar de toenmalige burgemeester P.J. Dominicus.

36.* Draaibôôm.

Bron: A. van Gessele en L. Verdonck.

37. Draaiwei (de draaiweie of: drooiweie).

25-4-1766 't Draaiweytje, Raze 2436. Enige jaren geleden nog een wei in het dorp, een halve hectare groot. Als grote wagens niet konden keren op de weg, dan gebeurde het draaien op deze wei. Nu staan hier huizen.

38. Driedijk (de driediek).

1912/1960 Driedijk, tn. De naam heeft betrekking op het zuidelijke gedeelte van de dijk tussen de West Krayertpolder en de Nieuwe West Krayertpolder. Een halve kilometer van deze dijk af, in de Nieuwe West Krayertpolder, ligt het punt waar drie gemeentegrenzen (van 's-Heerenhoek, 's-Heer Arendskerke en Borssele) samenkomen. Met betrekking tot "drieboom" merkt Helsen op, dat zo'n naam naar een plaats wijst, waar drie rechtsgebieden elkaar raken 12). In het onderhavige geval is beslist ook mogelijk, dat de wijdverbreide Zuidbevelandse fn. Driedijk en Drijdijk de naam veroorzaakt hebben.

39.* De Duit.

De losplaats gelegen aan de spoorlijn in de Hollepolder.

Bron: C. Bruijnooge.

40. Duivenkooi (de duvekwôdje).

Land van ongeveer 2 hectare. 15 jaar geleden stond op dit stuk nog een huisje, dat de "duivenkooi" genoemd werd. Uit de indirecte aanduiding "bij de Duivenkooi" zal de directe aanduiding (zonder voorzetsel) "de Duivenkooi" zijn ontstaan 13).

41.* De Dutteweie

De weide ligt tegenover boerderij De witte Pauw. In dat weiland, ver van de weg, stonden 3 huisjes. Die huisjes waren "dutte".

Bron: P. Sinac.

42. Eben Haezer (ebenhaezer).

1866 Eben Haezer, Kuijper; 1912/1960, Eben Haezer, tn. De oude schuur van deze boerderij werd in de laatste wereldoorlog een prooi van de vlammen. Volgens de volksoverlevering woonde op deze boerderij de boer en landmeter Paardekooper. De naam van de boerderij is een bijbels citaat: Steen der vertroosting.

43. Eigendom (den eihendom).

Toen boer L. de Winter (1824-1905) dit ongeveer drie hectare groot stuk land van zijn tweede vrouw door erfenis verkreeg, noemden zijn zonen dit stuk hun eigendom, (mededeling van de 90-jarige M. de Jonge, 's-Heerenhoek). Nadat in 1947 de laatste zoon van L. de Winter gestorven is, wordt de naam door anderen minder gebruikt.

44. Eiland ('t eilant).

De vn. eiland komt in de kadasterboeken ofwel "overlopers" voor, vergelijk in de gemeente Borssele, Sluishoek, 1777: samen met een Eilandje als daar over de kreek leyd, overloper. Het eiland (bij Tevixhoek) was 2 hectare groot; 10 jaar geleden lag dit eiland nog omsloten door een sloot, nu ligt het nog slechts aan een kant aan de sloot. Het eiland (in de Zuidoosthoek) was 1 hectare groot en werd in 1912 nog bijna geheel door water omsloten, vergelijk tn. 1912. Als gevolg van drainering werden de sloten overbodig, zodat de sloten volgestort werden met puin en er nu op geen enkele manier meer een eiland te herkennen is. Alleen de naam is nog bekend.

45.* Eindjes Punt.

Circa 250 roeden.

Bron: N. de Kunder.

46. Eligius (elihius).

Boerderijnaam. De heilige Eligius, de beschermheilige van de edel- en hoefsmeden, trok als prediker door het Vlaamse land. Het schijnt dat in Zeeland Eligius enige tijd in ere gehouden werd. Buiten de boerderijnaam in Borssele treffen we hem als schutspatroon der Rooms-Katholieke kerk in de Zeeuwse gemeenten Oostburg en Lewedorp.

47. Everingestraat (d'everiengestrêete).

De straat is enige jaren geleden aangelegd. Zoals de Everingepolder in Ellewoutsdijk draagt de weg de naam van het in de 16e eeuw ondergestroomde dorp Everinge in Oost-Borssele. Het omstreeks 1300 bedijkte Everinge treffen we in 1317 aan, Everinghe, RDG, blz. 32 enz.; 1468, Everingham, KB; 1585, 1613, Everinge, overloper. In Everinge is volgens Weijnen de (Germaanse) diernaam behouden of deze heeft zich volgens Carnoy uit een

Keltische abara "water" ontwikkeld. Carnoys mening is zeer waarschijnlijk verkeerd. Het achtervoegsel -ingen, Germaans -ingas, behoort tot de Germaanse, patronimische nederzettingenamen op -ingas. Deze nederzettingenamen waren in de 5e eeuw productief 15). Het merendeel van deze namen ligt aan de taalgrens in België, maar dit type naam is ook in Zeeland voorhanden: Vlissingen, Kloetinge, Sabbinge, Kruiningen, Wemeldinge enz. Zoals in Evergem (Gijsseling, blz. 343) bevat het niet voor 1226 vermelde Everinge de pn. Eburo (ebura- m. "ever").

48. Estancia.

De naam van het hier in 1964 geopende kampeerterrein. De schuur van de boerderij Stadhoek werd voor de toeristen ingericht. Estancia is het Spaanse woord voor boerderij.

49. Galghoek (de halg'oek).

1618 Galchhouck, overloper; 1777, Galghoek, overloper; 1960, Galghoek, tn. Galghoek is het noordwestelijke deel van de gemeente, tussen de Weelweg en de Catalijnweg, Galghoek is blijkbaar naar het galgegat (1616, galgegat, Cond.) genoemd, een van de drie grote watergangen, die door de polder lopen. Gat voor een watergang komt ook na 1800 voor: Paardegat in dezelfde polder. De betekenis van galg is hier voor mij onbegrijpelijk. "Op de paaltjes van de hoefslag van iemand die de spade op de dijk steekt, wordt een galg gehakt, tot een bekend teken (hoefslag=slag, dat is gedeelte van een dijk, waarvoor iemand moest zorgdragen 16). Deze uiteenzetting uit D.W.R. zou tot verheldering kunnen bijdragen. De betekenis is voor mij nog onduidelijk.

50.* 't Galgweitje.

Dit weidje ligt links achter het dreefje.

Bron: C. Bruinooge.

51.* Het Gepegat:(t Gêêpegat).

Een geep is een snoekachtige zeevis met lange snavelvormige bek, waarvan de onderkaak langer is dan de bovenkaak. Het Gepegat ligt buitendijks. De coördinaten zijn c.39.40,c 383.80.

Bron: Werkgroep Veldnamen van de Heemkundige Kring.

52.* De Geere.

Groot 6 gemet, 150 roede. Zie Geerhoek.

Bron: Weeskamer V.N. 1354, folio 10 v., 1682.

53. Geerhoek (de hêêr,oek).

Een gere is een aanduiding voor een wigvormig stuk land. Deze vn. heeft een karakter aangenomen, die gelijk is aan een soortnaam 17). Daarom komen we ze overal in grote getale tegen. Al in het jaar 1248 worden zulke stukken land genoemd en wordt beschreven, hoe ze eruit zien: particulae terre, quae geren vulgariter nuncupantur et superius con current, Okb,1, 261. Ook ahd. gëro "keilförmiges Stück, Zeug oder Land" (wigvormig stuk, spul of land). Vandaar ook de etymologie van Germaan=man met een ger=zwaard. "Geert" is dan het lemmet van het zwaard.

54. Geertruidshof (de heertruits' o oeve).

Boerderijnaam.

55. Gemene zaak (de hemëene zaeke).

1616 gemeene zake, Cond. De grootte is niet meer precies vast te stellen. Overeenkomstig het patent van indijking van de 16e september 1615 was het de stad Goes toegestaan, het sinds 1532 ondergestroomde Borssele in te dijken, onder de voorwaarde dat het "hondertste gemet" tot nut der "gemeene zake", pro ministerio divino, bedijkt werd. Vergelijk het geografisch en historisch overzicht.

56. Gemet, de twaalf.

De zes - (3B); de tien - (1B); de zeven en acht - (2B); de zeven -(2A):(hemet); 25-3-1862,

inde 12 gemeten, LR; 21-8-1863, uit de 12 gemeten, LR. Van de andere stukken land zijn er geen oude bewijspplaatsen. Uit zo'n vn. is de Zuidhollandse eilandnaam Tiengemeten ontstaan 18). Een Zeeuws "gemet" is 300 vierkante roeden, maar de roede is niet in elke polder even lang! Om het meer precies te zeggen, is nu 1 "gemet" 0,40 hectare. Oorspronkelijk was in Brabant "gemet" 1/3 hectare, in Vlaanderen 3/4 hectare 19). Gemet van het werk-

woord meten; ags. gemet, ahd. gamez, mhd. mēz (Lexen 1,2128).

57.* Gemet, de vuuftien.
Bron: N. de Kunder.

58. Groene weg (hroene weg).

22-7-1864 In de groene of osseweg, LR. Een groene weg is een landweg, naast het wagenspoor onregelmatig met gras begroeid en daardoor een groene indruk makend 20). Ongeveer 15 jaar geleden werd de weg nog zo weinig bereden, dat veel gras op de weg groeide.

59.* De grote hoek (de grôôten 'oek).
C. 20 gemeten.
Bron: C. Bruinooge.

60. Grote wei (de hrôôte weie).

Ongeveer drie hectare groot, in 1912 gedeeltelijk nog wei, sinds ongeveer 15 jaar boomgaard. De naam wordt niet meer gebruikt, alleen ouderen kennen de naam nog.

61.* De halve kavel (den 'olve Kaewel).
Bron: P. Raas.

62. Hazenstrop (d'aezestroppe).

Om het stuk land loopt een brede sloot. Klaarblijkelijk een toevallige naam. De hazestroppen hebben hier waarschijnlijk voldaan.

63.* De hoek van de dijk (den 'oek van den diek).
Bron: K. Vermue.

64. Hofsteedje ('t'ofsteedje).

Stuk land van ruim een hectare. Men weet niet meer of hier eens een bouwwerk gestaan heeft. Volgens de gemeente-atlas van Kuijper stond er hier in 1866 geen boerderijtje.

65. Hoge bomen (d'ôôhe bôômen).

1960, De Hooze Boomen,tn. Boerderijnaam. Veertig jaar geleden stonden op deze boerderij in de Zuid-oosthoek zeer hoge olmenbomen. Nu ligt de boerderij er zeer kaal bij, maar de naam leeft nog voort. Ofschoon volgens de overloper van 1777 Dingnus Hoogenboom in de Zuudoosthoek 2 hectaren bezat, moet voorrang aan de verklaring voor de hoge bomen gegeven worden.

66. Hoge hoek (d'ôôhen'oek).

Drie hectare groot, ligt ongeveer een meter hoger dan de omgeving 21).

67. Hoge huis ('t 'ôôhe 'uus).

Het huis aan de Weststraat 3 en 5. Het was een hoog huis, waarvan nu de tweede verdieping er niet meer is. In dit huis woonde tot 1904 Jhr. A.W. van Borsssele.

68. Holenhoek (d'eul'oek).

1618 Den Hoelenhouck, overloper; 1672, den Holenhouck, overloper; 1726, de hollenhoek, Raze 2435; 17-4-1776, 11-2-1778 enz., in den Oolenhoek in de Borsselsen Polder, Raze 3434; 1777,1791,1805, Mollenhoek, overloper; 1912 Mollenhoek, tn. Het grote stuk land tussen Monsterweg, Jorjaneweg en Korte Zuidweg. Overloper 1777 enz. en de topografische kaart 1912 geven verkeerde verklaringen. Het stuk land werd naar het gat genoemd, dat onder de dijk ligt. Hool "smalle gracht" in het Antwerps 22) "droge sloot" in het Noordbrabants 23), heeft hier de betekenis "heul,duiker", dat wil zeggen onderaardse doorgang voor water 24).

*Havendam, juni 1968
Foto: Museum voor Zuid- en Noord-Beveland te Goes*

*Borssele aan de schelde, 1950
Uitgave: Gemeente Borssele*

Station Borssele, c. 1925

69. Hollepolder (den 'ollepolder).

1644, Hollepolder, Boxhorn; 1683, Holle polder, overloper; 1726, hollenpolder, Raze. Het bijvoegelijk naamwoord hol heeft vele betekenissen 25). Waarschijnlijk ligt de betekenis "diep liggend" eraan ten grondslag.

70. Hollepolderse dijk (den 'ollepoldersen diek).

1962, Hollepoldersedijk, Adr. De dijk aan de noordkant van de Hollepolder.

71. Hondshil: Zie Paardegatse watergang.**72.* Hondskreek** (Hontscreecke).

Bron: A.S.G.nr. 1594, fol. 17v van 1616: loopende door de hontscreecke.

73.* Hooiberg.

Bron: A.S.G. nr. 1594, folio 36v/37 van 1616: streckende ontrent den hoyberch; streckende van de ander zijde van den hooyberch totten nieuwen wech.

74. Hoop en de verwachting.

Alleen de naam van de korenmolen is bekend. Van de 75 molens in Zeeland dragen ongeveer 30 een naam 26). Namen als "de Hoop" worden vaak aan bedrijven gegeven.

75. Hoop in de toekomst.

De boerderijnaam is bij heel weinig mensen nog bekend.

76. Hopenbocht ('t'ôôpebocht).

Klein stuk land, waar vroeger de "hopenbocht" lag. De naam wordt zelden nog gebruikt. Ruim dertig jaar geleden bevond zich achter veel boerderijen een afgeschutte plaats, waar in drie tot ongeveer zeven hopen het graan opgetast werd. Een "hoop" werd in het rond opgetast en een "klamp" vierhoekig zoals een huis. In Walcheren treft men in plaats van "hopenbocht" steeds "tasmeet", "tasweye" of "stapelhof" 27) aan. De mededeling in het Zeeuws Woordenboek, blz. 354, dat in "t'ôôpebocht" alleen hooi opgetast werd, is verkeerd. De in het leven van de boeren nog gebruikelijke soortnaam is alleen aan dit stuk land blijven hangen. Het voorliggende geval is een zeldzaamheid.

77. Hut (d'utte).

Het stuk land is naar het duivenhok genoemd, dat bij het begin van de 20e eeuw daar nog was. Een duivenhok heet ook wel duivenhut.

78. Ieval (denievaol).

1898, den ieval, DB. Het stuk land strekt zich uit over ongeveer 4 hectare. Deze vn. liet bij de zonen van L. de Winter (1824-1905) een diep spoor na. Omdat dit stuk ver van de boerderij verwijderd lag, werd daar bij slecht weer door hen vaak "ievaol geleeë; "ievaol" is de Zeeuwse aanduiding voor ellende, armoede, vergelijk "ievaolig weer" 28).

79. Inlaag (d'inligge).

De twee kleine polders in het zuidwesten van de Borsselepolder. Een inlage, mnd. inlage, mhd. inlage, wordt op een klein afstandje landinwaarts achter de zeedijk gelegd, opdat bij eventuele dijkdoorbraak het water door de inlaag tegengehouden wordt. Ook het land tussen de zeedijk en de inlaag wordt inlaag genoemd 29). Inlagen werden in de middeleeuwen "inseten" genoemd, later ook "zorgdijken" of "waardijken" 30). Ook hier lopen door de twee inlagen zogenoemde spekdammen, dat wil zeggen verhoogde wegen op de modderige grond. Vergelijk DWR, blz. 1517.

80. Jan Laurussenweg (de janlauersensweg).

29-1-1763, Jan Louris wegh, Raze 2436; 27-6-1862, aan Jan Louwessen weg, LR. Deze naam wordt in de vm. gebruikt voor de weg, die eigenlijk Lange Noordweg heet. Welke Jan Laurussen wordt bedoeld, is onbekend. Misschien was hij een familielid van de 5-3-1783 genoemde Laurus Janse de Jonge, Raze 3434.

81. Jorjaneweg:(de jorjansweg oder Jurjaneweg of arjêneweg);

1618, Jorianeweg, overloper; 1726, de Noordjane wegt, Raze 2435; 28-6-1765, Jorianen Wegh, Raze 2436; 23-11-1765, de Jurianen Wegh, Raze 2436; 1866/1912, Jorjaneweg, Kuijper/tn.; 1960/1962, Jurjaneweg, tn./Adr. De bijna zes kilometer rechte weg door de polder; hij loopt noordelijk van de Korte en Lange Noordweg, of zoals men het op z'n Zeeuws ook kan zeggen: ie lôôpt noordan. De bewijspplaats uit 1762 rechtvaardigt de veronderstelling, dat hier mogelijk sprake is van de windrichting noord. Door omzetting van klanken (ofwel door zogenaamde metathesis op afstand ("Fernmetathese")) zou zich op den duur uit Noordjane wegt wel eens Jorianeweg ontwikkeld kunnen hebben. Waarschijnlijk sprak men de o eerst kort, toen de i tot j geworden was. Pas in 1765 treffen we de vorm Jurianen wegh aan. De laatste tijd spreekt men van de "Arjaanweg", klaarblijkelijk een van de nieuwe interpretaties van de onduidelijke naam Jurjaneweg. Arjaan is een veel voorkomende Zeeuwse pn.

82.* Kaaipitten.

Zie Kade. Bron: A. van Gessele en L. Verdonk.

83.* Kaaihoek:(Kaai' oek)

Zie Kade. Bron:P. Sinac.

84. Kade (de kaaie).

1866, Veer, Haven, Kuijper; 1912, 1960. Haven, tn. In de 19e eeuw voer uit deze haven een veer naar Hoofdplaat in Zeeuwsch-Vlaanderen. Nu worden hier nog suikerbieten en graan verscheept. Men spreekt steeds van de "kaaie".Mnl. ca, cae, caeye is een aanlegplaats voor schepen 31). Kaai ontwikkelde zich uit kade, terwijl de tussenklinker d midden in het woord gedeeltelijk door uitstoting verloren ging, gedeeltelijk een soort j werd 32).

85. Kaïn (kaïn).

Op het kruispunt van de Osseweg met de Molenweg stonden enige jaren geleden nog twee bomen, die Kaïn en Abel genoemd werden. Een van de bomen is geveld. Net buiten de gemeente wonen twee boeren naast elkaar, die ook Kaïn en Abel genoemd werden. De ene van die twee is L. Boonman (1897-1974), de vader van J. Boonman, 1936- , de schrijver van deze toponymie.

86. Kaloot (de klôôt).

1866, Kaloot, Kuijper. Strand aan de Schelde. Waarom de hypercorrecte vorm kaloot? Men spreekt steeds "klôôt". Mnl. kloot is een klomp of blok, meestal met een meer of minder ronde vorm 33). Inderdaad liggen eraan dit strand verscheidene ronde duinkopjes. Waarschijnlijk is er verwantschap met de naam van het Zuidbevelandse dorp Kloetinge, 1216 Clotinge (U SP 214). Volgens Gijsseling zit in deze naam klôta- 'bal, rond voorwerp' verborgen 34).

87. Kapitale dam (de kapitalen dam).

Alleen de naam is nog bekend. Het was de naam van een klein huisje, dat nog tot ongeveer dertig jaar geleden naast een mooi tuinhek stond, vergelijk de foto in het gemeentehuis. Nu staat hier de nieuwe openbare school aan de Troyeweg. Het tuinhek gaf toegang tot de zogenoemde armen wei, (dat wil in dit geval zeggen: wei van het burgerlijk armbestuur). Kapitale dam is wel door associatie met de arme wei ontstaan. Men vergelijkte in het Zwarte Woud het Höllental, dat tot de naam van de plaats Himmelreich zuiver door associatie geïnspireerd heeft 35). Dichter bij huis: Onder Baarland ligt niet ver van de Hellenburg de boerderij "het Paradijs".

88. Karels wei (de karelsweie).

Dit twee hectare groot stuk bouwland was in 1912 nog wei, tn. De pn. Karel ligt eraan ten grondslag.

89. Kasteelwei (de kastêelweie).

Wei, ongeveer 1 hectare groot. De wei ligt aan de "oude kaai", dus in die omgeving, waar Tevic eens lag. A. Hollestelle kende deze slotweide niet, toch schreef hij zondermeer in zijn boek "De Honte en het eiland Borssele", dat in Tevic zeer waarschijnlijk een slot stond. Je stoot hier gemakkelijk op grote, oude stenen.

90. Keizerswei (de keizersweie).

5-11-1861, Keizers weye, LR. Twee hectare bouwland in de Moolhoek. De familienaam Keyzer ligt hieraan ten grondslag. In de 18e eeuw bezat mevrouw Apolonia Weksteen land in de Moolhoek, overloper 1777. Ze was de

weduwe van P. de Keyzer:30-1-1776, vrouwe apollonia weksteen, wed. van wijlen den Heer P. de Keyzer, in zijn Ed. leven raad der stad Goes, Raze 2437; 17-10-1761, Pr. de Keyser, Raze 2436; 1-12-1772, P. de keyzer wed., Raze 2437.

91.* De kerkeweie.

Bron: P. Sinac.

92. Kerkhof, achter het -(achter 't kerk'of).

Stuk grond achter het huidige kerkhof.

-Oude kerkhof ('t awe kerk'of).

Het huis net achter het alleenstaande huis aan de Borsselse dijk. Hier worden nog vaak stenen gevonden, vooral ongeveer dertig meter achter het huis. Veertig jaar geleden zou men hier nog azuurblauwe grafstenen uitgegraven hebben. Ook omdat de naam nog erg leeft, ligt de veronderstelling voor de hand, dat zich hier in het noorden van de "Tevixhoek" het kerkhof van het voormalige Tevic heeft bevonden.

93. Klaverwei (de klaoverweie).

Twee hectare; in 1912 nog wei, tn.; was enige jaren lang met weideklaver begroeid, is nu al lang bouwland.

94. Kleine weitje ('t kleine weitje).

Wei, 1/2 hectare groot.

95. Klein Monsterhoek (de kleine monster'oek).

De noordelijkste helft van de "Monsterhoek". Ook de enige en erg mooie boerderij in deze helft heet Klein Monsterhoek.

96. Knuutspark.

Volgens Schönfeld zou dit park in de gemeente Borsselle liggen en wellicht betrekking hebben op het Deense pn. Knoet. Geen enkele bewoner kent dit park. De naam wordt hier vermeld om op Schönfelds onterechte vermelding en waarschijnlijk onjuiste verklaring te wijzen.

97. Kodde's kreek (koddeskreeke).

1-5-1767, Coddenskreeke, Raze 2436. In de 18e eeuw komt de fn. Codde in Borsselle nog voor:25-1-1768, Jacobus Codde als geautoriseerde bij eene onderhandse procuratie, Raze 2436. De sloot is een uitloper van de weel aan de "oude kaai". Kreek is op de eerste plaats een Zeeuws woord voor een stilstaand water 37). Middel-Engels creke, crike, Engels creek. Volgens Heeroma wordt het Nederlandse kreek ontleend aan het Engels 38).

98. Koekoek.

99. Koningsdorp (Keuningsdorp).

Enige kleine huisjes aan de voet van de dijk. Nu staat er alleen nog een huis. De spottende naam wordt duidelijk, als men weet, dat het de arme mensen uit Borsselle mogelijk gemaakt werd om hier te wonen. (Vergelijk in de gemeente 's-Heerenhoek het gehucht Rijkebuurt, waar ook heel kleine huisjes staan). De gemeente heeft het aan de laatste nakomeling van de Heren van Borsselle te danken, dat de arme mensen van Borsselle in Koningsdorp konden wonen. Jhr. A.W. van Borsselle liet in 1904 aan de gemeente Borsselle, de Hervormde Kerk en het Burgerlijk Armbestuur een legaat na.

100. Koningspolder (de keuningspolder).

Naam van de polder en van de grote boerderij in deze polder. De in het jaar 1753 bedijkte polder kan nog geen verband hebben met een Nederlandse koning, omdat er in deze tijd nog een stadhouder regeerde.

101. Korte Noordweg (de korte noortweg).

1616, tweede noortwech, Cond.; 1800 Lange Noordweg, Holster; 1866/1912, Lange Noordweg,Kuijper/tn.; 1960/1962, Korte Noordweg, tn./Adr. De weg is iets korter dan de daarmee parallel lopende Lange Noordweg. In het begin werd de weg in het kadaster kortweg de tweede Noordweg genoemd. Nadien stonden er lange tijd verkeerde verklaringen op de kaarten. De weg wordt ook Jan Laurussenweg genoemd.

102.* Korte Wennetjes.

Ligt aan het begin van de Drieklauwenweg.

Bron: A. van Gessele en L. Verdonk.

103. Korte Zuidweg (de korte zuutweg).

1616, corte zuytwech, Cond.; 1962, Korte Zuidweg, Adr. Weg in het zuiden van de polder, weliswaar lang, maar toch korter dan de Lange Zuidweg.

104. Kromboom, de kleine en de grote - (de krombôôm).

Tesamen ongeveer 10 hectare bouwland. Deze omgeving is erg vlak en kaal. De een of andere kromme boom kan hier makkelijk de aandacht getrokken hebben. Een definitief antwoord geeft de "Kaarte der baronnye van Borsssele,... gecopieert na de originele kaart door Wilhelm Tromp geadmt Landmr 1722" met daarop geschreven alle kavels en de eigenaren daarvan in 1616. Op genoemde kaart ligt op de plaats waar nu de Kromboom is, kavel nr. 31 op naam van "De Heer Mr. Geerard Crammon met de Heer Jacob Boone". De fn. Crammon zal vreemd geklonken hebben, maar een kromme boom was niets vreemds, dus..... de Kromboom als verbastering uit Crammon.

105. Kromme geer (de kromme hêêre).

De naam is een pleonastische verbinding, omdat elke geer aan een kant krom is. Zie Geerhoek.

106.* De kromme haag : (de kromme 'aege)

Bron: J. Hoondert.

107. Krommenhoek: (de krommen 'oek)**108. Kromme sloot** (de kromme dulve).

De naam wordt niet meer gebruikt. Aanduiding voor het land, dat vroeger aan een kromme sloot lag. Dulve (dilve) is een Zeeuws zelfstandig naamwoord, afgeleid van het werkwoord delven, zoals in het Nederlands gracht, graft is afgeleid van graven. Dulve komen we al in 1258 tegen 39).

109.* Kromme weide: (kromme weide)

Gelegen nabij het hoefje van Jeroen Vette aan de Borsselsedijk.

Bron: P. Sinac.

110. Kunstwei (de kunstweie).

De naam is verbonden gebleven met de twee stukken land, nadat ze in het verleden eens als kunstwei waren gecultiveerd. Jongere mensen kennen de twee vn. nauwelijks nog. Een kunstwei is een weide, die maar voor een jaar lang werd ingezaaid; in het tweede jaar werd ze weer als bouwland gebruikt.

111. Kwartierpad ('t kwertierpat).

28-6-1675, de quartier padt, Raze 2436. Het pad liep vijftien jaar geleden nog van de Lange Zuidweg naar het dorp Borsssele en het was het pad, dat de dijkwerkers steeds gingen. De dijkwerkers heten hier "kantonniers". Volgens volkstraditie is kwartierpad door verbastering ontstaan uit "kantonnierspad".

112*. Kwistenburg, klein- en groot-.

Samen c. 20 gemeten.

Bron: C. Bruinooge.

113. Lage reep (de laege rêêpe).

De twee stukken grond vormen een lange smalle strook, die ongeveer een meter lager ligt dan het land ernaast 40).

114*. 't Land van Wullem de Jonge.

Bron: A. van Gessele en L. Verdonk.

115. Landmanslust (landmanslust).

1866/1912, 't Hof Wolphaartsdijk, Kuijper/tn. Boerderijnaam. De boerderij werd in 1954 afgebroken. De opgaven 1866 en 1912 zijn beslist verkeerd. Volgens de volksoverlevering heeft de boerderij waarschijnlijk in de Wolfertspolder gestaan. Toen deze polder in 1715 onder water liep 41), heeft men de boerderij waarschijnlijk afgebroken en aan de Wolfertsweg opnieuw opgebouwd, vm.

116. Lange hals (de langen 'ols).

Ongeveer 10 hectare bouwland. De vn. is een aanduiding naar vorm. Metaforisch voor een lang, smal stuk land. * De uitleg van C. Bruinooge is: De 'langen ols' was vroeger een pad, dat liep van Geertruidshof, slingerend als een zwanehal, tot aan de Borsselsedijk; het land rondom en langs het pad heeft daarom dezelfde naam als het pad gekregen.

117. Lange Noordweg (de lange noortweg).

1616, eerste noortwech, Cond.; 1800/1866/1912, Korte Noordweg, Holster/Kuijper/tn.; 1960/1962, Lange Noordweg, tn/Adr. Vergelijk Korte Noordweg. De weg heette in de 19e eeuw algemeen "weg van Klaas Boonman", omdat hij aan het begin van deze weg woonde en door zijn eigenzinnigheid grote bekendheid had. Hij stierf rond 1900. (Mededeling van de 90-jarige M. de Jonge, 's-Heerenhoek).

118. Lange plank (de lange planke).

Boerderijnaam. Veertig jaar geleden liep er naar deze boerderij een pad, over de brede watergang lag een plank, zodat men de weg naar de boerderij kon voortzetten. De naam heeft de plank overleefd.

119.* Lange rek.

Gelegen nabij het hoefje van Jeroen Vette aan de Borsselsedijk.
Bron: P. Sinac.

120. Lange wei (de lange weie).

Alleen de naam is nog bekend. De wei aan de zeedijk strekte zich uit over ongeveer 2 hectare; in 1912 nog wei, in 1960 bouwland, tn.

121. Lange Zuidweg (de lange zuutweg).

1616, lange zuydt wech, Cond.; 1962, Lange Zuidweg, Adr. Weg in het zuiden van de polder, iets langer dan de Korte Zuidweg.

122. Licht ('t licht).

1866, Kustlicht, Kuijper; 1912, Licht, tn. Het kustlicht op de zuidwestelijke zeedijk.

123. Liepe hoek (de lie:pen 'oek).

Ongeveer 3 hectare bouwland. De naam is synoniem met geerhoek. Liep=wigvormig, schuin toelopend; scheef lopend 42).

124. Lombok (lombok).

Een rij erg kleine huisjes aan de Westsingel. Migratiennaam, waarschijnlijk ontstaan in een tijd, toen het eiland Lombok de aandacht op zich vestigde 43). Rond 1950 werden vele arme stadsgedeelten als Korea aangeduid. Er zijn veel voorbeelden.

125. Matthijsens wegje (metiesens weegje).

Een ongeveer 20 jaar geleden verdwenen pad, naar de boer Matthijs Kakebeeke genoemd. Deze stierf omstreeks 1920, vm.

126. Meerkoetennest ('t mertekonist).

Een laagliggende wei. Zulke weiden blijken ware broedplaatsen van watervogels te zijn.

127. Middenste hoek (de middensten 'oek).

Ongeveer 3 hectare bouwland. Voor de oorsprong van zulke namen denkt Schönfeld aan het landbouwbedrijf met

drie akkers, omdat naast "middelste akker" vaak "voorste en achterste akker" liggen 44). Bij het landbouwbedrijf met drie akkers werd elk jaar het derde gedeelte van het totale land niet ingezaaid. Het is mogelijk dat in enkele gevallen zo "middenste hoek" ontstaan is, maar voor bijna al dergelijke aanduidingen is de verklaring zeker de voor de hand liggende: het stuk land in het midden.

128. Molenpad ('t meulpadje).

26-3-1767, moolpad, Raze 2436; 1805, de moolpad, overloper; 1962, Molenpad, Adr. Het pad loopt vanuit het dorp naar de korenmolen.

129. Molenweg (de meulweg).

1777, Moolweg, overloper; 1866, Moolweg, Kuijper; 1912, Moolweg, tn.; 1960, Molenweg, tn. De ongeveer vier kilometer lange weg, genoemd naar de korenmolen aan deze weg.

*A.S.G. nr. 1594, folio 42 van 1616:volgt den Meulwech.

130. Monsterhoek (de monster'oek).

1618, Den Monsterhouck, overloper; 1960, Monsterhoek, tn. Dit grote door vier wegen omgeven stuk land ligt vlakbij het dorp Borssele, dat na 1616 nog anderhalve eeuw Monster genoemd werd (vergelijk Bachiene, Geogr. blz. 924/5), terwijl het ondergelopen Monster ongeveer op deze plaats lag. De naam is nu nog verbonden gebleven aan de beide vn. Monsterhoeken, Klein Monsterhoek, de boerderijnaam Monsterhoeve en de wegnaam Monsterweg. De bewijsplaatsen voor het dorp Momster van eertijds zijn: 5-2-1216, de Munstre, Okb. nr. 250; 6-7-1267, Monstere, Obreen blz. 220; 1270, Moste, SO, nr. 209; 1318, Monster, RDG, blz. 32; 1395-1401, Monsterkerck, JM; 1468, Monster, KB; 1504/5, Monsterkerke, KA; 1536,1537,1554, Monster, JM. Waarschijnlijk heet het dorp naar een "monasterium" van de St. Bavo-abdij in Gent 45). Mnl. monster, munster is allereerst klooster, later kloosterkerk 46). Voor oude toponiemen moet aan de eerste betekenis de voorkeur worden gegeven 47).

131. Monsterhoeve (de monster'oeve).

1866/1912, 't Hof Monster, Kuijper/tn. Oude boerderij, ook steenrots genoemd. Vergelijk Steenrots.

132. Monsterweg (de monsterweg).

1616, monsterwech, Cond.; 1866/1962, Monsterweg, Kuijper/Adr. De hoofdweg naar het dorp toe.

133. Moolhoek (de meul'oek).

1618, Muelhouck, overloper; 1777,1791,1805, Moolhoek, overloper; 1960, Moolhoek, tn. Het hele stuk land tussen Monsterweg, Jorjaneweg, Lange Zuidweg en Molenweg. Ook hier diende de korenmolen als hulpmiddel voor de verklaring van de ligging. Alleen in dit geval heeft de jongste topografische kaart de oude spelling Mool-behouden.

134. Nieuwe Vaathoek (de nie:we vaet'oek).

1618, Den nieuwe vaethouck, overloper; 29-4-1775, in Vaethoek, Raze 3434;1777, 1805, Nieuwvaathoek, overloper; 1960, Nieuwe Vaathoek, tn. Het grote stuk land tussen Korte en Lange Noordweg. Het oostelijk van de watergang liggende gedeelte behoort toe aan de gemeente Ovezande. Mnl. vaate, vaete is een drinkplaats voor het vee in de wei 48). Volgens Bruin is vaat wellicht synoniem met holle stelle 49). Onbekend is, waarom hier de drinkplaats nieuw genoemd werd.

135. Noordernol (de noorder nol).

1866/1912, Noord Nol, Kuijper/tn. De Nol aan de noordwestelijke zeedijk. Nol is een woord van de kust en treffen we aan van Zeeuwsch-Vlaanderen tot aan het eiland Texel 50). De nol, ahd. (h)nol, nolle treffen we aan in Tatian 13, 3: berg inti nollo "mons et collis" 51). Ook in het Nederlands kwam de vorm hnol voor, daarnaast ook knol 52). Het heeft in Zeeland niet de betekenis heuvel, maar een in de zee uitstekende dijk om het aanstormende water een beetje tegen te houden. De Nol ligt in het noordwesten van de gemeente. De boerderij daar dichtbij heet ook Noordernol.

136. Noorderwegje ('t noorderwegje).

1962, Noorderwegje, Adr. Weg in het dorp, van die plaats in noordelijke richting lopend. In het dorp zelf zijn er negen straten, die met een windrichting aangeduid zijn en in de polder Borssele worden nog vijftien andere stukken land zo genoemd.

137. Noorderwei (de noorderweie).

Vijftien jaar geleden een met bomen begroeide wei (tn.1912), nu boomgaard, 2 hectare groot. Alleen de naam is nog bekend.

138. Noordhoek (de noord'oek).

1618, Den Noorthouck, overloper; 1777, Noordoosthoek, overloper; 1960, Noordhoek, tn. Het noord-oostelijke land aan de Borsselse dijk. In het jaar 1777 staat er Noordoosthoek, omdat hier het in de gemeente Ovezande liggende stuk grond bedoeld was.

139. Noordsingel (de noordsiengel).

1962, Noordsingel, Adr. Een van de vier singels om het dorp.

140. Noordzij (de noordzie:e).

Twee hectare akkerland, dat tot de boerderij "Op God vertrouwen" bij de zeedijk behoorde en dus van deze boerderij uit aan de noordkant lag. Alleen de naam is nog bekend.

141.* Nummer één.

Bron: A. van Gessele en L. Verdonk.

142. Oliekoekje ('t olliekoeksje).

De vn. treffen we vaker ook in andere gemeenten aan en heeft dus het kenmerk van een soortnaam gekregen. Zo'n stuk land wordt door een sloot omgeven, die aan een kant cirkelvormig om het stuk heen loopt. Bijna in alle gevallen is het ongeveer 1 hectare groot en erg vruchtbaar. De kleibodem is vet zoals bij een oliebol. Oliekoekje (bij de Ossenweg-Jurjaneweg) is nog onaangeroerd gebleven; de cirkelvormig lopende sloot van het Oliekoekje (bij de Langeweg-Wolphaartsweg) is enkele jaren geleden met puin volgestort. In de overloper van Baarland van 1763 wordt een oliebol genoemd. De oudste bewijsplaatsen zijn uit Brigdamme (Walcheren): 1566, t oliecouxken; 1581, tolykoucken; 1589, t oliecouxken; 1607, tolykoucxken 53).

143.* De 'ôôgte (ook wel: 't ôôge weidje)

Bron: J. Hoondert.

144. Oosthoek (2AB) (de ôôst'oek).

1618, Den Oosthouck, overloper; 1777, 1805, Oosthoek, overloper; 1800, Oosthoek, Holster. Groot stuk land, waarvan het oostelijk deel tot de gemeente behoort. De naam is nauwelijks nog bekend.

145. Oosthoek (de ôôst'oek); 1786, Oosthoek, overloper.

Het oostelijke gedeelte in de Koningspolder. De vm. gebruikt de naam nooit.

146. Oostsingel (de ôôstsiengel).

1962, Oostsingel, Adr. Vergelijk Noordsingel.

147. Ooststraat (de ôôststraete).

1962, Ooststraat, Adr. Zoals Weststraat, Noorderwegje en Zuiderwegje is het een van de vier straten, die van de plaats naar een van de vier singels leidt.

148.* Oostweg (Ostweg)

Bron: A.S.G., nr. 1594, folio 16v van 1616: de creecke geseyt den Ostweg.

149. Op God vertrouwen.

Boerderijnaam. De naam is alleen bij de bewoners van de boerderij bekend.

150. Ossenweg (d'osseweg).

1616, Ossewech, Cond.; 1866, Ossenweg, Kuijper; 22-7-1864, in de groene of osseweg, LR; 1960/1962, Ossenweg, tn./Adr. De weg loopt door Ossevaathoek. Zowel de oudste bewijsplaats als de dialectvorm hebben niet een n. Daarom is de huidige wijze van schrijven verkeerd. Mogelijk is Osseweg als vv. van Ossevaatweg op te vatten.

Gezicht in het dorp.

Het grote huis met het torentje werd in 1615 door de stad Goes gebouwd. Goes had kort daarvoor de geheel overstroomde polder Borssele aangekocht en opnieuw ingedijkt. Tekening uit 1972 toegeschreven aan J. gardenier Visscher.

De klapbank.

Foto februari 1977

B. van der Plasse te Goes

Westplein ca. 1910

Foto: Gemeentearchief Goes

151. Ossevaathoek (d'ossevēt 'oek).

1618, ossevaethouck, overloper; 1960, Ossevaathoek, tn. Groot stuk land tussen Monsterweg, Ossenweg, Jorjaneweg en Moolweg. Het gebied van het verdwenen dorp Tevic zou zich tot hier uitgestrekt hebben. Volgens Hollestelle had Tevic 1331 als ambachtsheer P. Nicolaasz. van Ossevate 54). Misschien staan vn. en fn. in samenhang met osevat "een voorwerp waarmee men water hoost uit eene schuit, schepper om te hoozen, hoosvat". Kil. oosvat, schepvat, capula, haustum 55).

152. Ossevate.**153. Oud Borssele.**

Ligging in de West Kraayert. Het is een gedeelte van de "Lange Nols" dat zich uitstrekt tot de Driedijk en de Drieklauwen. Het is een tamelijk groot gebied.

154. Oude kaai (d'awe kaje); 21-9-1773, op de oude Kaaye, Raze 2437; 27-2-1862, de weye aan de oude kaai, LR. Een moerassige wei, waardoor nog een diepe watergang loopt. Toen men in 1954 oostelijk van de Weelweg buizen voor de waterleiding legde, stootte men op een verborgen klinkerstraat, die naar de "oude kaai" leidde. Aan de Oude kaai zelf lag de straat hoger. Het is beslist mogelijk, dat de kaai tot het voormalige dorp Tevic hoorde. Tevic of Tewijk wordt algemeen uitgelegd als wijkplaats voor schepen. Aan de Oude kaai ligt ook de kasteelwei en een klein beetje oostelijker ligt het oude kerkhof. Vergelijk Kasteelwei en Kerkhof. De drie vn. in Tevixhoek zouden de archeologen wel eens verbaasd kunnen doen staan!

155. Paardengat.**156. Paardengatse watergang** ('t paerehat).

23-11-1765, den gemeenen watergank off ambagtscheijd, Raze 2436; 1777, de watergang deselve gezegd den Hondshil, overloper; 1791, de watergang idem gezegd den hondhil, overloper; 1800/1866/1912/1960, Paardegatsche Watergang, Holster/Kuijper/tn./tn. De watergang vormt de gemeentegrens tussen Ovezande en Borssele. Pas 1777 werd het zuidelijke gedeelte daarvan Hond(s)hil genoemd. De naam Hondshil is nu niet meer bekend. Sinds 1800 treft men de naam Paardegatsche Watergang aan. Deze laatste naam ontstond doordat de watergang bij het zogenoemde Paardegat zijn beginpunt heeft.

De meer eenvoudige en daarom meer waarschijnlijke verklaring voor het ontstaan zou zijn, dat vaak paarden aan het brede water stonden. Nu, in april 1993, kan ik meedelen, dat de opmerking van P. Raas in 1980 met betrekking tot mijn onjuiste identificatie in 1966 van Paardegat en Hondshil een terechte opmerking is. Zie: Toponymie van 's-Heerenhoek door P.S.G. Raas, blz. 20). De vast en zeker misplaatste breedspraak over het Paardengat in 1966 wil ik hier niet herhalen. De naam is me wel blijven intrigeren. Het volgende hoorde en zag ik op 14 juli 1995 te Bukittingi op Sumatra. In een vallei ter plaatse hadden van oudsher op de diepste plek aldaar tegen het vallen van de avond de karbouwen hun lievelingsplekje. In die diepte zag men heel vaak de karbouwen bij elkaar staan. De inlanders noemden die plek Lobang Kerbo, hetgeen de Nederlanders correct vertaalden met Karbouwengat. Dit horende moest ik denken aan het Paardengat in Borssele, geografisch ver weg, maar toponymisch zeer verwant.

157.* An 't padje.

Bron: J. Hoondert.

158.* Perenweide (de pereweie).

Bron: F. van de Waart.

159. Pio (de pio).

Ongeveer 2 hectare weide. Pio is de oude Zeeuwse naam voor pauw 57). Eertijds werden op de Zeeuwse boerderijen allerhande kippen, eenden, ganzen en in het bijzonder pauwen gehouden. De wei ligt dicht bij de boerderij.

160. Plantlust (plantlust).

1866/1912/1960, Plantlust, Kuijper/tn./tn. Boerderijnaam. Op de boerderij woonde de boer Leendert Rottier (1804-1891) en schreef hij zijn dagboeken. In het bewaard gebleven dagboek van 1861-1864 spreekt hij nooit over zijn "Plantlust". Hij vermeldt echter verscheidende keren, dat hij bloemen en struiken in zijn "plant-

soen" plant. Het planten doet hem klaarblijkelijk groot plezier. Evenals de volgende naam plantsoen is de naam pas ingeburgerd.

161. Plantsoen ('t plansoen).

1861-1864, plantsoen, LR. Ongeveer een hectare bouwland. L. Rottier heeft dit stuk land beplant met struiken. Ongeveer twintig jaar geleden een wildernis, waarin allerlei bomen en struiken stonden, nu bouwland.

162. Plein ('t plein).

29-1-1763, oost 't dorpplijn, Raze 2436; 25-4-1766, west 't Dorpsplein, Raze 2436; 1962, Plein, Adr. Het vierhoekige Dorpsplein.

163. Poldertje ('t poldertje).

Aanduiding van de soortnaam voor het zuidelijke deel van de Citterspolder. Vele mensen uit Borssele bezitten hier een klein stuk land.

164. Priesters wei (de prie:stersweie).

Sinds mensenheugenis is dit stuk land van ongeveer 2 hectare bouwland geweest. Ook op de topografische kaart van 1912 is het als bouwland ingetekend. De veel voorkomende fn. Priester ligt eraan ten grondslag.

165. Punt (de punt).

De naam treffen we slechts als soortnaam aan voor de boerderij dicht bij de "Puntwei".

166. Puntwei (de puntweie).

Puntwei (bij Hollepolderse dijk) is iets meer dan 1 hectare weide en ligt wigvormig tegen de dijk. Puntwei (bij Molendijk-Borsselse dijk) is 2 hectare bouwland. Het land ligt wigvormig tussen de dijk en de weg. De beide stukken land zijn aanduidingen naar de vorm.

167. Rabat ('t rabat).

Erg vochtige wei, ongeveer 2 hectare groot, aan beide kanten van de brede sloot "de Visserij". De Flou vermeldt rabat acht keer in toponymen 58). Het lijkt daar ook de betekenis voor laag en nat land te zijn: "Rabatte bilck, een stuk land te Maldeghem; een neder stuck dictum Rabatte bilck, 1726 (Oml.Mald.1,10)". Rabat is gedeeltelijk een afleiding van het Franse rabatte/abatre "neerslaan, naar de laagte brengen, verlagen 59). Omdat "Rabat" dichtbij de sluis in de zeedijk ligt, moet ook hier naar de achtste betekenis in het Mnl. Wb. verwezen worden: sluisje, vergelijk De Bo rabot "eene keersluis in eene beek, zwin of waterloop; een rabot bestaat uit horizontale balken die de eene op de andere gesloten liggen met de uiteinden in de groeven van de twee zijmuren". Het is me niet bekend of er ooit zo'n sluis in de zeedijk of in de brede sloot "de Visserij" is geweest.

168. Reigersberg (reihersberg).

1960, Reijgersberg, tn. Boerderijnaam. Op de topografische kaart van 1960 werd de boerderijnaam op de verkeerde plaats ingetekend. In de 18e eeuw treffen we de fn. Reigersberg nog in Borssele: 8-10-1763, in Zuidoosthoek Meizonis Rijgersberge, Raze 2436. Op de Borsselse kaart met de toestand uit 1616, nader aangegeleid in nr. 74, staat perceel nr. 24 op naam van "De Heer Rendmeester Reijgersberge". Juist in dat perceel ligt nu de boerderij Reigersberg. Deze fn. komt hier nu niet meer voor. De familie Reigersberg was in de stad Veere een oud en bekend geslacht. In Veere vond Hugo de Groot zijn vrouw Maria van Reigersberch 60).

169. Reigerswei (de reiheweie).

Ongeveer 2 hectare groot, in 1912 nog wei, 1960 al lang bouwland. Volgens topografische kaart. De weide dankt haar naam aan de vele reigers, die hier dicht aan de zeekust graag komen. Het nestelen van reigers zou in vroeger tijden als een voordeel beschouwd zijn. "Ware het dan het leen of erve vermeerderde van zelf of bij fortune, 't ware bij aanwasse of anwerpe van watere, nestelinge van reigeren of andere profijtelijke vogelen 61).

170. Roeden, de duizend - de duzent roe'en).

De acht honderd - (d'acht 'ondert roe'en). Stukken land, die ongeveer 1000 en 800 roeden groot zijn. Een roede is een landmaat; 750 roeden is 1 hectare. Vergelijk Gemet.

171. Rondille.

Circa 4 gemeten.

Bron: C. Bruijnooge.

172. Rondout (.....).

1618, bij de redoubte, overloper; 1672, Rondout, overloper; 1777, Rondout, overloper; 9-2-1780, weye in Rondout Zuidoosthoek, zuid de dijk, Raze 2437. De naam is niet meer bekend. Redoute is wachthuis aan de dijk, gebruikt om de dijk te bewaken. Voor meer gedetailleerde informatie zie: Johan Smits, Jaarboek 1991 van de Heemkundige Kring voor Zuid- en Noord-Beveland, p. 67-80. Redoute=ouvrage de fortification complètement fermé et ne présentant pas d'anglais rentrants. Etymologisch: Italiaans ridotto, réduit; c'est l'équivalent de notre réduit 62). Redoute: ouvrage fortifié fermé, de forme carrée, dont l'entrée, ou gorge, est placée sur le côté le moins exposé. La redoute, comme le blockhaus. (Blockhaus: Fortif. Petit ouvrage défensif 63).

173. Schelde (de schelde).

1960, Wester Schelde, tn. Door de zeearm de Schelde loopt de zuidwestelijke grens van Borssele. De Schelde heet in Caesars De bello Gallico (6,33) Scaldis, bij Ptolemäus (M,9,1) Tabula. Volgens Schönfeld zou Scaldis de naam voor de benedenloop van de stroom en Tabula de naam voor de bovenloop daarvan zijn 64). Deze verklaring is twijfelachtig. De geografische namen bij Ptolemäus geven steeds meer moeilijkheden dan duidelijkheid. Vormen zoals Scaldea (in de 7e eeuw, de anonymus van Ravenna) en Scaldia (in de 9e eeuw, Einhart) hebben de umlaut tot gevolg gehad in vormen als: Schelle en Schelde. Dat we Schelle naast Schelde tegenkomen, tonen de plaatsen Schelle en Schellebelle, respectievelijk bij Antwerpen en Gent 65). Etymologisch leidt Schönfeld Schelde af van het Germaanse skald-(ags. sceald "seicht", Engels shoal "ondiepte" en verder Engels shallow) 66). In Antwerpen spreekt men van "'t Schelt". Toch blijft het twijfelachtig of Schelde dezelfde betekenis heeft als Schild (vergelijk Schildmeer, Groningen; Oude Schild, Texel; het Schild, Oudelande in Zeeland). J. de Vries denkt ook aan het Oud-Friese scalda, ahd. scalta "grens" 67). (Men vergelijk het Westfaalse schaldboom "grensboom").

De Schelde lag in de buurt van oude grenzen. De Lex Frisionum 750 gold voor de mensen tussen "Weser en Zwin" en "De keur van Floris de Voogd" 1256/1258 omvatte het rechtsgebied tussen "Bernisse en Heidensee". De Heidensee lag tussen de eilanden Koezand en Wulpen 68).

174. Schenkel, achterste en voorste - (den achtersten en voorsten schienkel).

Stuk land bij de inlage. De inlage zelf werd in 1964 afgegraven. De twee kleine dijken van de inlage vormden een rechthoek. Zo'n rechthoek van twee dijken heette toen Schenkel.

175. Schenkeldijk (de schienkeldiek).

1962, Schenkeldijk, Adr. De dijk vormt met de Borssele dijk een rechthoek. Vergelijk Schenkel.

176. Schoenmakersweitje ('t schoenmaekersweitje).

Ongeveer 1/2 hectare boomgaard, in 1912 nog weide (tn.). Het stuk land ligt in het dorp. In de gemeente Ovezande ligt ook een "schoenmakersweitje". Daarbij woonde aan het begin van deze eeuw een schoenmaker, vergelijk Schoenmakerswei onder Ovezande. Waarschijnlijk deed zich in Borssele het zelfde geval voor, alleen is hier de schoenmaker niet meer bekend.

177. Schuur, voor de -(voor de schuure).

Ongeveer 10 hectare bouwland. De voorzijde van de schuur ligt aan de achterkant. Op het eerste gezicht zou men zeggen, dat dit stuk "achter de schuur" zou heten.

178. Sluishoek (de sluus'oek).

1616, totten sluyse, Cond.; 1618, Sluyshouck, overloper; 1777, 1805, Sluishoek, overloper; 1960, Sluishoek, tn. Het grote stuk land tussen Jorjaneweg, Moolweg en Lange Zuidweg. Het stuk heet naar de ontwateringssluys in de zeedijk, vergelijk rabat.

179. Sluisje ('t sluusje).

Ongeveer 1 hectare akkerland. In de dijk is op die plaats een sluis aangebracht.

180. Sluiswei (de sluisweie).

Ongeveer 2 hectare wei in de Sluishoek.

181. Sluitroe (de sluutroe:).

Ongeveer 1/4 hectare bouwland. Deze soortnaam wordt steeds voor een smal stuk land gebruikt tussen een sloot en een weg. "Sluit"roe ligt steeds aan het einde en sluit dus de akker af.

182.* Spanjaards hil.

Bron: A.S.G. nr. 1594, folio 19 van 1616: loopende door een creecke aen de westzijde aen Spaengiaerts hill.

183. Stadhoek (de stat'oek).

1616, neffens stadts lant, Cond.; 1618, Stadtshouck, overloper; 1777, 1791, 1805, Stadhoek, overloper; 1866/1960, Stadhoek, Kuijper/tn. Het grote stuk land tussen Catalijnweg, Lange Zuidweg en Wol-phaartsweg. Ook de naam van de grootste en oudste boerderij in dit stuk, vergelijk Estancia.

Ofschoon eens de mogelijkheid uiteengezet werd, dat Monster een stad was (69), is hier van een stad beslist geen sprake. De vn. stadhoek komen we vaker in Zeeland tegen, bijvoorbeeld in de gemeenten 's-Heerenhoek en Kapelle. De mening van Verheije van Citters zou volgens Bijlo zijn, dat stad een verbastering van het mnl. stave "de aangeworpen hoek" zou zijn (70). Deze mening is verkeerd. Stade is volgens A. Bach zowel Duits als Nederlands (71) en wordt door Muller verklaard als het Germaanse woord voor oever. Men vergelijk got. staba "oever", ags. staed, af. steth, ahd. stad, stado, hd. Gestade (72). Omdat men hier niet over erg oude bewijzen beschikt, is het onmogelijk om een definitieve uitspraak te doen. Het mnl. dijkstadt (synoniem met mnl. dijkstaal, dijkstal "de grondslag waarop de dijk onmiddellijk ligt" (73) zou hier ook in aanmerking kunnen komen. Evenals de boerderij- en veldnaam Staal bij Heinkenszand al eeuwenlang (volgens overloper) als vv. voor dijkstaal bestaat, kunnen we ook stad- als vv. voor dijkstadt tegenkomen. Het is niet te bewijzen, omdat dijkstaal vaker in overlopers enz. voorkomt; het woord dijkstadt heb ik daarin niet gevonden.

184.* De Staert.

Naam voor de hele hoek tussen de Staartse dijk en de spoorlijn.

Bron: C. Bruinooge.

185. Stalberg (de stalberg).

Moppen (=oude bakstenen) aan de oppervlakte en plekken zwarte aarde (haardplaatsen). De stalberg =stelberg (tautologische samenstelling, vergelijk dief-stal, heir-leger, toer-beurt. Stuk land in de nabijheid van een kleine hoogte, die als eigenlijke "stalberg" beschouwd wordt. Volgens de gangbare opvatting is stalberg vv. van kasteel-berg. Stalberg ligt op minder dan een kilometer van de "berg van Troye" af. In de nabijheid daarvan stond eens een kasteel. In de hoogte zijn al veel stenen gevonden. De "Rijksdienst Oudheidkundig Onderzoek" (ROB) werd ook hier niet bij geroepen. Voorlopig moet dus elke uitleg als voorbarig aangemerkt worden. Stalberg treffen we ook in Limburg aan (73b).

186. Steenrots (de stêenrotse).

Zeer veel moppen en fundamenten: ook lei- en natuursteen. Boerderijnaam. Er is nergens bewijs te vinden voor de naam van de oude boerderij. Kuijper (1866) en de topografische kaart (1912) geven de boerderij aan als "Hof Monster". De verklaring voor de naam Steenrots is, dat in de grond voor de boerderij altijd erg veel stenen worden gevonden. Steenrots zou echter tegelijk een symbolische naam kunnen zijn. Na de "Afscheiding" in 1834 zijn ook hier verscheidene Protestanten afgescheiden, de latere Gereformeerden. Voor hun godsdienst oefeningen ontmoetten ze elkaar op de boerderij Steenrots van Jannis de Luyster. (Vergelijk gemeentearchief en vm.). Omdat ze door de aanhangers van andere gezindten vaak lastig werden gevallen, emigreerden er veel van hen in 1847 onder leiding van Jannis de Luyster naar Michigan (74). Deze godvrezende mensen zouden voor het eerst de boerderij van Jannis de Luyster "Steenrots" genoemd kunnen hebben. Vergelijk psalm 62, 1: "Hij immers zal mijn steenrots zijn"; psalm 18, 3: "mijn steenrots, burcht en helper is de Heer"; Mattheus 16, 17: "Gij zijt Petrus en op deze steenrots....". Onder Nieuwerkerk (Walcheren) komen we deze naam voor een huis al in 1581 tegen: "daer de steenrotse op leyt" (75).

187. Steiger (de steiher).

1912, Steiger, tn. In het jaar 1912 was van hier uit nog een stoombootdienst naar Vlissingen en Terneuzen. "Steiger" is een aanlegplaats voor schepen. Verwant aan stigen "gaan"76).

188. Stekelwei (de stekelweie).

Ongeveer 1 hectare bouwland; in 1912 was het al bouwland, tn. "Stekel" is het Zeeuwse woord voor het Nederlandse distel. Blijkbaar gedijden de distels hier zo goed, dat ook nu nog deze naam voor het bouwland wordt gebruikt. Vergelijk Zemphoek.

189.* Stellenberg.

Bron: A.S.G. 1594, folio 50 van 1616: ...lopende door den Stelleberch.

190. Stierswei (de stiersweie).

Ongeveer 1 hectare bouwland; in 1912 was het nog een weide, tn. Alleen de naam is nog bekend. In deze wei liep meestal de stier.

191. Stoofwei (de stoofweie).

Ongeveer 1 hectare bouwland; in 1912 was het nog een wei, tn. Alleen de naam is nog bekend. In de directe nabijheid, waar nu een aardappelopslagloods staat, stond ongeveer vijftig jaar geleden een (mee)stoof.

192.* Stragtwater.

Bron: A.S.G. nr. 1594, folio 22 van 1616: loopende door de creecke geseyt het stragtwater.

193. Stukken, de zeven - ; de vijf - ; de zeven - ; de lange - : (de stikken).

Ad: 4-7-1863, in de 7 stukken, LR. "Stuk" is de algemene betekenis voor elke afzonderlijke akker. Elk stuk land werd door slootjes ("middendulfjes") in drie, vier, vijf of nog meer akkers verdeeld, die voor de afwatering zorgden. Toen later drainagebuizen werden gelegd, werden ook de slootjes met aarde gedicht.

194. Suzanna (Suzanna).

Boerderijnaam. De muurankers aan het huis laten het jaartal 1754 zien. Alleen de naam is nog bekend. Ongeveer 20 jaar geleden stond de naam Suzanna nog op de dam van de boerderij, vm. In de 18e eeuw wordt er melding gemaakt van een vrouw Susanna, die bouwland in Borssele bezit: 5-3-1778, vijf gemet in Trooyenhoek, Noord Vrouwe Susanna Elizabeth van Essen Erven, Raze 2437. Bij de bewijsplaats van 5-3-1778 valt op te merken, dat in de verkoopakten en akten van boedelscheiding de stukken land de naam van de eigenaren dragen. In het bewijsstuk staat dus: twee hectare in de Troyehoek, noordelijk daarvan ligt land van vrouw Susanna Elizabeth van Essen Erven. Samenhang van deze Susanna met de boerderijnaam is waarschijnlijk. In de verkoopakten leest men bijna nooit, dat een vrouw grondeigendom had.

195.* Tevick, de kreek bij.

Bron: A.S.G. nr. 1594, fol. 29 van 1616: door de creecke bij Tevick loopende over het kerckhoff van Tevick.

196. Tevixhoek ('t ties'oeksje).

Daarnaast ook wel: tevix'hoek; 1618, Tevicxhouck, overloper 1777, 1791, 1805, Tevixhoek, overloper; 1960, Tevixhoek, tn. Groot stuk land tussen Jorjaneweg, Ossenweg en Moolweg. In het noorden van dit stuk moet voor 1532 het plaatsje Tevic hebben gelegen 77). De vn. Oude kaai, Oude Kerkhof en Kasteelwei mogen het bevestigen. Het plaatsje strekte zich naar het westen uit zoals bij het huidige stuk land Tevix-hoek. De oude bewijsplaatsen van het vergane dorp zijn: 6-7-1267, Tevewijc, Obreen, blz. 220; 1270, Tewic, SO, nr. 209; 1318, Tevic, RDG, blz. 32; 1395, Thebic, JM; 1401, 03,04, Thevic, JM; 1450-1470, Tewijck, JM; 1468 Ther Vick, KB; 1504/5, Ther Wijck, KA; 1471-1520, Tewick, JM; 1644, den Devick, Boxhorn. De verschillende vormen Tevewijc, Thebic en Thevic zijn te verklaren, doordat b, v en w alle bilabiaal uitgesproken worden. Vergelijk Worms, dat vroeger Borbetomagus luidde en Verona In Noord-Italië, dezelfde plaats die in het Nibelungenlied van de 12e eeuw Berne heet. Tevic wordt opgevat als toevluchtsoord voor schepen 78). In dit verband is het verleidelijk te denken aan de talloos vele voorde-namen. (Voorde=doorwaadbare plaats). In menige voorde-naam is het eerste lid een stuk vee. Bij de voorde zelf zien we een afwisseling van f, y en p in namen als b.v. Oxford, Amersfoort, Coeyorden (geëmigreerd als Vancouver naar Canada!), Schweifurt en de Bosporus. (in het Latijn is bos en in het Grieks bous

(Bous) de benaming voor rund: Bosporus is derhalve oorspronkelijk een doorwaadbare plaats voor het rund, het soms bulkende dier!

197. Troyehoek (de trojen'oek).

1618, Troeijenhout, overloper; 1777, 1791, 1805, Trooyenhoek, overloper. Het grote stuk land noordelijk van het dorp, genoemd naar de zogenoemde "berg van Troye".

198. Troyeweg (de trojeweg).

1962, Troyeweg, Adr. De weg is enige jaren geleden aangelegd. De weg ligt enige meters van de berg verwijderd. Later betreurde de gemeente het, dat deze weg niet "Kapitale dam" was genoemd, omdat deze dam precies op dezelfde plaats lag.

199. Troye, Berg van - (de berg van troje).

1912, Berg van Trooye, tn. Volgens Braat moet deze berg een ten tijde van de Deense heerschappij ont-stane zogenoemde "kasteelberg" geweest zijn 79). Misschien hebben de Heren van Borssele hun kasteel Troye genoemd om hun geslacht door deze naam nog meer glans te verlenen 90). In Denemarken komen we de naam Trøjberg of Trojaberg vaak tegen voor vroegmiddeleeuwse burchten 81).

200.* De vêêk 'oek.

Plaats waar zich veel vêêk verzamelt. Vêêk is het vloedmerk, aanspoelsel van stro, wier enz. op de vloedlijn, of met de vloed naar binnen gedreven 34). Deze vloedlijn wordt ook wel de veeklijn genoemd.

Bron: A. van Gesssele en L. Verdonk.

201. Veldzicht (veldzicht).

1912, Veldzicht, tn. Boerderijnaam. De boerderij ligt eenzaam in het veld. "Veld" als stuk land komt in het Zeeuwse niet voor. De naam is waarschijnlijk afkomstig uit andere streken, waar namen zoals Veldzicht, Boszicht, Zeezicht enz. bij duizenden voorkomen.

202. Vetwei (de vetweie).

Ongeveer 1 hectare weide, in 1912 nog bouwland, tn. De naam staat metaforisch voor de goede wei. Ook in vn. uit het Rijnland komen we de vette weide tegen (A. Bach2, blz. 269).

*Voorste- en achterste.

Bron: F. van de Waardt.

203. Viskot ('t fiskot).

Een gebouwtje van hout op het dorpsplein. Hierin komen de burgers voor hun praatuurtje samen en vergeten de drie woorden "Hoort,Ziet,Zwijgt", die op hetzelfde gebouw geschreven staan. Of en wanneer er in Borssele vis verhandeld werd, is onbekend. Waarschijnlijk werd de naam van een dorp overgenomen, waar zo'n gebouwtje op het dorpsplein inderdaad eens een plaats was om vis te veilen. In de naamkunde is vaak met overdracht van dichtbij of veraf te rekenen.

204. Visserij (de visserie:e).

29-4-1775, de Visserije, Raze 3434. Een brede sloot door de vochtige wei. Ook nu is hier het water nog visrijk. De bewijsplaats 1775 heeft betrekking op het viswater in de St. Anthoniepolder. Visserij heeft nu een abstracte betekenis gekregen, maar in vn. heeft "visscherie" nog de mnl. betekenis: plaats waar gevist kan worden 82). Schönfeld kon de vn. visserij slechts een keer bij het dorp Dalen in Drente optekenen 83).

205. Vlaamse wei (de vlaemse weie).

Ongeveer 2 hectare bouwland, in 1912 nog een wei, tn. In Borssele schijnen enige mensen van Vlaamse herkomst gewoond te hebben: 15-10-1760, Anthony de Vlaming; Jacob gerardse van vlaanderen, Raze 2436.

206. Vlasroete (de vlasroete).

Nu een gedempte sloot, eertijds lopend vanaf de boerderij de Steenrots naar de Monsterweg. De strook van ongeveer een halve kilometer strekt zich uit langs de sloot. Alleen de oudste bewoners hebben de Vlasroete gekend. Waarschijnlijk werd in de sloot het vlas gerooit. Aan wegen waar druk verkeer was, was het ongeoorloofd om vlas

in sloten te rotten (Plac. Zeel. 6 juli 1556, van Zurck.Cod.Bat., 1121, v. vlas) 840. In Schönfeld (blz. 67) komt onder de gemeente Maasbree vlasroot voor.

207.* De Voorblok.

Bron: H. Smits te Borssele.

208.* De vries' oek.

Circa 30 gemeten.

Bron: C. Bruinooge.

209. Wagenladder (de waehenladder).

Ongeveer 1 hectare bouwland. Alleen de naam is nog bekend. Tot dertig jaar geleden strekte het stuk grond zich in de lengte uit en toonde aan een kant twee zwakke buigingen. Een Zeeuwse wagenladder heeft ook die mooie kromming.

210. Waterschip.

16-10-1773, huis en erve staande en gelegen binnen Borssele genaamd het waterschip, Raze 2437; 12-12-1776, subhastatie (openbare verkoop bij opbod) en publieke verkoopinge van de herberg, genaamd het waterschip, staande in Borssele, Raze 2437; 30-10-1783, een Herberg, genaamd het Waterschip aan de westzijde van het Dorpsplein, Raze 2437. Voormalige herberg. De naam is niet meer bekend. Uit de bewijsplaatsen blijkt, dat de herberg aan het Dorpsplein stond. Op deze plaats zijn nu nog vier adressen bekend, die eens een herberg waren. Deze vier herbergen waren op Plein nr. 1,22,28 en 39. De drie laatste liggen allemaal aan de oostelijke kant van het plein. Het huis op nr. 22 werd in 1962 afgebroken en was tot 1940 herberg. Het huis op nr. 39 was tot 1917 herberg en heette "Bierhuis". Het café op nr. 28 bestond tot ongeveer 1880, vm. Alleen het oude, uit het jaar 1639 afkomstige huis op nr. 1 staat aan de westzijde van het plein. Dit moet dus het voormalige "Waterschip" zijn. Tot ongeveer 1825 was het gebouw herberg. De laatste herbergier was Adriaan Kuzee. Diens dochter Tona Kuzee (geb. 1836) huwde Jan Paardekooper, Jacob Paardekoopers zoon van Eben Haezer. (Mededelingen van de 85-jarige J. Paardekooper, Borssele). Aan het eind van de Wolphaartsweg stond tot ongeveer 1900 een herberg, dat een schip als uithangbord had, vm. Hier zou nog samenhang met waterschip kunnen zijn.

211.* Weele, 't Gat van.

Bron: A.S.G. nr. 1594, folio 43 van 1616: loopende door 't gat van Weele.

212.* Weele, de kreek van.

Bron: A.S.G. nr.1594, folio 27v van 1616: loopende door de creecke van Weele.

213. Weelhoek (de wêêl'oek).

1616, Creecke te Weele, Cond.; 1618, Weelhouck, overloper; 1800, Gat van Weele, Holster; 1866/ 1912/1960, Weelhoek, Kuijper/tn./tn. Het grote stuk land naast Tevixhoek. Over weel zie Dijkwel onder Driewegen.

214. Weelweg (de wêêlweg).

1866/1960, Weelweg, Kuijper/tn.De weg aan de Weelhoek.

215.* De weg van Ko Kompjet.

Dit is de Lange Noordweg.

Bron: F. van de Waart.

216. Westeindse dijk (de westendese diek).

1912, Westeindsche dijk, tn. De dijk tegen de Antoniepolder en Hollepolder. De polder Borssele is een gedeelte van het voormalige "Westende van Borselen" of "Westborssele" 85), waarin de zes dorpen lagen. Eind kan hier nog de betekenis "plaats, omgeving, gebied" hebben 86). De Westendse dijk ligt waar het voormalige westelijke Borssele een aanvang nam.

Vliedberg: "Berg van Troje"
Foto: B. van der Plasse te Goes
Collectie Gemeentearchief Goes

Boerderij "De Witte Paauw"
Foto: B. van der Plasse te Goes
Collectie Gemeentearchief Goes

Boerenschuur aan de Kaaiweg 28 van
ca. 1750
Foto: B. van der Plasse te Goes
Collectie Gemeentearchief Goes

217. Westeindse Weel (de westendese wêël).

24-12-1864, door de slaake en West Eindense Weel, LR; 1866/1912/1960, Westeindsche Weel, Kuijper/tn/tn. De ten dele ook tot de gemeente Ovezande behorende weel ligt aan de Westeindse dijk. Over weel zie Dijkwel onder Driewegen.

218. Westerscheldestraat (de westerscheldestraete).

1962, Westerscheldestraat, Adr. Nieuwe weg in het dorp, naar de brede zeearm de Schelde genoemd.
Per 1 jan. 1970: Borszeestraat.

219.* Westweg.

Bron: A.S.G. nr. 1594, folio 45 van 1616: Den Westweg streckende van den zeedijck op de bestedinge noort-waerts oppe door de Catrijnenweg naer 't Galgegat.

220. Westsingel.

Zie Noordsingel.

221. Weststraat.

Zie Ooststraat.

222.* De wit'oek.

Bron: A. van Gessele en L. Verdonk.

223. Witte pauw (de witte pauw).

1960, De Witte Pauw, tn. Boerderijnaam. De familie Vermet woonde van 1700 tot ongeveer 1780 in de buurt van deze boerderij. In hun familiewapen stond een witte pauw op een groene heuvel. Het randschrift van het wapen was "Dies diem docet". Deze drie woorden in het latijn betekenen: de ene dag geeft lering aan de andere dag. Dus "vrij vertaald" komt dat neer op de wijze uitspraak: Je wordt elke dag wat wijzer. Dit randschrift staat nog op een damhek in 's-Heer Arendskerke. Daar woonden in de 19e eeuw nakomelingen van de zelfde familie 87).

224. Wolfertshoek (wolfers'hoek).

1618, Wolphershouck, overloper; 1672, Wolfaartshouck, overloper 1791, 1805, Wolfaardshoek, overloper. Dit gedeelte dat in het uiterste zuidwesten ligt van Zuid-Beveland is naar het in 1532 vergane dorp Wolfert genoemd. Volgens de kaart van Nic. L. Visscher en volgens Beekman, Zeeland 1300, zou Wolfertsdorp meer westelijk gelegen hebben. De oude bewijsstukken van het dorp zijn: 24-2-1291, Wlfarts polre, Okb. nr. 761; 1331, Welboutsdorp, RDG, blz. 303, 1331, Wolboudsdorp, RDG, blz. 395; 28-1-1345, Wolfards-nieuwepolder, Visvliet, blz. 147; 1348, Sweder Uterloe, kanunnik te Utrecht, geeft bevel tot dagvaarding van partijen in een geschil over het patronaatsrecht der kerk gesticht door Wolfaert van Borsselen in den onlangs bedijkten Nieuwenpolder, Visvliet nr. 494; 1395, Wobborddorp, JM; 1396-1400, Wolbordsdorp, JM; 1401, Wolpertsdorp, JM; 1450-1464, Wolkendorp, JM; 1465 Wollendorp, JM; 1514, 54, Wolfers-dijck, JM; 1541-1551, Wolfersdorp, JM; 1468, Wolffer(s)dorp, KB; 1504/5, Wolferdorp, KA; 1644, Wolfaertsdorp, Boxhorn.

225. Wolfertshoeve (de wolfers'oeve).

De grootste en oudste hoeve in de Wolfertshoek.

226. Wolphaartsdijk.

In 1912, 't Hof Wolphaartsdijk, tn. De boerderijnaam op de topografische kaart van 1912 is een verkeerde opgave. Deze in het jaar 1954 afgebroken boerderij in Wolfertshoek heette Landmanslust. Dezelfde verwisseling met het in het noorden van Zuid-Beveland gelegen dorp Wolfaartsdijk komen we ook in 1514 en 1554 tegen, JM.

227.* Wolphaartskreek.

Bron: A.S.G. nr. 1594, folio 17v/18v van 1616: loopende door de Wolphaartscrecke.

228. Wolphaartsweg (de wolfersweg).

1616, Wolphaartswach, Cond.; 1618, Wolphertsweg, overloper; 1962, Wolphaartsweg, Adr. De weg loopt door Wolfertshoek.

* En onder de wegen in de herbedijkten grond aangelegd, komen alsnog voor de Monster, de Cathelina, de Osse- en de Wolfertsweg, alle welke benamingen eveneens aan voormalige plaatsen, toestanden en geslachten doen denken.

Bron: A. Hollestelle, De Honte en het eiland Borssele, p. 180.

229. Zellingepolder.

De naam is niet bekend. De Hollepolder komen we in van Mieris ook tegen als Zellingepolder. Mnl. zellinge, sel-linge, sellynge is een inham of een gegraven haven in het buitendijkse land, vergelijk hd Seeling 88).

230. Zemphoek (de zemp'oek).

Ongeveer 10 hectare bouwland. Wilde mosterd, zemp, is een veel voorkomend onkruid op de kleigrond. In de gemeente 's-Heer Arendskerke komen we Zemphoek als boerderijnaam tegen.

231. Zoute put (de zoute pit).

Ongeveer 1 hectare bouwland. De put lag achter de boerderij, nu gedempt. Men weet niet meer of het water in de put inderdaad zoutig was.

232. Zuidernol (de zuudernol).

21-2-1865, de zoogenaamden Zuidernol, LR.

De nol aan de zuidelijke zeedijk. Deze nol is enige jaren geleden door de vloed zo goed als vernietigd. De naam wordt veel minder gebruikt dan Noordernol. De boerderij die er het dichtst bijstaat, wordt ook Zuidernol genoemd. De topografische kaart noemt deze hoeve Dijkzicht, alleen heet zij niet zo.

233. Zuiderwegje ('t suuderwegje).

1962, Zuiderwegje, Adr. Zie Ooststraat.

234. Zuidhoek (de zuut'oek).

1618, Den Suythouck, overloper; 1800, Zuidhoek, Holster. Het grote stuk land in het zuiden, oostelijk van de Wolphaartsweg. De naam wordt erg weinig gebruikt.

235. Zuidhoek (de zuut'oek).

1786, Zuidhoek, overloper; 1800, Zuidhoek, Holster. Het zuidelijke gedeelte in de Koningspolder.

236. Zuidoosthoek (de zuutôost'oek).

1618, Den Zuytoosthouck, overloper; 1777, 1791, 1805, Zuydoosthoek, overloper; 1800, Zuidoosthoek, Holster. Het zuidoostelijke gedeelte van de polder.

237. Zuidsingel.

Zie Noordsingel.

Noten

- 1 A. Wessels, *Ons Zeeuwsch verleden*, 1933, p. 260-261.
- 2 *Mnl.Wb.* 1, p. 1298; 11, p. 57.
- 3 Schönfeld, *Nagelaten opstellen*, 1959, p. 3; *DWR*, p. 220.
- 4 *Hoogtekaart Z.-Beveland*.
- 5 *NGN* 1, p. 9.
- 6 J. Mansion, *Oud-Gentsche Naamkunde*, 1924, p. 158.
- 7 Gijsseling, *Top.WB.*, p. 168.
- 8 *Grimms Deutsches Wb.* 2, p. 293.
- 9 J. van der Baan, *Wolfaartsdijk*, *NGN* 1 (1884), p. 9.
- 10 *Beekman Atl.*, p. 24.
- 11 H.J. Kok, *Proeve van een onderzoek van de patrocinia in het Middeleeuwse bisdom Utrecht*, Diss. A'dam, 1958, p. 93.
- 12 J.Helsen, *Toponymica in Kempische grensafbakening*, *Md.Nk* 31 (1955), p. 16-54, drieboom p. 22.
- 13 Schönfeld, *Veldnamen*, p. 130.
- 14 A. Weijnen, *Praegermaanse elementen van de ndl. toponiemen en hydroniemen*, 1958, p. 23.
- 15 Gijsseling, *Top.Wb.*, p. 1124.
- 16 *DWR*, p. 617,819.
- 17 *Bach*, p. 449.
- 18 P.L. Tack, *Z.Arch. der Wet.*, 1939, p. 55 e.v.
- 19 *Mnl. WB.* 2., p. 1356.
- 20 M. Schönfeld, *Wegnamen*, *Md Nk* (1957), p. 142.
- 21 *Hoogtekaart Z.-Beveland*.
- 22 *Cornelissen en Vervliet, Idioticon van het Antwerpsch dialect*, p. 574.
- 23 *Hoeufft, Proeve van Bredaasch Taal-eigen*, p. 253.
- 24 *DWR*, p.807-810.
- 25 M. Schönfeld, *Veldnamen*, p. 128; M. Schönfeld, *Hol, hel*, *N Tg* 37 (1943), p. 99
- 26 M. van Hoogstraten, *De molens van Zeeland*, 1964. *Vergelijk in Nederlands Volksleven*, dec. 1964, veertiende jaargang, nr. 4.
- 27 Tack, *passim*.
- 28 *Zeeuws Wb.*, p. 369-370.
- 29 *Mnl. Wb.*3, p. 885.
- 30 *Beekman Atl.*, p. 22.
- 31 *Mnl.Wb.*3, p. 1088.
- 32 W. de Vries, *Etymologische aantekeningen*, *Tijdschr. Ned. Taal- en Letterkunde* 34 (1915/1916, p.217-233, kade/kaai p.222.
- 33 *Mnl. Wb.*3,p. 1581.
- 34 Gijsseling, *Top.Wb.*, p. 565.
- 35 *Bach*, p. 533.
- 36 M. Schönfeld, *Nagelaten opstellen*, p. 41.
- 37 M. Schönfeld, *Waternamen*, p.217;*Mnl.Wb.*3,p.2077; *DWR*, p.1031.
- 38 K. Heeroma, *Ts.*70, p.265; *De Wilde, Feestbundel-V.de Wijer* 1, 466 e.v.
- 39 *DWR*, p.293.
- 40 *Hoogtekaart Z.-Beveland*.
- 41 *Zel.Ill.*, p.110.
- 42 *Zeeuws Wb.*, p. 543.
- 43 M. Schönfeld, *Veldnamen*, p. 30.
- 44 M. Schönfeld, *Veldnamen*, p. 66.
- 45 Mr. S. Muller Hzn., *Geschiedkundige Atlas van Nederland*, omstreeks 1550, p. 165.
- 46 *Mnl. Wb.* 4, p. 1897-1899.
- 47 Tack.
- 48 *Mnl. Wb.*11, p. 522.
- 49 M.P. de Bruin, *Van Stellen en Stellenaars*, *Zeeuws Tijdschrift* 2 (1952), p. 143-149.

- 50 M. Schönfeld, Veldnamen, p. 32.
- 51 Bach, p. 257.
- 52 J.H. Gallée, Knolle en Nolle, NGN 2 (1892), p. 88-90.
- 53 Tack, nr. 1104.
- 54 Hollestelle, p. 131.
- 55 Mnl. Wb.5, p. 2022.
- 56 Zeeuws Wb., p.344, onder het lemma:oen(g)sdêel.
- 57 Zeeuws Wb., p. 719.
- 58 K. de Flou, Wb. der Toponymie 13, p. 209-210.
- 59 Mnl. Wb.6,p. 938.
- 60 P.J. Meertens, Zeeuwse Familienamen, 1947, p. 153.
- 61 F. Prims, Antwerpiensia, 1927, p. 13.
- 62 Dictionnaire de la Langue Française, 1873, par E. Littré, 4 p. 1536.
- 63 Grand Larousse encyclopédique, 1964, 9, p.70;2,p.180.
- 64 M. Schönfeld, Waternamen, p. 73-74.
- 65 Een bijzondere studie over de Schelde: A. Vincent, Escaut, étude toponymique.
- 66 M. Schönfeld, Md Nk 29 (1953), p. 2; Waternamen, p. 74.
- 67 de Vries, Plaatsnamen, p. 150.
- 68 M. Gottschalk, Historische geografie van westelijk Zeeuwsch-Vlaanderen, 1945-1948; A. Beekman, De Heidensee, TAG (1924),p.363 e.v.
- 69 Kunst- en Letterbode, jaarg. 1881, nr. 35 en 1817, nr. 53.
- 70 J. Bijlo, Kroniek van Kapelle-Biezeling en Eversdijk, 1923.
- 71 Bach, p. 289.
- 72 Muller, Stad, NGN 12, p. 67 e.v.; M. Schönfeld, Nagelaten opstellen, 1959, p. 36.
- 73 DWR; 73b de Vries, Plaatsnamen, p. 159.
- 74 Meer over de emigratie: M.P. de Bruin, Prov. Zeeuwse Cour., 3 mei 1960, Zelandica.
- 75 Tack, nr. 594,595.
- 76 Mnl.Wb.7, p. 2034.
- 77 Beekman Atl.
- 78 J. Ab Utrecht Dresselhuis, De provincie Zeeland, 1836.
- 79 W.C. Braat, Zeeland in de Vikingtijd, Z.Gen.der Wet. (1954), p. 135-14..
- 80 J.G.N. Renaud, mededeling op het 28e Nederlandse Filologenkongres Nijmegen 1964.
- 81 Gunnar Knudsen in: P. Norlund, traelleborg (Köbenhavn, 1948) p. 287; E. Krause, Die Trojaburgen Nordeuropas,Glogau 1893.
- 82 Mnl. Wb. 9, p. 560.
- 83 M. Schönfeld, Veldnamen, p. 79.
- 84 DWR, p. 1397.
- 85 Van Mieris en RDG,passim.
- 86 Mnl. Wb. 2, p. 645; DWR, p. 594.
- 87 A. de Smit, De burgerlijke en kerkelijke geschiedenis van 's-Heer Arendskerke, 2e deel, 1959, p. 175-176.
- 88 Mnl. Wb.7, p. 953; 11 p. 581; DWR, p. 1812.

1. Geografisch en historisch overzicht Oudelande

Oudelande was eens het noordelijkste gedeelte van West-Baarland. Aan de westzijde werd Oudelande door een stroom van Ellewoutsdijk gescheiden. Deze stroom is mogelijk de Laraha geweest 1). Ofschoon volgens M. Gijsseling een Laraha in het Boechouter ambacht (België) stroomde 2), is nog nooit vastgesteld, dat de Laraha niet in Zeeland te lokaliseren is. De oorkonden uit de jaren 976, 1003 en 1040 bevatten namen van dicht bij elkaar liggende plaatsen en stromen 3). Oudelande zou het volgens deze oorkonden "super fluvium Laraha" liggende Houtholt of Ostholt geweest kunnen zijn. Noch Boechoute noch Oudelande kunnen als hun oudste bewijs Houtholt aanwijzen. Het nu verdwenen Oosthout lag volgens M. Gijsseling aan de Laree, in Zeeland 4). Hollestelles veronderstelling, dat Oudelande eens als Houtholt aan de andere kant van de Laraha lag, is nog serieus te nemen. Ten westen van Oudelande lag vroeger de Loireweg 5). Deze "Loire" werd en wordt als "Lore" uitgesproken, dus niet op z'n Frans zoals A. Beekman geloofde 6). De i staat hier als verlengings-i zoals in veel andere plaatsnamen. De ontwikkeling van Lahara (976) Lara (1003) Lare is normaal 7), terwijl de ontwikkeling Lare Loire niet te bewijzen is.

De gemeente Oudelande omvat nu het westelijke gedeelte van de Baarlandpolder en in het jaar 1351 8) de Oudelandpolder en Molenpolder. Kleinere gedeelten van de Nieuw Ovezandse polder, Kamerpolder, Noordpolder, Zakpolder en Nissestelpolder horen ook aan deze gemeente. Ze omvat in totaal 497 hectare. Het inwonertal in 1840 was 550, waarvan 500 Hervormden 9). Op 1 januari 1965 was het inwonertal 694, waarvan 478 Nederlands Hervormd, 111 Gereformeerden, 67 Katholieken en 38 Oud-Gereformeerden en niets. De parochie Oudelande komen we in 1404 voor het eerst tegen 10). Op bladzijde 702 van zijn kroniek verhaalt M. Smallegange, dat Oudelande is "een goet en bequaem dorp, hebbende een fraaie kerk met een hoogen dikken Toren". De uit oude tijden daterende kerk werd zo bouwvallig, dat in 1769 het dwarsschip moest worden afgebroken 11). Na de Reformatie predikte de dominee van Baarland ook in Oudelande. Pas in 1616 kreeg Oudelande een eigen dominee 12).

Noten

- 1 Hollestelle, passim.
- 2 Gijsseling Top.Wb., p.596.
- 3 Okb., nr. 49,69,78.
- 4 Gijsseling Top.Wb., p. 767.
- 5 Top. 1912.
- 6 Beekman Atl., p. 58.
- 7 Schönfeld, Hist. Grammatica van het Nederlands, 5e druk, p.32.
- 8 Zeeland door de eeuwen heen, p.116.
- 9 van der Aa 8, p. 661.
- 10 JM, p. 16, 163; Grijpink, p. 106-108.
- 11 Zel. Ill., p. 125.
- 12 van der Aa 8, p. 661; van Rijn, p. 340.

2. Alfabetische lijst Oudelande

1.* Altijd Zorg.

Hofstede met een arbeiderswoning en 50 b., 01 r., 96 ellen hof, boomgaarden wei- en zaailanden in de gemeente Oudelande.

Bron: Goesche Courant van 1869.

2. Berg (de Berg).

Boerderijnaam. De boerderij ligt op een verhoging. De Mans vermoeden, dat de naam wijst op een kunstmatige woonheuvel 1) is zeer waarschijnlijk verkeerd. Elke groter heuveltje wordt in een vlakke omgeving zoals Zeeland is, "berg" genoemd.

3. Bijster, de brede - (de biester).

1585, Den westerschen Breenbijster achter Laurens Andries Huys begonnen, overloper; 20-1-1759, in de breen bijster, Raze 3407. Het stuk land beslaat ongeveer 8 hectare. Breen is de verbogen naamval van het bijvoeglijk naamwoord breed. Daarbij werd de intervocale d weggelaten (gesyncopeerd). Mnl. bijster "woest, vervallen, verwaarloosd".

4.* Blazen Cop.

In den Blazen Cop. Benoorden 'water jonk Būs, groot 1 gemet, 164 roeden.

Bron: Rekeningen van het Gasthuis Goes, 1735/1740, vrl. nr. 1196, 8v.

5. Bloemendaal (blommedaal).

5-3-1893 en 23-3-1803, het zoogenaamde Bloemendaal, Raze 3388; 1856, Bloemendaal, Hoboken.

De twee huizen aan de Oudelandse Polderdijk. De bewoners van de twee huizen kenden de oorsprong van de naam niet. Plaats- en veldnamen zoals Bloemendaal en Roosendaal komen we vaker tegen in Nederland en België.

6. Boomwei (de bôômweie).

Ongeveer 3 hectare boomgaard, in 1912 nog een met bomen begroeide weide, tn.

7. Bos ('t bus).

12-9-1789, 244 roeden teebos in 't W:ejnde van Hugo Kostenhoek, Raze 3388; 21-1-1797, in het Westeinde van Hugo Kostenhoek zeker 1 gemet 28 roeden Bos, Raze 3388; 23-2-1798, in het westeijnde van Hugo Kostenhoek 3 gemet 53 roeden Bos beplant met olme en esse boomen, Raze 3388; 6-8-1789, een Wisse Bos, groot 246 roeden in het Westeinde van Hugo Kostenhoek, Raze 3388; 9-6-1796, 1 gemet 28 roeden Bos in het westeinde van Hugo Kostenhoek, Raze 3388. Rond 1906 lag hier een grote boomgaard van ongeveer 7 hectare, die "t'hrôte bus" genoemd werd, (mededeling van de tegenwoordige eigenaar). Nu bouwland. Voor bos/bus zie: Bus onder Driewegen.

8. Dierik (de dierik).

1468, Den Dierick alias tvians Schuere, KB; 1504/5, Den Dieric tvians schuere, KA; 1534, in den Dierick, LBS, nr. 1646 (voor verdere uitleg zie Schuurhoek); 1960, 't Hof de Dierik, tn. Boerderijnaam. De boerderij werd in 1920 opgebouwd. Omdat er een grote villa op de hoeve staat, heet de hoeve in de vm. ook "de villa". De hoeve werd in 1920 genoemd naar de toenmalige stroom Dieric, die echter volgens de kaart "Zeeland in 1300" van Beekman veel zuidelijker stroomde en helemaal niet in de gemeente Oudelande. In het adresboek van 1960 staat geheel ten onrechte: "Dierik genoemd naar het water De Dierik dat vroeger de scheiding vormde tussen de eilanden Baarland en Hosholt (Oudelande)". De naam houdt in de pn. Diederik 2).

9. Dierikweg (de dierikweg).

1960, Dierikweg, Adr. Deze nieuwe weg begint in Baarland en loopt verder door de gemeenten Oudelande en Nisse. De gemeente Baarland wilde aanvankelijk deze weg Mansholtweg noemen. Omdat echter Nisse daartegen politieke bedenkingen had, werd de 24e november 1960 besloten, hem Dierikweg te noemen. Vergelijk Dierik.

10. Dijkzicht (diekzicht).

Boerderijnaam. De hoeve ligt aan de dijk.

11. Doelstraat (de doelstraete).

1960, Doelstraat, Adr. Het is niet bekend of deze dorpsstraat samenhang heeft met de schietbaan in het dorp.

12. Donkere wegje ('t doenkere weegje).

5-8-1803, het Donker weegje, Raze 3388. Na de ruilverkaveling van 1958 is de weg verdwenen.

De weg liep midden door het land. In principe zou elke landweg "donker" genoemd kunnen worden.

Sinds 1958 is alleen de naam nog bekend.

13. Dorpsstraat (de durpstraete).

1960, Dorpsstraat. Hoofdstraat in het dorp. Per 1 jan. 1970: Burg. Van Lierestraat.

14. Driesen (de driezen)

Het stuk grond beslaat ongeveer 20 hectare. In dit stuk ligt ook bos (vergelijk Bos), dus was eertijds het land als bouwland weinig geschikt. Mnl. driesch is braakliggend land; men vergelijk de Zeeuwse uitdrukking "'t land ligt te driezen", dat wil zeggen dat het land braak ligt. Driesen zijn volgens Gijsseling oorspronkelijk de vroegmiddeleeuwse driewegen 3). Lindemans ziet als oorspronkelijke betekenis "driejarig rustend derde gedeelte van het winnende land"4). Beide geleerden zijn het erover eens dat de door Gijs-seling gevonden etymologie dries is ontstaan uit het gesubstantiveerde telwoord drie (thri): thriwiski >thriwsk>thriusk>driesk.

15. Drieweegse pad.

1856, Drieweegse pad, Hoboken. Het pad is er al lang niet meer en de naam is niet meer bekend. Het pad liep in de richting Driewegen. Het liep door Kosten Hendrikshoek, Willem Simonshoek, Tolhoek en Oudelandse Polder. Vergelijk de topografische kaart van 1912.

16. Everingse weg (d'everiengse weg).

1960, Everingseweg, Adr. Nieuwe naam voor de weg, die naar de Everingepolder loopt. Het dorp Everinge is in de 16e eeuw door het water verzwolgen. Vergelijk Estancia onder Borssele en het nawoord.

17. Grintweg: 1856, Grintweg, Hoboken.

De niet meer gebruikte naam voor de huidige Tolhoekweg.

18. Grote wei (de hrôte weie).

In het jaar 1912 ongeveer 2 hectare wei, nu ten dele nog weide.

19. Heilige Geestwegje ('t 'eilehe hêestweegje).

1960, Landwegje, Adr. 1856, Heiligegeestweegje, Hoboken. De vm. gebruikt nog vaak de oudere naam. Aan deze weg lag land van arme mensen. Men spreekt ook van Heiligengeest-armen 5). Vergelijk in Nürnberg het Heilig-Geist-Spital. Bij een ziekenhuis van de Heilige Geest behoorden in Duitsland de akkers van de Heilige Geest 5b). Naast Heilige Geest komt ook Gasthuis als vn. voor 6).

20. Hein Molenaarshoek ('eine meulenaers'oek).

1454, in Heyn Moelnairshoucken, LBS; 1678-1783, Heynmolenaarshoek, overloper; 1856, Hein Molenaarshoek, Hoboken. Het stuk grond beslaat 7 hectare. De naam is nauwelijks nog bekend.

21. Hellenburgstraat (de hellenburgstaete).

In de 19e eeuw, Baarlandse zandweg, vm.; 1960, Hellenburgstraat, Adr. Deze straat loopt naar Baarland. De nieuwe straatnaam werd naar het in 1958 blootgelegde slot Hellenburg in Baarland genoemd. De bodemvondsten bij het slot zijn waarschijnlijk wel belangrijk voor de kennis van de Europese cultuurgeschiedenis 7). Misschien is Hellenburg een vertaling van het Franse Chastel Blanc of Clermont, Montclair.

Bij namen zoals Wittenberg en Blankenburg is een migratie binnen Europa van namen aan te nemen 8). Berg en burg zijn in de toponymie vaak synoniem. Anderzijds mag men aannemen, dat het gewone volk zich weinig gelegen liet liggen aan migratie van namen. Het volk heeft bij de naam zeker wel gedacht

aan de hel als plaats der verdoemden. Vlak bij de Hellenburg ligt namelijk ook het Paradijs, de plaats der gelukzaligen. Vergelijk Paradijs in de Toponymie van Baarland.

22.* Hofdam.

Bron: Archief van de gemeente Oudelande, inv. nr. 2 van 1735.

23. Hoge wal (d'ôdhe wal).

1856, de hoge Wal<Hoboken. Ongeveer 4 hectare bouwland aan de oostzijde van het dorp. Alleen de naam is nog bekend. Mogelijk is de naam een laatste herinnering aan een al lang verdwenen boerderij: wal "een kunstmatige ronde hoogte, gewoonlijk met een kasteel, boerderij of molen erop"9). Waarschijnlijker is het, dat de naam betrekking heeft op de onaanzienlijke verhoging van het land. De weg (Slikgatse weg!), waaraan het ligt, ligt beduidend lager.

24. Holle wegje ('t'ollewegje).

5-3-1803, het Holleweegtje, Raze 3434. Na de ruilverkaveling van 1958 is de weg verdwenen, die om het stuk land Tolhoek liep. Alleen de naam is nog bekend. Omdat in Tolhoek ook tolk (<tolhoek) als vn. voorkomt, kan "'t'ollewegje"=holle wegje door verkeerde afbreking van lettergrepen uit tolkwegje (<tolhoekwegje) zijn ontstaan. In de verre omgeving treffen we nergens holle wegen aan.

25. Hugo Janshoek.

1678-1783, Huigo Janshoek, overloper; 1856, Hugo Janshoek, Hoboken. Het stuk land beslaat 15 hectare. De naam is niet meer bekend. De pn. Hugo komt nog vaak in Zeeland voor. De vorm Huigo (1678-1783) kon ontstaan, omdat de Zeeuw weet, dat hij in plaats van een u in het Nederlands zeer vaak een ui moet zetten.

26. Hugo Kostenhoek (d'uho kosten'oek).

1453, in Hughe-Costins-houck, LBS; 1678-1783, Hugo Kustershoek, overloper; 1856, Hugo Kostenhoek, Hoboken; 1865, Hugokostenhoek, Kuiper; 1912, Hugo Kostenhoek, tn. Het stuk land beslaat 42 hectare. De pn. Kosten of Kostijn is een vv. voor Christiaan of Constantinus 9b).

27. Hugo Teunishoek (d'uho teunis'oek).

1678-1783, Hugo Thonishoek, overloper; 4-5-1792, Hugo Tonis, Raze 3388; 25-4-1795, Hugo Teunis, Raze 3388; 1856, Hugo Teunishoek, Hoboken. Het stuk land beslaat 14 1/2 hectare. Alleen de naam is nog bekend.

28. Java (java).

Boerderijnaam. De grond ligt hier erg laag, zodat het land rond de boerderij bij sterke regenval zeer nat werd. De naam Java heeft beslist samenhang met waterige streken, omdat dit toponiem ook elders voor zulke stukken grond voorkomt, bijvoorbeeld in de Zuid Crayer. Evenzo als Lombok, Deli, Waterloo enz. is Java een migratiennaam.

29. Kamerpolder.

De polder ligt gedeeltelijk ook in de gemeente Driewegen. Zie Kamerpolder onder Driewegen.

30. Kamerpolderdijk (de kaempolderdijk).

1960, Kamerpolderdijk, Adr. De naam werd op 28 oktober 1960 officieel aangenomen. De dijk loopt langs de Kamerpolder.

31. Katteveld ('t kattveld).

Boerderijnaam. De naam is op velerlei manieren en daarom niet gemakkelijk te verklaren. Katte als eerste woord in samengestelde veldnamen mag niet steeds in de voor de hand liggende betekenis opgevat worden; ze dient veeleer vaak ter aanduiding van het onechte, minderwaardige en slechte 10). In de Nederlandse pln. Katwijk zou de betekenis kat "hoek, kromming" begrepen zijn 11). In ons geval is er wellicht samenhang met het bijgeloof aan heksen in de gedaante van katten. In afgelegen plaatsen kwamen de heksen als katten samen om te dansen. Zulke heksenkringen komen we in de provincie Zeeland overal tegen 12).

*Villa "Hof Dierik", Oudelande
ca. 1935
Collectie Gemeentearchief Goes*

*Schoolstraat Oudelande
ca. 1917*

*Doelstraat Oudelande ca. 1928
Foto: Museum voor Zuid- en
noord-Beveland te Goes*

32. Keizershoek (de keizers'oeck).

1678-1783, Keyzershoek, overloper; 1856, Keizershoek, Hoboken. Het stuk grond beslaat 7 hectare. De fn. Keizer ligt eraan ten grondslag.

33. Kosten Hendrikshoek (de kosten'oeck).

1678-1783, Kostenheindrikshoek, overloper; 1856, Kosten Hendrikshoek, Hoboken. Het stuk land beslaat 14 hectare. Voor Kosten zie Hugo Kostenhoek.

34. Kruipuitse dijk (den kruupuutsen diek).

1856, Kruipuitschen Dijk, Hoboken; 1865/1912, Kruipuitsche Dijk, Kuijper/tn.; 1960 Kruipuitse dijk, tn./Adr. Samenhang met het werkwoord uitkruipen. Wat de woordvorming betreft lijkt de naam op de Vlieguimpolder en de Siguitpolder, die ongeveer twee kilometer verder liggen. De eerste twee namen zijn gevormd uit de gebieden de wijs enkelvoud van respectievelijk de werkwoorden uitkruipen en uitvliegen.

35. Kwaheultje ('t kwae'eultje).

1856, Kwaheultje, Hoboken. Strook land aan de "Oudelandse dijk". Alleen de naam is nog bekend. Heul is een duiker en heeft waarschijnlijk betrekking op de daar door de dijk liggende duiker, van de Oudelande- polder naar de Hugo Kostenhoek. Het eerste lid is moeilijk te begrijpen. Is kwa- misschien de vv. voor het mnl. quaet "nade- lig, schadelijk, slecht" 12b)? Deze betekenis kan juist zijn, omdat de volgende bewijsplaats mogelijk op dit stuk land betrekking heeft: 8-4-1796, in het oosteinde van Hugo Kosterhoek met 13 Roeden Schotbaar Eule en voorts ambagtsheere Vroone, Raze 3388. (Onderstreping van schrijver).

36. Lage lapje ('t laeche lapje).

Laag liggend stuk grond, ongeveer 1/2 hectare.

37. Landwegje.

1960, Landwegje, Adr. Een kleine blinde weg. De oudere mensen spreken nog van "'t'eilehehêêstwegje". Vergelijk Heilige Geestwegje.

38. Lange wei (de lange weie).

Ongeveer 3 hectare bouwland, in 1912 nog wei, tn. De weide lag aan het zogenaamde "donkere wegje". Alleen de naam is nog bekend.

39. Magere hoek (den maeheren 'oeck).

Het stuk land beslaat ongeveer 10 hectare. De grond is naar verhouding arm.

40. Magerehoekse weg (den maeheren'oecken weg).

De landweg liep door het genoemde stuk land. Na de ruilverkaveling in 1958 is de weg verdwenen.

41. Meeuwenbek (de mêêwenbek).

1678-1783, Meeuwen Bek, overloper; 4-5-1792, Meeuwen bek, Raze 3388; 1856, Meeuwenbek, Hoboken. Het stuk land beslaat 7 hectare. Het tweede lid heeft ogenschijnlijk betrekking op de vorm. Vergelijk de topografische kaart van 1912 en Bek onder Driewegen. Het eerste element is te verklaren omdat de meeuwen zich graag ophouden ver weg van twee dorpen (Ovezande en Oudelande) en op laagliggende grond. Hetzelfde geldt voor het daarnaast liggende en hierna te noemen stuk grond meeuwenoord.

42. Meeuwenoord (van noorden).

1678-1783, Meeuwen Noord, overloper; 4-5-1792, Meeuwen noord, Raze 3388; 1800/1856 Meeuwen Noord, Hansum/Hoboken; 1865, Meeuwenoord, Kuijper. Het stuk land beslaat 9 hectare en ligt noordelijk van Meeuwenbek. Alleen Kuijper geeft een afwijkende variant, ten onrechte, omdat oord helemaal geen Zeeuws woord is. De dialectvorm en de andere bewijsplaatsen zouden elke twijfel moeten uitsluiten. Overigens kunnen oord en noord naast elkaar voorkomen 13).

43. Meyer (meier).

Boerderijnaam. In de 18e eeuw woonde op de boerderij de rijke hereboer Meyer. (Deze mededeling van de 75-jarige P. Rijk (Ovezande) werd door de overloper bevestigd).

44. Molenberg (de meulenberg).

1856, Moolberg, Hoboken; 1865, Molenberg, Kuiper. De berg lag in en aan de dijk. Waarschijnlijk stond er hier een molen, die echter al op de kaarten van Hoboken en Kuiper niet meer ingetekend is 14). Op de kaart van Kuiper staat dit toponiem ten onrechte aan de "Kruipuitsche dijk" ingetekend, terwijl dit aan de "Watervlietse dijk" ingetekend diende te zijn.

45. Molenpolder (de meulpolder).

1678-1783, Den Meulpolder, overloper; 1856/1865/1960, Molenpolder, Hoboken/Kuiper/tn. De polder beslaat 27 hectare. De aan de dijk liggende Molenberg heeft waarschijnlijk deze polder zijn naam gegeven.

46. Molenpolderdijk.

1960, Molenpolderdijk, Adr. Op 28 oktober 1960 werd de nieuwe naam voor de dijk aan de Molenpolder officieel aangenomen, ofschoon de dijk in de volksmond nog Achterdijk heet.

47. Molenpolderweg (de meulpolderweg).

De weg door de Molenpolder.

48. Nieuwe zandweg.

1856, Nieuwe Zandweg, Hoboken. De vroegere naam voor de huidige Zwinweg. De naam is niet meer bekend.

49. Noorder- en Zuiderschuurhoek.

Zie Schuurhoek.

50. Noordpolderdijk.

1910/1912, Weldijk, Oud./tn.; 1960, Noordpolderdijk, Adr. De dijk aan de Noordpolder. In tegenstelling tot de gemeente Driewegen heeft Oudelande de oude naam Weldijk niet behouden.

51. Notenwei (de neuteweie).

In de 19e eeuw was hier een met notebomen begroeide wei, nu bouwland, (mededeling van de 75-jarige P. Rijk, Ovezande). Alleen de naam is nog bekend.

52. Olivierse weg (d'olivierse weg).

5-3-1803, den Oliviersen Zandwegt, Raze 3388; 1856/1865, Oliviersche Zandweg, Hoboken/Kuiper, 1912, Olivierse weg, tn. Sinds de ruilverkaveling van 1958 is de weg verdwenen. Alleen de naam is nog bekend. Volgens van der Schaar was de pn. Olivier al in de vroege middeleeuwen populair 15).

53.* Oostende.

Gelegen in de Hugo Kostenhoek. Bron: Kaart van de heerlijkheden Baarland, Bakendorp en Oudeland gelegen in den eylande van Zuydbeveland, origineel meetkundig opgenomen en gekarteerd door Geerard Schaaleven, in den jare 1745. Gecopieert met nadere aanwijzing door Zacharias Drubbels, geadmiteerd landmeter van Zeeland te Wolphaartsdijk.

54. Oudelande (awelande).

976, Hostholt super fluvium Laraha, Okb, nr. 49, 1003, Hostholt, Okb.nr. 69; 1040, Ostholt, Okb.nr. 78; 1277, Oudelant, JM; 1404, Oudlant, JM; 1440-1470, Oudelant, Oudeland(t), Grijpink; 1468, Ouwelant, KB; 1504/5, Ouwelant, KA. Het is nog niet bewezen, dat Hostholt niet op de plaats te lokaliseren is, waar nu Oudelande ligt. De akten van de jaren 976, 1003 en 1040 bevatten namen van dichtbij elkaar liggende plaatsen en stromen. Zie verder het geografische en historische overzicht van het ambacht Oudelande, blz. 24-25. De aanduiding Oudelant is pas algemeen gangbaar geworden, toen nieuwe aanslibbingen ingedijkt werden. Het manuscript "cohier van het cruyslant" omstreeks 1460 zou erop kunnen wijzen, dat de Laraha in de buurt van het huidige Oudelande te zoe-

ken is. Op blz. 26 van dit manuscript komen we onder Oude-lande een vn. tegen "au lieu apellee en thios in die cleyne loere"16). (Onderstreping van de schrijver). De e in loere is waarschijnlijk als rekkings e op te vatten en men moet dus loere uitspreken alsof er loore staat.

55. Oudelandse dijk (den awelanse diek).

1856, Stelledijk, Hoboken; 1960, Oudelandse dijk, Adr. De dijk aan de Steldepolder; in 1960 werd de oorspronkelijke naam veranderd in Oudelandse dijk.

56. Oudelandse Kamerdijk (den awelansen kaermerdiek).

1678-1783, Oudelandsen kamerdijk, overloper; 4-5-1792, in den oudelandsen Kamerdijk, Raze 3388; 1856, Oudelandsche Kamerdijk, Hoboken. Het stuk land beslaat 9 hectare en ligt aan de Kamerpolderdijk. De naam van de in het westen liggende dijk (aan de Kamerpolder) is op het stuk land overgegaan.

57. Oudelandse polder (den awelansen polder).

1678-1783, Oudelandsen polder, overloper; 1856, Oudelandsche Polder, Hoboken; 1865, Oudelande-Polder, Kuijper; 1912, Oudelande Polder, tn.; 1960, Oudelandenpolder, tn. De polder beslaat 38 hectare.

58. Oudelandse polderdijk (den awelansen polderdiek).

1856/1865/1912, Watervlietsche dijk, Hoboken/Kuijper/tn.; 1960, Oudelandse Polderdijk, Adr. De dijk ligt aan de zuidkant van de "Oudelandse polder".

-Oudelandse polderdijk (2B) (den awelansen polderdiek).

1678-1783, Oudelandsen Polderdijk, overloper; 1856, Oudelandsche Polderdijk, Hoboken. Het stuk land beslaat 14 1/2 hectare en ligt aan de bovengenoemde dijk. Vergelijk Oudelandse Kamerdijk.

59. Ovezandse weg (den ovezansen weg).

1960, Ovezandse weg, Adr. Bij de ruilverkaveling van 1958 aangelegde weg naar Ovezande.

60. Pier de Bruine (pier de bruunen).

Ongeveer 2 hectare bouwland. De naam is nergens met een bewijsplaats gestaafd en is alleen nog bekend bij heel oude mensen.

61. Pieter Tolhoek (pier tol'oek).

1678-1783, Pier Tolhoek, overloper; 1856, Pieter Tolhoek, Hoboken. Het stuk land beslaat 9 hectare. Alleen de naam is nog bekend.

62. Plantsoen.

30-12-1789, 1 gemet 8 roeden Plantsoen in het Westeinde van Hugo Kostenhoek, Raze 3388. De naam is niet meer bekend. Waarschijnlijk wordt hetzelfde stuk land bedoeld dat in 1789 en in volgende jaren aangeduid wordt als bos. Zie Bos en Plantsoen onder Borssele.

63. Plasweg (de plasweg).

1856/1865/1912, Plasweg, Hoboken/Kuijper/tn. Sinds de ruilverkaveling van 1958 is de weg verdwenen.

Alleen de naam is nog bekend. De weg liep door een strook land, die ongeveer een meter lager lag dan de naaste omgeving. Bij de slechte ontwatering van toen moet de weg vaak onder water hebben gelegen.

64. Platschorre (platschorre).

1678-1783, Platschorre, overloper; 22-5-1794, 't Platschorre, Raze 3388; 1856, 't Platschor, Hoboken; 1865/1912/1960, Platschorre, Kuijper/tn./tn. Het stuk land is 32 hectare. Schorre is aangeslibt buitendijks land. Ook na de bedijking van de aanslibbing is de naam behouden gebleven. Nederlands schor, mnd. schor(e) "schor, kust, oever" behoort tot het werkwoord scheren 17). Het bijvoeglijk naamwoord plat is ten overvloede bijgevoegd. Men vergelijk het woord platteland. De boerderij in dit stuk land, nu bewoond door P. Mol Yzn en in 1856 door P. Mol (vergelijk Hoboken), heet ook Platschorre. Op de kaarten van 1865 en 1912 staat de boerderij Schild ten onrechte als Platschorre ingetekend. Ook nu nog verstaat men onder Platschorre vaak de naburige hoeve Schild. De oorzaak is, dat de naam Platschorre erg veel gebruikt wordt. Schild daarentegen weinig. De familie Rijk op Schild is al meer dan honderd jaar erg bekend en gezien, zodat de veel gebruikte vn. Platschorre en de zeer beken-

de familie Rijk met elkaar geïdentificeerd worden.

65. Platschorse dijk (de platschorse diek).

1912, Platschorsche dijk, tn.; 1960, Zakdijk, Adr., (de zakdiek). Aan de westkant van de dijk lit het stuk land Platschorre, aan de oostkant ligt de Zakpolder.

66. Platschorse weg (de platschorse weg).

1912, Platschorsche weg, tn. De weg liep westelijk van Platschorre; sinds de ruilverkaveling is de weg verdwenen. Alleen de naam is nog bekend.

67. Plein ('t plein).

2-12-1747, den pleijnne van den dorpe, Raze 3407. Het dorpsplein bij de kerk.

68. Schild ('t schilt).

1678, Den Schild, overloper; 1714-1783, Schild, overloper; 27-5-1791, het Schilt, Raze 3388; 4-5-1792, 't Schilt, Raze 3388; 1856, den Schild, Hoboken; 1960, 't Hof Schild, tn. Op de kaarten van 1865 en 1912 staat de naam niet aangetekend. In plaats daarvan staat er Platschorre, vergelijk aldaar. Het stuk land is 14 hectare groot. Ook de boerderij op dit stuk heet Schild. Schild is volgens Gijsseling een naam voor "meersen" 18), Lindemans houdt zich aan de namen met het element schoud, scheld, schild voor het mnl. scele "scheef, dwars, schuins" 19). Naast ags. sceald "ondiep" bestaat een ags. sceald "Rohr"(riet). Waarschijnlijk zijn de woorden identiek, omdat het riet in ondiep water gedijt 20). Naar mijn mening heeft de naam iets met de bodem te maken, die erg nat is. Het stuk land ligt naast Platschorre, dat eveneens voor de ruilverkaveling van 1958 slecht ontwaterd kon worden.

69. Schoolstraat (de schoolstraete).

1960, Schoolstraat, Adr. Aan de straat ligt de lagere school. Per 1 jan. 1970: Lindestraat.

70. Schuurhoek, noorder en zuider - (de schuur'oek).

1468, Den Dierik alias tviants Schuere, KB; 1504/5, Den Dieric tviants schuere, mnl. voor "de scheur, reet, het gat van de vijand, dat is: de duivel. Dus: Duivelsgat, vergelijkbaar met Hellegat. KA; 1678-1783, Noorderschuurhoek, Zuiderschuurhoek, overloper; 13-3-1801, Zuiderschuurhoek, Raze 3388; 1856, Noorder Schuurhoek, Zuider Schuurhoek, Hoboken; 1865, Schuurhoek, Kuijper; 1912/1960, Schuurhoek, tn./tn. Het stuk land beslaat ongeveer 30 hectare. Ik ben er niet zeker van dat de bewijsstukken van 1468 en 1504/5 slaan op dit stuk grond. Het is echter beslist mogelijk, omdat de rivier Dierik niet ver van dit stuk land heeft gestroomd. Daarom schijnt mij de aanduiding schure "scheur, breuk, bres, reet" waarschijnlijker dan schuur uit het mnd. schure, mhd. schiure 21). In de middeleeuwen was duivel een taboewoord en werd daarom veelal omschreven als "die viant", de vijand. Die viant die altijd zijn stricken ende netten spreit. Vergelijk Hellenburgstraat.

71. Sintelpad ('t sintelpad).

1910, Zintelpad, Oud. Het al lang verdwenen pad liep van het dorp Oudelande door de Hugo Kostenhoek naar de dijk tussen de Molen- en de Oudelandepolder. Vergelijk de topografische kaart van 1912. Alleen de naam is nog bekend.

72. Slagtweistraat (de slachtweistraete).

1960, Slagtweistraat, Adr. De straat ligt waar eens de boomgaard "slagweyde" te vinden was; 23-3-1799, zekere 2 gemeten 76 roeden Boomgaard genaamd de slagweyde, gelegen in Kosten heyndrikshoek, oost den agterwegt, Raze 3388. Ook de benaming slagwei voor het land aan deze straat is bij oudere mensen nog bekend. Onder Noordmonster (Walcheren) komen we slagweyde al in 1566, 1581 en 1589 22) tegen. In de Flou 23) komt "slag" acht keer voor met de betekenis weg, in samenstellingen met nog andere betekenis. Slag, afgeleid van het werkwoord slaan in de betekenis "verdelen", is elk stuk land dat door de een of andere afbakening van de omgeving was afgescheiden 24). Deze betekenis is hier van toepassing, omdat de boomgaard slagweyde door een weg van het dorp Oudelande was afgescheiden. Slagveld in Baarland zou dezelfde betekenis kunnen hebben. Het land dat aan deze straat in Oudelande ligt, dient de dorpsbewoners om er hun varkens te slachten en is daardoor een verklaring voor de straatnaam (vm.). Het eerste is waar. Je kunt bezwaarlijk op de openbare straat je varken afbranden en slachten. De onder het volk gangbare conclusie is echter zeker verkeerd. Bij de nieuwe interpretatie heeft men weliswaar de t toegevoegd, maar nog niet de ch in plaats van de g geschreven!

De "Rijkjes" van Platschorre, geb. ca. 1890
Foto: J. Boonman te Goirle

Illebrecht Rijk x Maleen de Jonge. I. Rijk komt van Platschorre
geb. ca. 1890
Foto: J. Boonman te Goirle

Klas Openbare Lagere School ca. 1930, met uiterst rechts juffrouw D.M. Wesdorp, later onderwijzeres te Yerseke. Foto: G-archief te Goes

73. Slikgat ('t slikhat).

Ongeveer 5 hectare bouwland. Voor de ruilverkaveling in 1958 stond het stuk land lange tijd gedeeltelijk onder water, zodat het te vergelijken was met een modderig stukje grond. Slik, nauwverwant aan slijk, is een typisch Zeeuws woord en de eigenlijke betekenis is "bij elk gewoon tij onderkomende buitendijkse kleigrond". Pas als een slikland begroeid is, heet het schor (25). Het boekje "Uit Schor en Slik hun Land", verschenen in december 1951, kon dan ook beter "Uit Slik en Schor hun Land" heten.

74. Slikgatse weg (de slikhatse weg).

1856, Slikgatse weg, Hoboken; 1865, Slikaatsche weg, Kuijper; 1912, Slikaalscheweg, tn. De weg loopt langs het Slikgat en stond ook zelf vaak gedeeltelijk onder water. Sinds 1958 is de weg een stuk van de Dieriksweg. De schrijfwijzen van 1865 en 1912 zijn bijna even verkeerd.

75. Staatsenhoek (de staesen'hoek).

1678, Staatsenhoek, overloper; 1714, Stasenhoek, overloper; 5-3-1759, Stasenhoek, Raze 3407; 1763, Staatsenhoek, overloper; 30-12-1789, Staatsenhoek, Raze 3388; 1856, Staatsenhoek, Hoboken. Het stuk land beslaat 7 hectare. Het ligt een halve meter lager dan de omgeving. Het stuk land kon men dus het beste met "staessen" (26) betreden. Staessen zijn een soort beenwindsels (puttees). De dialectvorm en de oudste bewijspplaatsen tot aan het jaar 1759 geven ons de basis voor deze uitleg.

76. Stationsstraat (de stationstraete).

1960, Stationsstraat, Adr. Straat bij het station. Sinds 1924 is er ook in Oudelande een station aan de spoorweg voor goederenverkeer.

77. Stormpolder (de sturmpolder).

1454, te Oudelande in de Sturmsholder, LBS; 1678-1783, Stormsholder, overloper; 1856/1865, Stormsholder, Hoboken/Kuijper; 1912, Stormsholder, tn. De polder beslaat ongeveer 6 hectare. De tweede naamvals-s in de oudste bewijspplaatsen kan op de ook nu nog in Zeeland voorkomende fn. Sturm wijzen.

78. Stormpolderdijk (de sturmpolderdick).

1910, Dijk van de Stormsholder, Oud.; 1960, Stormpolderdijk, Adr. Dijk aan de Stormsholder.

79. Tien gemetenhoek (de tie;nhemeet'hoek).

1678-1783, Tiengemeethoek, overloper; 28-3-1711, den Thiengemeth c, Raze 3407. Het stuk land beslaat 84 "gemeten" of 33 1/2 hectare. De boerderij in dit stuk heet ook Tien gemeten. Voor het begrip gemet zie Gemet onder Borssele. Bij deze naam wordt geïllustreerd dat de veldnaam niet aan een even groot stuk land blijft vast zitten. Dit stuk land beslaat nu evenals het Zuidhollandse eiland Tiengemeten meer dan 4 hectare.

80. Tolhoek (de tol'hoek).

1678-1783, Tolhoek, overloper; 1856, Tolhoek, Hoboken. Het stuk land beslaat 18 hectare, Tolhoek is een Zeeuwse fn., vergelijk Pieter Tolhoek.

81. Tolhoek (tol'hoek).

1960, 't Hof Tolhoek, tn. Boerderijnaam. De hoeve ligt in Tolhoek.

82. Tolhoekweg (de tol'hoekweg).

1960, Tolhoekweg, Adr. Nieuwe weg door Tolhoek.

83. Tolk, korte en lange - (de korte en lange tolk).

Twee stukken land in Tolhoek, elk ongeveer 4 hectare. Het ene stuk land is een beetje langer dan het andere.

84.* Valkensteyn vroom.

Gelegen in de Wildemanshoek, groot 138 roeden.

Bron: Kaart van de heerlijkheden Baarland, Bakendorp en Oudeland gelegen in den eylande van Zuydbe-veland, origineel meetkundig opgenomen en gekarteerd door Geerard Schaaleven, in den jare 1745. Gecopieert met nader aanwijzing door Zacharias Drubbels, geadmiteerd landmeter van Zeeland te Wolphaartsdijk.

85. Vanderbijlparkstraat (de vanderbijlparkstraete).

1960, Vanderbijlparkstraat, Adr. Nieuwe straat sinds 1959. Een kleinzoon van generaal Christiaan de Wet, de burgemeester van de Zuidafrikaanse gemeente Vanderbijl, heeft betrekkingen met de gemeente Oudelande. Voor het dorps huis in Oudelande zou hij 20.000 gulden geschonken hebben, (mededeling van de 70-jarige Van Sabben, Oudelande). De naam zou men dus als terecht gegeven kunnen beschouwen.

86. Vette vaars (de vette vaeze).

Ongeveer 1/2 hectare bouwland. Het stuk land werd in de 19e eeuw voor een vette vaars verkocht, (mededeling van de 75-jarige P. Rijk (Ovezande), wiens vader de verkoop tot stand heeft gebracht).

87. Vijfzoodijk (de vizodiek of vezodiek).

1585, de vijfsoo, overloper; 1856/1912, Vijfzoodijk, Hoboken/tn. De dijknaam stelt ons voor een raadsel. Ook elders komt de naam voor. In Domburg heeft men de "Vissoe of Vijfzodenweg" 27). In het verdronken land van Reimerswaal komen we in 1317/8 tegen "te Vijfzoeden ende te Zetsoeten" 28). In van Mieris komen we "Borsselen bewesten de Vijfzoden" tegen, maar deze schrijfwijze moet men volledig wantrouwen. Men sprak en spreekt nog steeds vizoo of vezoo. Heeft men wellicht vijf soe ten onrechte als Vijfzoo gelezen 29)? Ook heeft men (o.a. J. Ab Utrecht Dresselhuis) gedacht, dat vizoo uit ieve "stroom" ontstaan zou zijn. Met mnl.ieve, ive, yf wordt een artsenijsplant (gundram) bedoeld en de oorspronkelijke betekenis zou klimop zijn, got. ibahi (Kluge 67), ags. ifig, engl. ivy, mnd. iflof, Teuth. iwe, eyn cruyt dat altijt groen is 30).

88. Vijfzooweg (de vizoweg of vezoweg).

1865/1960, Vijfzooweg, Kuijper/Adr. De weg aan bovengenoemde dijk.

89. Vissersdijk (de vissersdiek).

1856/1865, Visschersdijk, Hoboken/Kuijper; 1960, Vissersdijk, tn./Adr. De dijk vertoont veel bochten. Op de topografische kaart van 1912 zijn nog duidelijk twee welen te herkennen. Waarschijnlijk lag er aanvankelijk in elke bocht een weel. In de nabijheid ligt nog Weelhoek en daarbij Weldijk. De welen waren vaak zeer rijk aan vis. Vissersdijk zou betrekking kunnen hebben op de welen, die als "visserije" dienden. Vergelijk Visserij onder Borssele en Dijkwel onder Driewegen.

90. Voetpad ('t voetpad).

Voormalig pad van boerderij Dijkzicht door de Oudelandepolder naar het kruispunt Kruipuitse dijk/Stormpolderdijk, (topografische kaart van 1912).

91. Watervliet (waetervlie:t).

Boerderijnaam. De omgeving van de hoeve ligt bijna een halve meter lager dan de rest van de omgeving. In voorgaande jaren stond de hoeve na hevige regenval bijna in het water. De naam van het voormalige slot Watervliet in Heinkenszand is dus met recht op deze boerderij overgedragen.

92. Watervlietse dijk (de waetervlie:tse diek).

1856/1865/1912, Watervlietsche dijk, Hoboken/Kuijper/tn.; 1960, Molenpolderdijk, Adr. In de volksmond heet de dijk ook Achterdijk. De zuidelijke dijk van de Molenpolder, waarin ook Watervliet ligt.

93.* Westeinde.

Gelegen in de Hugo Kostenhoek. Bron:Kaart van de heerlijkheden Baarland, Bakendorp en Oudeland gelegen in den eylande van Zuydbeveland, origineel meetkundig opgenomen en gekarteerd door Geerard Schaaleven, in den jare 1745. Gecopieert met nadere aanwijzingen door Zacharias Drubbels, geadmitteerd landmeter van Zeeland te Wolphaartsdijk.

94. Wildemanshoek (de willemes'oek).

1678-1783, Wildemanshoek, overloper; 1856, Wildemanshoek, Hoboken. Het stuk land beslaat 36 hectare. Met wildeman kan een wilde dwaze kerel bedoeld zijn. Of is hier wellicht aan de menseneter uit het sprookje te denken: een naakte, met mos begroeide en met een knots gewapende reus. Vergelijk wildeman in Vondels Leeuwendalers 31). De betekenis - man "laag weiland, poel" 32) heeft waarschijnlijk niet voor ogen gestaan. Mogelijk heeft de naam met de bodemgesteldheid te maken en ligt er een fn. Wildeman aan ten grondslag.

Vergelijk onkruid; wildemanskruid.

95. Wildemanshoekse weg (de wildemans'hoekse weg).

1960, Wildemanshoekseweg, Adr. De weg door het bovengenoemde stuk land.

96. Wilhelminastraat (de wilhelminastraete).

1960, Wilhelminastraat, Adr.

97. Willem Simonsohoek (de siemes'hoek).

1678-1783, Willem Symonsohoek, overloper; 1856, Willem Simonsohoek, Hoboken. Het stuk land beslaat 14 hectare. De pn. Simon heet op z'n Zeeuws Siemen.

98. Zakdijk (de zakdiek).

1912, Platschorse dijk, tn.; 1960, Zakdijk, Adr. Zie Platschorsedijk.

99. Zwinweg (de zwinweg).

1960, Zwinweg, Adr. Nieuwe naam voor de weg, die in 1856 de Drieweegse Grintweg heet (kaart Hoboken). De weg loopt aan het stuk land Zwint, (1585, Het Swint, overloper), in de gemeente Ellewoutsdijk voorbij. Volgens Beekman stroomde hier het Zwin 33).

Noten

- 1 J.C. de Man, Vluchtbergen, p. 81-82.
- 2 van der Schaar, p. 64.
- 3 M. Gijsseling, Etymologie van dries, Md Nk 28 (1952), p. 49-50; Md Nk 30 (1954), p.100.
- 4 J. Lindemans, Md Nk 28 (1952), p. 89-90.
- 5 H.M. Kesteloo, Oostkapelle in Woord en Beeld, p. 62.
- 5b J. Schnetz, Flurnamenkunde, 1952, p. 87.
- 6 M. Schönfeld, Veldnamen, p. 142.
- 7 J.G.N. Renaud, Dagblad De Stem 1958.
- 8 J.A. Huisman, Die Kreuzzüge in den niederländischen Ortsnamen, Md Nk 39 (1963), p. 110.
- 9 M. Gijsseling, Md Nk 30 (1954), p. 107.
- 9b van der Schaar, p. 151.
- 10 J. Schnetz, Flurnamenkunde, 1952, p. 54.
- 11 W. Kaspers, Der Name Kattwig, Katwijk; Kat(t)-, Katz- in Ortsnamen; der Tiername Katze, ZONF 13 (1937), p. 213-225, hier p. 214
- 12 Zeeuws Sagenboek, p. 97.
- 12b Mnl. Wb. 6, p. 813-814.
- 13 Ha.C.M.Ghijsen, Kenmerken van het Zeeuws accent, Taal en Tongval 14 (1962), p.69.
- 14 J.C. de Man, Vluchtbergen, p. 82.
- 15 van der Schaar, p. 192.
- 16 P.L. Tack, Cruislant, Z.Gen.der Wet. (1936), p.16-29.
- 17 Mnl. Wb.7, p. 664; Etym.Wb.Ned.,p.593; Bach, p.270.
- 18 Md Nk (1950), p.25.
- 19 Bulletin 9 (1935), p.383 e.v.
- 20 M. Schönfeld, Waternamen, p. 74.
- 20b Beekman, Atl., kaart van Zeeland in 1300.
- 21 Mnl. Wb. 7, p.813; Gijsseling, Top.Wb., p.1128.
- 22 Tack, nr. 1296.
- 23 K. de Flou, Wb. der Toponymie 14, p. 831.
- 24 M Schönfeld, Veldnamen, p.111;WNT 14, p.1506; Mnl.Wb11, p. 477 e.v.
- 25 Mnl. Wb. 7, p.1278; WDR, p.1466; M. Schönfeld, Veldnamen, p.39.
- 26 Zeeuws Wb., p.924.
- 27 H.W. Kesteloo, Domburg in Woord en Beeld, 1913, p. 36.
- 28 RDG 1, p. 199.
- 29 A. de Boo, Scheldemonden, april 1961, p. 14-15.
- 30 Mnl. Wb. 3, p.803; Teuth.=Gherard van der Schueren, Teuthonista.
- 31 Mnl.Wb.9, p. 2540.
- 32 A.C.H. van Loey, Studie over de Nederlandse plaatsnamen in de gemeenten Elsene en Ukkel, 1931, p. 324-325.
- 33 Beekman, Atl., kaart van Zeeland in 1300.

Nawoord

Uit de woordenlijst blijkt dat enkele erg oude namen nog voortleven en andere omgevormd, vervangen of verdwenen zijn. Uit omgevormde namen bij Overzande, Staatsenhoek, Slagtweistraat blijkt duidelijk, dat de mens ten plattenlande zich op onbekommerde wijze thuis voelt in zijn omgeving. Hij vervangt het onverklaarbare, onbekende, verder liggende, dat hem zinloos voorkomt, door het begrijpelijke, bekende en dichterbij liggende. De antropomorfe opvatting van de omgeving wordt gedemonstreerd in namen zoals Lange hals, Rooneusdijk, Vingerling waarnemen. De boer voelt zich intens verbonden met zijn land en geeft er namen aan die aan het menselijk lichaam zijn ontleend. Uitbreiding, grootte en vormgeving van de stukken land leveren veel aanduidingen zoals geer, oliekoekje, korte voor, sluitroe, enz. De vergelijkingen laten de scherpe opmerkingsgave van het landvolk zien. Deze voorliefde voor beelden en vergelijkingen komt naar voren in namen zoals bijl, hoekkast, bek, chocoladepot, duit, ieval, wagenladder, enz. In het bijzonder in de gemeente Borssele zijn er veel namen die naar een windrichting zijn genoemd. Het kadaster heeft de wegen en de percelen naar de windstreken benoemd. Deze prozaïsche namen kan men lezen in Cond. 1616. Omdat de bodem zeer vlak en bijna overal even vruchtbaar is, was een benoeming naar oneffenheden en bodemgesteldheid nauwelijks mogelijk. Vooral omdat in het dorp en in de polder Borssele de wegen die van het oosten naar het westen lopen kaarsrecht op elkaar staan, lag een aanduiding naar de windrichting voor de hand. In een kuststreek zoals Borssele dragen mogelijk ook de sterkere winden bij tot deze naamgeving.

De met een pn. samengestelde namen vormen veruit de meerderheid. Zulke namen hebben een psychologische wortel 1): een akker in het bezit van een boer wordt in de ik-sfeer getrokken en krijgt daarom dezelfde naam als die de boer heeft. Een van de vele duizenden voorbeelden laat ik hier volgen: "weye BDG oost Marinus Hoemaker, Zuyd de Visserije, West Corn. de Winter en Noord den Haagdijk", (Raze 3434, 29-4-1775). Als dezelfde wei in handen van een andere boer overgaat, dan krijgt de wei ook de naam van de andere boer. Waar evenwel de naam van een al lang gestorven en soms niet meer bekende boer met het stuk land verbonden is gebleven, doet zich iets zeldzaams voor. Deze gevallen zijn dan ook in de woordenlijst opgenomen. In de woordenlijst hebben we moeten constateren, dat er in de Gemeente-Atlas van J. Kuijper tamelijk veel verkeerde gegevens ingeslopen zijn. Hetzelfde geldt ook voor de topografische kaarten van 1912 en 1960. Op de kaart van 1912 worden Korte Noordweg en Lange Noordweg verwisseld, ligt "De Roode Hofstede" ten onrechte in het westen van de Louisepolder. Ook ligt er in Borssele "'t Hof Wolphaartsdijk", dat van oudsher Landmanslust heette en ligt er de hoeve Platschorre, die echter Schild heet. In plaats van Holenhoek wordt Molenhoek en inplaats van Slikgatse weg wordt Slikaalsche weg geschreven. Op de topografische kaart van 1960 staan Paulushoek en Reijgersberg op de verkeerde plaats ingetekend en komt "Roode Hofstede" tweemaal in de Louisepolder voor. Het streven naar uniforme spelling wordt nog op de topografische kaart van 1960 gemist: Roode Hofstede, De Hooge Boomen, Westeindsche Weel, terwijl er wel Westeindse dijk geschreven wordt.

Met betrekking tot de straatnaamgeving in de laatste jaren hebben de gemeenten niet steeds een goede keus gemaakt. De gemeente Driewegen-Coudorpe heeft na de ruilverkaveling van 1954 enkele nieuwe straten naar oude veldnamen genoemd en andere namen zinvol in in stand gehouden : Papethiendeweg, Wouter Jansweg, Trenteweg en Wolfshoekseweg. Ook de gemeenten Borssele en Oudelande hebben getoond, begrip voor de oude aanduidingen te hebben.

De gemeente Overzande heeft helemaal geen moeite gedaan om de oudere namen bij de officiële wegnamen op te nemen. Oude namen zoals Doornboomse dijk, Berendijk, Crayertse dijk, Vingerlingdijk, Coollaardse weg heeft ze eenvoudig laten verdwijnen en door nietszeggende namen vervangen. Voor de straatnamen dient men, zoals Dr. D.P. Blok in december 1964 schreef 2), zo veel mogelijk historisch gegroeide, al in de volksmond bestaande namen te gebruiken.

Naar aanleiding van Everingenstraat en Everingse weg, die beide naar het omstreeks 1300 bedijkte Everingen genoemd zijn, valt op te merken, dat er in tegenstelling tot de Nederlandse provincies Brabant en Limburg in Zeeland veel namen met het suffix (achtervoegsel) -ingen gevormd zijn. Dr. P.L. Tack wees al in 1932 en 1934 op negen -ingen-namen op Walcheren 3). De negen toponiemen Buttinge, Gapinge, Pekelingse, Portelingse, Scuwelingse, Swalinge, Vlissingen, Wellinge en Welzinge beschouwde hij met recht als patronymica en herleidde hij tot persoonsnamen die te vinden zijn in akten en oorkonden. Afgezien van Saaftinge en Grevelingen schijnen

in Zeeland alleen nog op Zuid-Beveland vele -ingen-namen voor te komen: Biezelinghe, Coveringe, Everinge, Kloetinghe, Kruiningen, Ouweningen of Ouderingen, Sabbinge, Schenge, Vinninge en Wemeldinge. Zes van deze namen worden vóór 1226 geattesteerd, terwijl voor Walcheren alleen Gapinge vóór 1226 wordt geattesteerd 4). Coveringe (in de buurt van Maire en Valkenisse 5) en Ouweningen zijn in 1531 door overstromingen ten onder gegaan. Schenge was tot in de 19e eeuw de stroom tussen Wolphaartsdijk en Zuid-Beveland. Vinninge is in de 14e eeuw voor een deel ten onder gegaan en helemaal omstreeks 1608 6) en Everinge bestaat alleen nog als polder. Opmerkelijk is nu, dat Biezelinghe, Coveringe, Kloetinghe, Kruiningen, Ouweningen, Vinninge en Wemeldinge liggen in het oostelijke gedeelte van Zuid-Beveland, het door de Vlaamse Cisterciënsers bedijkte gebied. De Vlaamse abdij Ter Duinen bezat hier al voor het jaar 1187 vele landerijen 7).

Het type naam op -ingen kwam in de 9e eeuw zeer in de mode, vooral in het Vlaamse gebied. In België ligt het grote kerngebied van de -ingen-namen tussen de Gete en de Maas 8). Ook de vele Belgische plaatsnamen op -inguezelle (in de buurt van Boulogne), -egem en -zele zijn uit de patronymica op -inga voortgekomen 9). Het suffix (achtervoegsel) -ingen staat oorspronkelijk alleen na een pn, later wordt het als ver-trouwd element ook verbonden met natuurnamen. Gijsseling herleidt verscheidene Zuidbevelandse -ingen-namen tot pn. Ik zou eraan willen toevoegen dat in Sabbinge de Zeeuwse fn. van Sabben kan verborgen zijn. Biezelinghe, Kloetinghe en Kruiningen hebben blijkbaar iets te maken met de bodemgesteldheid. Op grond van de -ingen-namen en de bedijkingen door Vlaamse Cisterciënsers in de 11e en 12e eeuw zou ook op het gebied van de toponymie sprake kunnen zijn van invloed van het Vlaams op het Zeeuws.

Noten

- 1 J. Schnetz, Flurnamenkunde, Bayrische Heimatforschung, Heft 5, 1952, p. 9.
- 2 D.P. Blok, Over Straat- en Wegnamen, Mededelingen van de Centrale Commissie voor onderzoek van het Nederlands Volkseigen, Nr. 16, dec. 1964, p. 15-16.
- 3 P.L. Tack, Walcherse Plaatsnamen, NGN 8 (1932), p. 54-81;
P.L. Tack, Walcherse Plaatsnamen, NGN 9 (1934), p. 62-99.
- 4 Gijsseling, Top.Wb.: p. 565: Kloetinge: Zl::Clotinge, 1216, U SP 214. Germaans Klōtingja-n., afleiding van klota- m. "bal, rond voorwerp". ligt op een ronde verhevenheid. p. 580: Kruiningen: Zl::Cruninghe, 1214, SD 466 en 501.-Cruninc, 1204, SD 504.-Cruninge, 1213, Hg B 86; 1214, HG B 4.- Cruninga, 1214, SD 281 en 526. Germaans kruningja-n., afgeleid van krūnō- f."kruin", dus op een kruin gelegen plaats. p. 877: Sabbinge: Zl::Sabbinge, 1208, Md 11; 1213, Hg B 86-Sabbinge, 1216, U SP 214. p. 896: Schenge: Zl:: Skinga, 1147 kop. 2e helft 13e, U SP 1, 84 v. -Skinge, 1162 kop 12e, G.LT 103 v. p.1016: Vinninge: Zl:: Vinningen, 1216, U SP 215. Germaans Finningja-, collectiviteit toehorig aan Finno. p. 1059: Wemeldinge :Zl::Wimeldinga, 1222, SD 572. Germaans Winiwaldingja-, collectiviteit toehorig Winiwald (wini- m. "vriend"+walda- m."heerser"). De bewijsstukken van de overige Zuidbevelandse plaatsnamen op -ingen: 1317, Bieselinghe, RDG, p. 54; 1263, Coveringhe, Obreen; 1317, Everinghe, RDG, p. 32; 1319, in den neuen polre tot Ouderdinghe, RDG, p. 242. De voormalige Zuidbevelandse plaats Hinkeligen behoort hier niet toe, omdat de plaatsnaam in 1204 Hintecline heet, (Gijsseling, Top.Wb. p. 497).
- 5 H. Obreen, Onuitgegeven oorkonden uit de 13e eeuw betreffende Zeeland. Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap, deel 47, p. 207.
- 6 Beekman Atl., p. 60-61.
- 7 P.J. Meertens, Het Vlaams karakter der Zeeuwse dialecten, Onze Taaltuin 6 (1937-1938), p. 39-45;
P.J. Meertens, Vlaamse invloed op de Zeeuwse woordenschat, lezing gehouden voor de dialectcommissie der Nederlandse Akademie van Wetenschappen op 12 januari 1944.
- 8 Kaart 1 in: J. Lindemans, Toponymische verschijnselen geografisch bewerkt. De -heemnamen en -ingefor-maties. De Kouternamen. Nomina Geographica Flandrica, Studiën 5,1,1940.
- 9 J. Lindemans, Toponymische verschijnselen geografisch bewerkt. De -zele en -hovenamen (met een kaart). Nomina Geographica Flandrica, Studiën, 5,3,1954.

Bronnen-, kaarten- en literatuurlijst

A. Bronnen

- Adr. = Adresboek: gemeente Borssele, mei 1962; gemeente Driewegen, 1 maart 1964; gemeente Oudelande, 1960; gemeente Ovezande, aug. 1962.
- A.S.G. = Archief Stad Goes.
- Cond. = De conditie van de cavelinge beraempt bij dijkgrave ende geswoorens der dijkagie van Borssele, 21 July 1616. Uitgegeven in Z.Gen.der Wet (1888), blz.200-208.
- DB = Daniël Boonman (1862-1927), Schrift, waarin veldnamen, c.1900. In bezit van de schrijver.
- Grijpink = P.M. Grijpink, Registers op de parochiën, altaren, vicarieën en de bedienaars zoals die voorkomen in de Middeleeuwse rekeningen van den officiaal des Aartsdiakens van den Utrechtsen Dom, Amsterdam 1914.
- JM = Mr. J.C.G. Joosting en Mr. S. Muller Hzn., Oude Vaderlandse Rechtsbronnen Bronnen voor de geschiedenis der kerkelijke rechtspraak in het Bisdom Utrecht in de Middeleeuwen, 1e deel, 's-Gravenhage 1906.
- KA = Kaart te Antwerpen 1504/5, gefotografeerd in TAG 67 (1950), na blz. 260, M.K. Elisabeth Gottschalk en W.S. Unger, De oudste kaarten der waterwegen tussen Brabant, Vlaanderen en Zeeland.
- KB = Kaart te Brussel 1468, TAG 67 (1950), na blz. 260.
- Las. = Dr. L.W.A.M. Lasonder, De Archieven van de rechtbanken enz. De Zeeuwse eilanden, 1456-1811 (1852), 's-Gravenhage 1914. Van Borssele register van transporten en plechten, 2435-2438 (1724-1810); van Driewegen speciaal register van plechten, 2603 (1783-1805); van Oudelande 3388 (1789-1810) en minuten van allerlei schepenakten 3407 (1668-1777); van Ovezande register van plechten 3434 (1771-1805). Zie ook bij Raze.
- LBS = Mr. R. Fruin, De leenregisters van Bewesten Schelde 1470-1535, 's-Gravenhage 1911.
- LR = Leendert Rottier (1804-1891), Dagboek uit de jaren 1861-1864, aanwezig bij fam. L. Rottier, Lange Zuidweg, Borssele.
- van Mieris = Frans van Mieris, Groot Charterboek der Graaven van Holland en Zeeland, en Heeren van Vriesland, 4 dln., Leiden 1753-1756.
- Okb. = Mr. L.Ph.C. van den Bergh, Oorkondenboek van Holland en Zeeland, tweede verbeterde en vermeerderde uitgave door Dr. H.G.A. Obreen, 's-Gravenhage 1937.
- Obreen = Onuitgegeven oorkonden uit de 13e eeuw, betreffende Zeeland, derde reeks, meegedeeld door Dr. Henri Obreen. (Overdruk uit de Bijdragen en Mededelingen van het Historisch Genootschap, Deel L), Utrecht 1931.
- Ov. = Overloper, van Borssele uit 1618,1623,1672,1686,1721,1805 (op gemeente-archief te Goes), 1777 (op Rijksarchief te Middelburg); van Coudorpe-Driewegen uit 1585, 1606, 1613, 1684, 1726, 1768, 1782, 1789 en baandervergaar uit 1726 (op gemeente-archief te Goes), uit 1691, 1698, 1704, 1711, 1824 (op Brede Watering Goes); van Oudelande uit 1678, 1714, 1728, 1763, 1770, 1783 (op gemeente-archief te Goes); van Ovezande uit 1585, 1683 (op gemeente-archief te Goes), uit 1790,1805 (op Rijksarchief te Middelburg), uit 592, 1599, 1627, 1719, 1725 (2x), 1733 (2x), 1747, 1754 (2x), 1761, 1768, 1775, 1782, 1789, 1804, 1817, 1831, 1840, 1841 (op Brede Watering te Goes).
- Raze = Rechterlijk archief De Zeeuwsche eilanden. Zie bij Lasonder.
- RDG = Dr. H.G. Hamaker, De Rekeningen der Graaflijkheid van Zeeland onder het Henegouwsche Huis, twee dln., Utrecht 1879.
- RH = Regesta Hannonensia, Lijst van oorkonden betreffende Holland en Zeeland uit het tijdperk der regeering van het Henegouwsche Huis, 1299-1345, die in het Charterboek van van Mieris ontbreken, door P.L.Muller, 's-Gravenhage 1881.
- RU = Regesten van het Archief der bisschoppen van Utrecht (722-1528) door Mr. S. Muller Fz., tweede deel, Utrecht 1918.

- SO = Supplement op het Oorkondenboek van Holland en Zeeland, door J. de Fremery, 's-Gravenhage 1901.
- Visvliet = Inventaris van het Oud Archief der Provincie Zeeland, Chronologische tafel van de charters en oorkonden der graaflijke regering 1194-1574, door J.P. van Visvliet, Middelburg 1876.

B. Kaarten

- Hansu = Kaart der gemeente Ovezande, Sectie A, opgemeten door A. Hansum, c. 1800, aanwezig op het bureau van Kadaster te Middelburg.
- Hoboken = Kaart der eigendommen van de Heer A. van Hoboken van Rhoon en Pendrecht en Baarland, gelegen in de Heerlijkheid en Gemeente Baarland en opgemaakt in den Jare 1856. Kaart in bezit van A. de Boo, Kerklaan 16, Kwadendamme.
- Holster = Kaart der gemeente Borssele, opgemeten door Holster, c.1800, aanwezig op het bureau van Kadaster te Middelburg.
- Hoogtekaart = Hoogtekaart van Zuid-Beveland, zijnde Kaart 5 uit:Z.-Beveland Kaarten behorende bij het rapport inzake de verbetering van de waterbeheersing van Zuid-Beveland ten westen van het Kanaal, uitgebracht door de werkgroep: toekomstige watervoorziening van Zuid-Beveland ten westen van het Kanaal, dec. 1961.
- Kuijper = Gemeente-atlas van J. Kuijper, Leeuwarden 1865-1866.
- Oud = Kaart van Oudelande in 1910, aanwezig op gemeentehuis van Oudelande.
- Paardekooper = Kaart van Driewegen, Coudorpe en de Zakpolder, Sectie A,B en C, opgemeten door L. Paardekooper, c.1800, aanwezig op het bureau van Kadaster te Middelburg.
- Top. 1912 = Topografische kaart, verkend in 1912, Nr.679,678,657,658, schaal 1:25000.
- Top. 1960 = Topografische kaart, verkend in 1960, 48E, schaal 1:25000.

C. Afkortingen van veel gebruikte literatuur

- Van der Aa = A.J. van der Aa, Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden, Gorinchem 1839-1851.
- Bach = A. Bach, Deutsche Namenkunde 2, Die deutschen Ortsnamen, Heidelberg 1953.
- Beekman Atl. = Dr. A.A. Beekman, Geschiedkundige atlas van Nederland: Holland, Zeeland en Westfriesland in 1300, 3 Zeeland, 's-Gravenhage 1921.
- Boxhorn = Marcus Zuerius van Boxhorn, Chroniick van Zeelandt, Leiden 1644.
- Broekema = J. Broekema, Borsele als Ambachtsheerlijkheid en als polder (vóór 1795), Z.Gen.der Wet. 1888, blz. 173-208.
- BzN = Beiträge zur Namenforschung, 1949- .
- Daan = Dr. Jo Daan, Wieringer land en leven in de taal, Alphen aan de Rijn 1950.
- DWR = Dr. A.A. Beekman, Het Dijk- en waterschapsrecht in Nederland vóór 1795, 's-Gravenhage 1905-1907.
- EPNS = English Place-Name Society, Cambridge 1923- .
- Gijsseling, Top.Wb. = Dr. M. Gijsseling, Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (voor 1226), Tongeren 1960.
- Hollestelle = A. Hollestelle, De Honte en het eiland Borssele, alsmede eene verhandeling over de heerlijkheden, ambachten of leenen in Zeeland, Tholen 1907.
- Kiliaan = Etymologicum teutonicae linguae:sive Dictionarium teutonico-latinum, praecipuateu tonicae lingua dictiones et phrases: studio et opera Cornelii Kiliani Dufflaei. Editio tertia, prioribus auctior et correctior. Antverpiae et officina Plantiniana, 1599.
- de Man, Vluchtbergen = Dr. J.C. de Man, De Vluchtbergen in Schouwen, de Bevelanden en Tholen, Arch.Z.Gen.der Wet.8 (1897).
- Md Nk = Mededelingen der Vereniging voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam, 1925- .
- Mnl Wb = E. Verwijs en J. Verdam, Middelnederlandsch woordenboek. Voltooid door F.A. Stoett, 's-Gravenhage 1882-1952, 11 dln.

- NGN = Nomina Geographica Neerlandica; geschiedkundig onderzoek der Ned. aardrijksk. namen. Uitgegeven door het Kon. Ned. Aardr.Gen., Leiden 1884-1954, 14 dln.
- N Tg = Nieuwe Taalgids, Groningen 1907- .
- van Rijn = H. van Rijn, Oudheden en Gestichten van Zeeland, Leiden 1722.
- van der Schaar = Dr. J. van der Schaar, Woordenboek van voornamen, inventarisatie van de doop- en roepnamen met hun etymologie, 1964 (Aula 176).
- Schönfeld,
Nagelaten opstellen = Dr. M. Schönfeld, Nagelaten opstellen verzorgd door Dr. D.P. Blok, Amsterdam 1959.
- Schönfeld,
Veldnamen = Dr. M. Schönfeld, Veldnamen in Nederland, Amsterdam 1949.
- Schönfeld,
Watervamen = Dr. M. Schönfeld, Nederlandse watervamen, Onomastica Neerlandica, Amsterdam 1955.
- Smallegange = J. Smallegange, Nieuwe Cronijk van Zeeland, Middelburg 1696.
- Tack = Dr. P.L. Tack, De Walcherse veldnamen in de Overlopers van de Polder Walcheren, 1566-1675. Aanwezig op het Naamkundebureau Amsterdam.
- TAG = Tijdschrift van het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap, Leiden, 1876-
- Ts = Tijdschrift voor Nederlandse taal- en letterkunde. Uitgegeven vanw. de maatsch. der Ned. Letterk., Leiden 1886- .
- VLK = A. van Lokeren, Chartes et documents de l'abbaye de S. Pierre à Gand,
Gand 1868-1871.
- de Vries,
Plaatsnamen = Dr. J. de Vries, Woordenboek der Noord- en Zuid-Nederlandse plaatsnamen,
1962 (Aula 85).
- Witkamp = P.H. Witkamp, Aardrijkskundig Woordenboek van Nederland, Tiel 1877.
- WNT = Woordenboek Nederlandse Taal, 's-Gravenhage 1864- .
- Zeeland door de
eeuwen heen = M. van Empel en H. Pieters, Zeeland door de eeuwen heen, 2 dln., Middelburg 1935-1959.
- Zel. Ill. = Zelandia Illustrata. Verzameling van kaarten, portretten, platen enz., betreffende de oudheid en geschiedenis van Zeeland, toebehorende aan het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen. Beschreven door M.F. Lantsheer en F. Nagtglas, 2 dln., Middelburg 1879-1880.
- Z.Gen.der Wet. = Archief, Vroegere en latere mededelingen voornamelijk in betrekking tot Zeeland, uitgegeven door het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, Middelburg 1856- .
- Zeeuws Sagenboek = J.R.W. en M. Sinninghe, Zeeuwsch Sagenboek, 1933.
- Zeeuws Wb. = Dr.Ha.C.M. Ghijsen, Woordenboek der Zeeuwse Dialecten, 's-Gravenhage 1929-1964.
- ZONF = Zeitschrift für Ortsnamenforschung, 1924-1937, sinds 1938 Zeitschrift für Namenforschung.

D. Alfabetische Literatuurlijst

(houdt in de bronnen, kaarten en de literatuur).

- Aa, A.J.van der : Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden, 13 dln., 1839-1851.
- Ab Utrecht
- Dresselhuis, J. : De provincie Zeeland, Middelburg 1836.
Adresboek der gemeente Borssele (1962), Driewegen (1964), Oudelande (1960) en Ovezande (1962), (Adr.).
- Baan, J. van der : Wolfaartsdijk, NGN 1 (1884), blz. 8-10.
- Bach, A. : Deutsche Namenkunde 2, die deutschen Ortsnamen, 1953.
- Beekman, A.A. : Geschiedkundige Atlas van Nederland: Holland, Zeeland en Westfriesland in 1300, 3 Zeeland, 1921; Het dijk- en waterschapsrecht in Nederland vóór 1795, 1905/7; De Heidensee, TAG (1924), blz. 363 e.v. Beiträge zur Namenforschung, 1949- . (Bzn).

- Bergh, Mr. L.Ph.C.
van de : Oorkondenboek van Holland en Zeeland, tweede verbeterde en vermeerderde uitgave door Dr. Henri Obreen, 1937.
- Bijlo, J. : Kroniek van Kapelle-Biezeling en Eversdijk, c.1930.
- Blok, D.P. : Kostbare namen, Mededelingen van de Centrale Commissie voor onderzoek van het Nederl. Volkseigen, Nr. 14, dec. 1962, blz. 26; Over straat- en wegnamen, Mededelingen v.d. Centrale Commissie voor onderzoek v.h. Nederl. Volkseigen, Nr. 16, dec. 1964, blz. 15-16.
- Boerendonk, M.J. : Historische studie over den Zeeuwschen Landbouw, 's-Gravenhage 1935.
- Boo, A. de : Scheldemonden 1961; Varia Zeelandiae 1962.
- Boxhorn, M.Z. : Chroniick van Zeelandt, 1644.
- Braat, W.C. : Zeeland in de Vikingtijd, Z.Gen.der Wet. (1938), blz. 135-147.
- Broekema, J. : Borsele als ambachtsheerlijkheid en als polder (vóór 1795), Z.Gen.der Wet. (1888), blz. 173-208).
- Brouwers, A.P.J. : De Vlasserij in het Nederlands van de eerste helft der twintigste eeuw, Nijmegen 1957.
- Bruin, M.P. de : Van Stellen en Stellenaars, Zeeuws Tijdschrift 2 (1952), blz. 143-149; Zelandica, Provinciale Zeeuwse Courant, 3 mei, 1960.
Bulletin de la Commission de Toponymie et Dialectologie 9 (1935), blz. 383 e.v.
- Carnooy, A. : De voornaamste namen voor omheining in de Vlaamse en Waalse toponymie, Bull. 15 (1941), blz. 289 e.v., blz. 296 haag.
- Claus, Franciscus : Manuscript, bevattende de geschiedenis der kerkelijke gemeente Goes, c.1760. In handschrift op R.K. pastorie te Goes.
- Cornelissen, P.Joz.,
Vervliet, J.B. : Idioticon van het Antwerps dialect (stad van Antwerpen en Antwerpse Kempen), 1899-1903, blz. 574.
- Daan, J. : Wieringer land en leven in de taal, 1950.
- Dickenmann : BzN 2 (1950), blz. 187 e.v.
Dijk- en waterschapsrecht in Nederland vóór 1795 (DWR): Zie Beekman.
- Flou, K. de : Woordenboek der Toponymie, 18 dln., Brugge 1914-1938.
- Foerste, W. : Der Flurname Block, Niederdeutsches Wort, Band 3, Heft 1, Münster 1963, blz. 27.
- Fremery, J. de : Supplement op het Oorkondenboek van Holland en Zeeland, 's-Gravenhage 1901.
- Fruin, R. : De oorsprong der familie van Borssele van der Hooghe, Z.Gen.der Wet. (1908), blz. 1-46; Z.Gen.der Wet. (1909); De leenregisters van Bewesten Schelde 1470-1535, 1911.
- Gallée, J.H. : Gelderse plaatsnamen, NGN 3 (1893), blz. 1-320, weel blz. 274; haag blz. 334; Knolle en nolle, NGN 2 (1892), blz. 88-90.
- Ghijssen, H.C.M. : Woordenboek der Zeeuwse dialecten, 1929-1964; Kenmerken van het Zeeuwse accent, Taal en Tongval 14 (1962), blz. 69.
- Gijsseling, M : Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226). 1960; Jaarboek 1953/54, Oudheidkundige Kring "De Vier Ambachten", blz. 26, Hulst 1954; Etymologie van dries, MD Nk 28 (1952), blz. 49-50, Md Nk 30 (1954), blz. 99-100 en 107.
- Gottschalk, M.K.E. : Historische geographie van westelijk Zeeuwsch-Vlaanderen, 1 Tot de St. Elisabethsvloed van 1404, 2 Van het begin der 15e eeuw tot de innundaties tijdens de Tachtigjarige Oorlog, 1945-1948;
- samen met:
- Unger, W.S. : De oudste kaarten der waterwegen tussen Brabant, Vlaanderen en Zeeland, TAG 67 (1950), blz. 260.
Grand Larousse encyclopédique, 1964, 9, blz. 70 en 2, blz. 180.
- Grijpink, P.M. : Register op de parochiën, altaren, vicarieën en de bedienaars zoals die voorkomen in de Middeleeuwse rekeningen van den officiaal des aartsdiakens van den Utrechtsen Dom, 1914.
- Grimm, J. en W. : Deutsches Wörterbuch, 1854-1963, dl. 2, Sp. 293.
- Hamaker, H.G. : De Rekeningen der Graaflijkheid van Zeeland onder het Henegouwsche Huis, 2 dln., 1879.

- Hansum, A. : Kaart der gemeente Ovezande, Sectie A, opgemeten door A. Hansum, c.1800, aanwezig op het Bureau van Kadaster te Middelburg.
- Heeroma, K. : Oudengelse invloeden in het Nederlands, Ts 70 (1952), blz. 257-275, kreek blz. 265.
- Helsen, J. : Toponymica in Kempische grensafbakening, Md Nk 31 (1955), Blz. 16-54, drieboom blz. 22; Het woord wolf in plaatsnamen, Md Nk 34 (1958), blz. 107-122; Plaatsnamen in de Antwerpse Kempen, Toponymica 6, blz. 131.
- Hoboken, A. : Kaart der eigendommen van de Heer A. van Hoboken van Rhoon en Pendrecht en Baarland, gelegen in de heerlijkheid en gemeente Baarland en opgemaakt in den Jare 1856.
- Hoeufft, J.H. : Proeve van Bredaasch Taaleigen, 1815, blz. 253.
- Hollestelle, A. : De Honte en het eiland Borssele, alsmede eene verhandeling over de heerlijkheden, ambachten of leenen in Zeeland, 1907.
- Hollestelle, C. : Cornelis Vermuyden en zijne waterbouwkundige werken in Engeland in de 17e eeuw, Sinte Geertruydsbronnen, 1927, blz. 25-31.
- Holster. : Kaart der gemeente Borssele, opgemeten door Holster c.1800, aanwezig op het Bureau van Kadaster te Middelburg.
- Hooft, 't : Amestelle, NGN 10, blz. 49-54 in een artikel van J.W. Muller.
- Hoogstraten, M. van : De molens van Zeeland, 1964.
- Hoogtekaart
Z.-Beveland : Kaart 5 uit: Kaarten behorende bij het rapport inzake de verbetering van de waterbeheersing van Zuid-Beveland ten westen van het Kanaal, uitgebracht door de werkgroep: toekomstige watervoorziening van Zuid-Beveland ten westen van het Kanaal, dec. 1961.
- Huisman, J.A. : Die Kreuzzüge in den niederländischen Ortsnamen, Md Nk 39 (1963), blz. 110; Helnamen in Nederland, Groningen 1953.
- Joosting, J.C.G. en
Muller Hzn.,S. : Oude vaderlandse rechtsbronnen. Bronnen voor de geschiedenis der kerkelijkerechtspraak in het bisdom Utrecht in de Middeleeuwen, 1e deel, 1906.
- Kaspers, W. : Der Name Kattwig, Katwijk; Kat(t)-, Katz- in Ortsnamen; der Tiernamen Katze, ZONF 13 (1937), blz. 213-225, hier: blz. 214.
- Kaufmann, H. : Westdeutsche Ortsnamen mit unterscheidenden Zusätzen, Heidelberg 1958.
- Keinath, W. : Orts- und Flurnamen in Württemberg, Stuttgart 1951.
- Kesteloo, H.M. : Oostkapelle in Woord en Beeld, Middelburg 1913, blz. 37 en 62.
- Kesteloo, H.W. : Domburg in Woord en Beeld, Middelburg, 1913, blz. 36.
- Kiliaan, Cornelius : Etymologicum teutonicae linguae: sive Dictionarium teutonico-latinum, praecipuas teutonicae linguae dictiones et phrases: studio et opera Cornelii Kiliani Dufflaei. Editio tertia, prioribus auctior et correctior. Antverpiae ex officina Plantiniana, 1599.
- Knudsen, Gunnar : P. Nørlund, Traelleborg 1948, blz. 287.
- Kok, H.J. : Proeve van een onderzoek van de patrocinia in het Middeleeuwse bisdom Utrecht, Assen 1958, blz. 93.
- Krause, E. : Die Trojaburgen Nordeuropas, 1893.
- Kuijper, J. : Gemeente-atlas van Nederland naar officieele bronnen bewerkt, vijfde deel, Zeeland, 1865-1866.
- Lasonder, L.W.A.M. : De archieven van de rechtbanken enz. De Zeeuwse eilanden 1465-1811 (1852), 1914.
- Lindemans, J. : Toponymische verschijnselen geografisch bewerkt. De -heemnamen en -ingeformaties. De kouternamen. Nomina geographica flandrica, Studiën 5,1,1940; Toponymische verschijnselen geografisch bewerkt, De zele- en hovenamen (met een kaart). Nomina geographica flandrica, Studiën 5,3,1954.
- Linden, H. v.d. : De Cope, Assen 1955, blz. 75-76.
- Littré, E. : Dictionnaire de la Langue Francaise, 1873/4, blz. 1536.
- Loey, A.C.H.
van : Studie over de Nederlandse plaatsnamen in de gemeente Elsene en Ukkel, Leuven 1931, blz. 324-325.
- Lokeren, A. van : Chartes et documents de l'abbaye de S. Pierre à Gand, 1868-1871.
- Loon, J.B. van : Altena, Md Nk 40 (1964), blz. 102-111.
- Loos, J.C. v.d. : Kerkgeschiedenis van Zuid-Beveland, Haarlem 1934.

- Man, J.C. de : De Vluchtbergen in Schouwen, de Bevelanden en Tholen, Z.Gen.der Wet. 8 (1897).
- Mansion, J. : Oud-Gentsche Naamkunde, 's-Gravenhage 1924, blz. 158.
- Marez, G. Des : De Catte en de Verloren Cost in: Isidoor Teirlinck Album, 1931. Mededelingen uitgegeven door de Vereniging voor Naamkunde te Leuven, 1947-1949. Voortgezet als: Mededelingen van de vereniging voor Naamkunde te Leuven en de commissie voor Naamkunde te Amsterdam, 1949-
- Meertens, P.J. : Het Vlaamse karakter der Zeeuwse dialecten, Onze Taaltuin 6 (1937-1938), blz. 39-45, hier blz. 41; Vlaamse invloed op de Zeeuwse woordenschat, lezing gehouden voor de dialectencommissie der Nederlandse Akademie van Wetenschappen op 12 januari 1944; Zeeuwse familienamen van plaats- en veldnamen afgeleid, Md Nk 20 (1944), blz. 18-32, hier blz. 22; Zeeuwse Familienamen Naarden 1947.
- Mey, B.J. de : Serooskerke (Walcheren), c. 1930, blz. 9 en 51.
- Mierens, Frans van : Groot Charterboek der Graaven van Holland, van Zeeland en Heeren van Vriesland, 4 dln., 1753-1756.
- Mitzka, Walther : Die Nordseeküste und ostdeutsche Ortsnamen, ZONF 9 (1933), blz. 3 e.v.
- Moerman, H.J. : Nederlandse plaatsnamen, een overzicht. Onomastica Neerlandica = Nom.Geogr.Flandr., Studiën 7, 1956.
- Muller, J.W. : Stelle, NGN 9, Blz. 144-148; stad, NGN 12, blz. 67 e.v.
- Muller, P.L. : Regesta Hannonensia, Lijst van oorkonden betreffende Holland en Zeeland uit het tijdperk der regeering van het Henegouwsche Huis, 1299-1345, die in het Charterboek van van Mieris ontbreken, 's-Gravenhage 1881.
- Muller Fzn., S. : Regesten van het Archief der bisschoppen van Utrecht 722-1528. tweede deel, 1918.
- Muller Hzn., S. : zie onder Joosting; Geschiedkundige Atlas van Nederland. De kerkelijke indeling omstreeks 1555 tevens kloosterkaart, 1 het bisdom Utrecht, 1921.
- Nagtglas, F. en Lantsheer, M.F. : Zelandia Illustrata. Verzameling van kaarten, portretten, platen enz. betreffende de oudheid en geschiedenis van Zeeland, toebehorende aan het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, 2 dln., 1879-1880. Nieuwe Taalgids, 1907- .Nomina Geographica Neerlandica, geschiedk. onderz. der Ned. aardrijksk. namen, 14 dln., 1884-1954.
- Obreen, H. : Onuitgegeven oorkonden uit de 13e eeuw betreffende Zeeland, Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap, deel 47, Utrecht 1926. Onze Taaltuin, maandblad voor de wetenschap der taal als volksuiting, nationale cultuurschap en instrument voor schoone kunst, 10 dln., 1932-1942.
- Overloper : zie Ov. onder: Bronnen.
- Paardekooper, L. : Kaart Driewegen, Coudorpe en de Zakpolder, Sectie A,B en C, opgemeten door L. Paardekooper, c.1800, aanwezig op het Bureau van Kadaster te Middelburg.
- Passen, R. van : Het toponiem Blauwe steen, Md Nk 35 (1959), blz. 49-62.
- Pieters, H. en Empel, M. van : Zeeland door de eeuwen heen, 2 dln., 1935.
- Polderdijk, F.P. : zie Walraven.
- Prims, F. : Antwerpiensiana, Antwerpen 1927, blz. 13.
- Renaud, J.G.N. : mededeling op het 28e nederlandse Philologencongres, Nijmegen 1964. Vgl. Handelingen van het achtentwintigste Nederlands Philologencongres 1964, blz. 191-192; Dagblad De Stem, zomer 1958.
- Rijn, H. van : Oudheden en Gestichten van Zeeland, 1722.
- Rottier, L. : Dagboek van de jaren 1861-1864 van Leendert Rottier (1804-1891), boer op Plantlust in Borssele. Aanwezig bij fam. Rottier, Lange Zuidweg, Borssele.
- Schaar, J. van der : Woordenboek van voornamen. Inventarisatie van de doop- en roepnamen met hun etymologie, 1964 (Aula 176).
- Schueren, Gherard van der : Teuthonista, 1477.
- Schnetz, J. : Flurnamenkunde, Bayrische Heimatforschung, Heft 5, München 1952.
- Schönfeld, M. : Veldnamen in Nederland, Med. Kon. Ned. Akademie van Wetenschappen, Afd. Letterkunde N.R.12, no. 1, 1950; Nederlandse waternamen, Nomina geographica flandrica, Studiën 6 1955; Nagelaten Opstellen, studies op naamkundig gebied, verzorgd

door D.P. Blok met een levensbericht door Mr. S.J. Fockema Andreae, Bijdragen en Mededelingen der Naamkunde-commissie te Amsterdam 16, 1959; Historische Grammatica van het Nederlands, 5e druk, verzorgd door Prof. Dr. A. van Loey met medewerking van Dr. M. Schönfeld, Zutphen 1954; Wegnamen, Md Nk (1957), blz. 142; Hol, hel, N Tg 37 (1943), blz. 99.

- Sinninghe, J.R.W. en M. : Zeeuwsch Sagenboek, Zutphen 1933.
- Smallegange, J. : Nieuwe Cronijk van Zeeland, 1696.
- Smit, A. de : De burgerlijke en kerkelijke geschiedenis van 's-Heer Arendskerke, 2e deel, 1959.
- Spijkerboer, B.H. : Het eerste lid der -drecht-namen, NGN 7 (1930), blz. 134-154, Ovezande blz. 144.
- Tack, P.L. : Walcherse Plaatsnamen, NGN 8 (1932), blz. 54-81; NGN 9 (1934), blz. 62-99; Z.Gen.der Wet 1939, blz. 55 e.v.; Cruyslant, Z.Gen.der Wet. 1936, Blz. 16-29; De Walcherse Veldnamen in de overlopers van de polder Walcheren 1566-1675. Als handschrift aanwezig op het naamkundebureau te Amsterdam. Tijdschrift van het Koninklijk Nederlands aardrijkskundig genootschap, 1876- . Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, uitgegeven vanw. de Maatsch. der Nederl. Letterk., 1881- . Topograf. Kaarten, verkend in 1912, Nr. 679, 678, 657, 658, schaal 1:25000; topogr. kaart, verkend in 1960, 48E, schaal 1:25000.
- Trier, J. : Zelge, PBB 67 (1944), blz. 126-131.
- Tummers, P.L.M. : Romaans in Limburgs aardrijkskundige namen, Assen 1962.
- Verdam, J. en Verwijs, E. : Middelnederlandsch woordenboek. Voltooid door F.A. Stoett, 11 dln., 1882-1952.
- Vink, T. : De Rivierstreek, Baarn 1954, blz. 403.
- Visvliet, J.P. van : Inventaris van het Oud Archief der Provincie Zeeland, Chronologische tafel van de charters en oorkonden der graaflijke regering 1194-1574, 1876.
- Vlam, A.W. : Historisch-morphologisch onderzoek van enige Zeeuwse eilanden, Leiden 1942.
- Vries, J. de : Woordenboek der Noord- en Zuid-Nederlandsche plaatsnamen, 1962 (Aula 85).
- Vries, W. de : Etymologische aantekeningen, Ts 34 (1915/16), blz. 217-233.
- Walraven, A. en Polderdijk, F.P. : De kuststreek van het zuidoostelijk deel van Walcheren in vorige tijden, Z.Gen.der Wet. 7 (1894), p.321.
- Wessels, A.M. : Ons Zeeuwsch Verleden, Bruinisse 1933, blz. 260-261.
- Weijnen, A. : Praegermaanse elementen van de Nederlandse toponiemen en hydroniemen, 's-Hertogenbosch 1958.
- Wilde, de : Feestbundel -V. de Wijer 1, blz. 466 e.v.
- Willemaker, K. : Biggekerke, Middelburg 1904, blz. 44.
- Witkamp, P.H. : Aardrijkskundig Woordenboek van Nederland, 1877.
- Zeeland door de eeuwen heen: zie Pieters. Zeeuws Genootschap der Wetenschappen. Archief, vroegere en latere mededeelingen voornamelijk in betrekking tot Zeeland, 1865- Zeeuws Woordenboek: zie Ghijsen. Zeitschrift für Ortsnamenforschung 1924-1937, sinds 1938 Zeitschrift für Namensforschung.
- Zeelandia Illustrata : zie Nagtglas.

E. Lijst van afkortingen

ogs.	:	Oud-Germaans
ohd.	:	Oud-Hoogduits
blz.	:	bladzijde
fn.	:	familiennaam
got.	:	Gotisch
gw.	:	grondwoord
mhd.	:	Middel-Hoogduits
mnl.	:	Middel-Nederlands
pln.	:	plaatsnaam
pn.	:	persoonsnaam
tn.	:	toponiem
vm.	:	volksmond
vn.	:	veldnaam
vv.	:	verkorte vorm

